

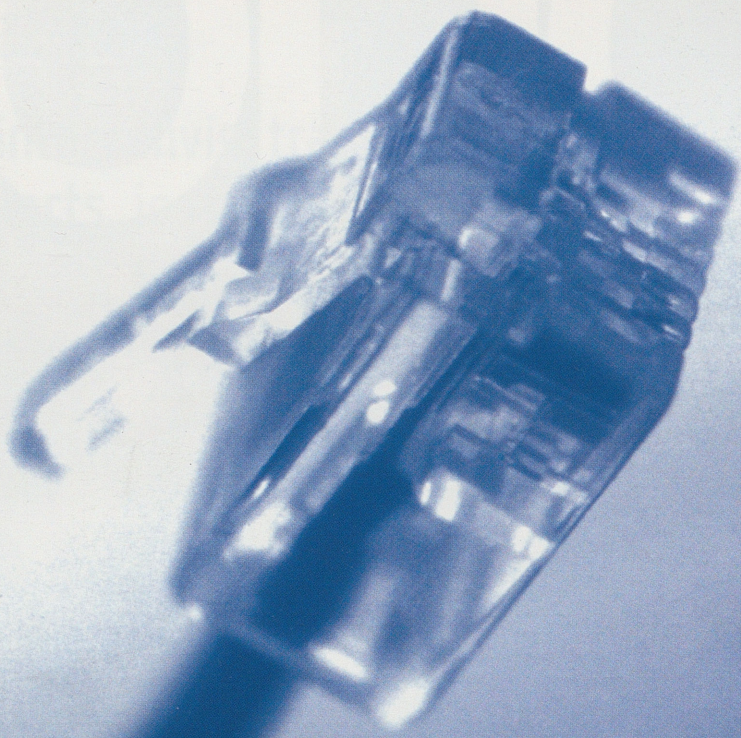
onda

Quadern de debat

Número 86 - abril 2001 - 600 pta - 3,61 euros

►► Deu anys
de LEN,
entre boires
i realitats

**Si vols conèixer el futur del
territori de Mallorca...**

...CONNECTA-T'HI

Les noves tecnologies permeten ara que l'Administració
estigui més a prop dels ciutadans, i que els pugui
informar de qualsevol dubte o necessitat.

Al Consell de Mallorca tens dues maneres d'accedir:
per via internet o telefonant al servei Consell Directe.

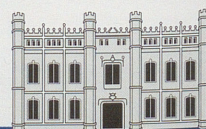
Ara la comunicació es més que mai.

www.conselldemallorca.net

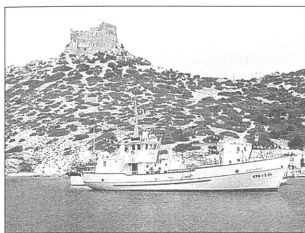

Consell de Mallorca

*Ara és més
que mai*

4 hemeroteca i editorial

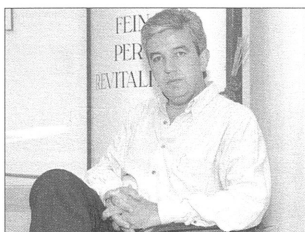

5 informe

L'illa dels prodigis.
Gina Garcías.

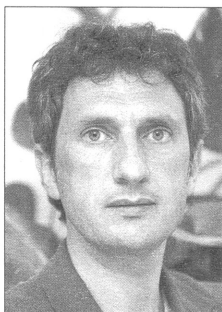
10 deu anys de LEN

La protecció raonable.
*Entrevista a José Manuel Gómez,
per Constanza Forteza.*

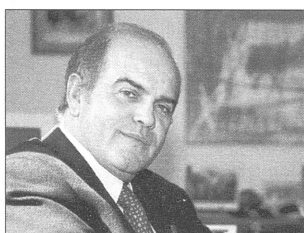
16

El negoci del ciment.
*Entrevista a Gabriel Oliver,
per Maria Ferrer.*

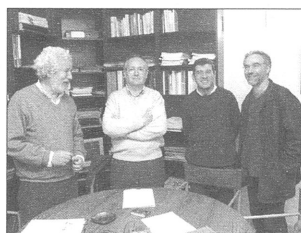
22

La protecció del territori amb pragmatisme i consens social.
*Entrevista a Miquel Àngel Borràs,
per Antoni Oliver.*

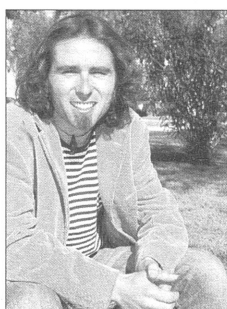
28

El dret al medi ambient.
*Taula rodona amb Fernando
Fortuny, Jorge Herrero, Miquel
Àngel March i Joan Simonet,
per Magdalena F. Mulet.*

34

La consciència històrica.
*Entrevista a Antònia Morey,
per Gina Garcías Sansaloni.*

40

"Protegir no vol dir posar barreres".
*Entrevista a Ivan Murray,
per Magdalena Cortès.*

45 la clau d'ONA

ona Quadern de debat

n. 86, abril 2001

Edita: Fundesba, S.L.

Directora gerent: Sinfo García Gómez.

Director: Sebastià Verd.

Consell assessor: Mateu Carrió (arquitecte), Bartomeu Bennassar (teòleg),
Antoni Fleixes (economista) Jaume Garau (psicòleg),
Sinfo García (dir. gerent Fundesba), Empar Rocabruna (economista).
Secretària de redacció: Magdalena F. Mulet.

Redacció i col·laboradors: Jordi Calleja, Magdalena Cortès, Gina Garcías,
Maria Ferrer, Constanza Forteza, Miquel Massutí, Antoni Oliver,
Joana M. Roque i Antoni Rosselló.

Disseny i muntatge: Eparrutx, tel. 971 42 09 66 - Palma

Impressió: Imp. Homar. Tel. 971 43 08 61 - Palma

Administració i Publicitat:

Fundesba, S.L. c. Francesc de Borja Moll, 10, entresòl b.
Tel. 971 71 16 61 - Fax 971 71 91 94. 07003-Palma de Mallorca.

Dipòsit legal: PM-608-1992

Preu: 600 pessetes (3,61 euros) - Subscripció: 5.000 pta. (30,60 euros) per any (10 números)

(Miquel Massutí és l'autor de totes les fotografies no signades)

Tarja de subscripció

En

Adreça

Ciutat Tel

C/c. Banc o Caixa d'Estalvis

Signatura:

Per a subscripcions, copiau aquesta tarja i adreçau-la a **Fundesba, S.L.**
c. Francesc de Borja Moll, 10, entresòl b. 07003-Palma de Mallorca, o
telefonau al 971 71 16 61 - Fax 971 71 91 94 - e mail: fundesba@jet.es

Deu anys de LEN, entre boires i realitats

Enguany es compleix el desè aniversari de la Llei d'espais naturals aprovada pel Parlament de les Illes Balears i de la declaració de Cabrera com a Parc Nacional. És a dir, ens trobam davant dues fites històriques que són, diguem-ho d'entrada, fruit de la pressió social, d'un esforç col·lectiu per preservar la nostra naturalesa de la progressiva degradació. La LEN és, probablement, la norma jurídica més important que ha sortit del legislatiu autonòmic, de la mateixa manera que la salvaguarda de Cabrera ha significat la demostració palpable que la conservació mai no va contra cap col·lectiu sinó, ans al contrari, afavoreix l'interès general. Som, per tant, davant un feliç aniversari i no obstant això, encara hi ha moltes qüestions pendents de solució.

L'objectiu de la LEN era la protecció del 34% del territori de les Illes Balears, i per això delimitava inicialment un total de 86 espais, 47 a Mallorca, 19 a Menorca, 8 a Eivissa, 8 a Formentera i un a Cabrera, dividits en tres figures: Àrees Naturals d'Especial Interès, Àrea Rural d'Interès Paisatgístic i Àrees d'Assentament dins Paisatge d'Interès. Va ser, i sobretot és, una llei important, molt important, però que encara no s'ha desenvolupat del tot. Sens dubte hi va haver interessos, n'hi ha, que han retardat aquest desenvolupament, com ho demostra el fet que la LEN rebé des del primer moment fortes crítiques de part dels sectors polítics més conservadors i del món empresarial més compromès amb el procés urbanitzador de les Illes.

En el seu moment aquests sectors qualificaren la LEN de mancada de rigor jurídic i avisaren que s'haurien de pagar indemnitzacions multimilionàries, cosa que no ha succeït, ans al contrari, s'ha creat una jurisprudència favorable a la Llei. Els tribunals -tant el Tribunal Superior de Justícia de les Balears com el Tribunal Suprem- han reiterat que la Llei és perfectament legal i constitucional. Això no obstant, el desenvolupament legislatiu de la mateixa llei ha estat lent i, de fet, ja a l'any següent de la seva aprovació el Partit Popular aconseguí rebaixar el grau de protecció de determinats espais, la qual cosa provocà la manifestació més nombrosa de tota la història de les Illes.

Ja amb el Pacte de Progrés al Govern, el Parlament va aprovar una llei de mesures urgents en matèria d'urbanisme i protecció del territori que suposà un increment de la protecció de la LEN i, més recentment, s'aprovà incorporar a la Llei amb categoria d'ANEI nous espais com es Canons, s'Almudaina, Alcanada i el cap des Pinar. D'altra banda, s'han iniciat els tràmits per declarar s'Albufereta com a Reserva Natural i, en aquests moments, és en fase de redacció l'avantprojecte de Llei de biodiversitat. Són passes endavant, però que no ens impedeixen observar que el nou boom que pateixen les Illes fa que la boira entorn de la preservació de la natura continuï sent present en la realitat política de cada dia. Tal volta convengui pitjar l'accelerador de la conservació per, si més no, equilibrar el desenvolupament urbanístic amb el desenvolupament de les mesures proteccionistes. El futur és en joc.

que en lloc d'optar per apuntar-se al municipi d'origen dels seus avantpassats o a Palma preferiren Formentera.

Quan es descobrí, just abans de les darreres eleccions locals, els formenterencs ja sentenciaren que s'havia produït un intent d'alterar els resultats a les urnes, un atemptat contra la democràcia. Els interessats que el PP guanyàs les eleccions no aconseguiren l'objectiu.

Ara, la publicació dels informes de l'assessor de presidència, Miquel Segura, que duen el nom de la seva filla, Maria de la Pau, no ha fet sinó confirmar els temors. Existí una trama. Ningu no ho dubta. Ara cal esperar les conseqüències judicials i polítiques derivades del cas.

EL CONSELL ES VA PASSAR

Ho va dir el Tribunal Superior de Justícia de les Balears: el Consell de Mallorca es va passar en aprovar una moratòria sense tenir competències per poder-ho fer. I, això no obstant, els objectius que encalçava sí que es varen aconseguir: posar una mica de fre en el desbaratat desenvolupament urbanístic que pateix l'illa de Mallorca.

Ara ja té competències i, per tant, pot refer l'"error", i, en qualsevol cas, s'ha recorregut al Suprem. Des del Consell, el president de la Comissió d'Urbanisme, Rafael de Lacy (UM), tal com publicava *Última Hora*, qualificà la sentència de mala notícia, però afegí que no impedirà que Unió Mallorquina i els seus socis del Pacte de Govern continuïn endavant.

RELLEU A L'AGÈNCIA TRIBUTÀRIA

ofensiva contra el frau immobiliari i poc després d'haver-se conegut que només entre les inversions immobiliàries alemanyes a Mallorca s'havia detectat una borsa de frau de desset mil milions de pessetes.

CONTINUEN LES MOBILITZACIONS

Fa deu anys que s'aprovà la Llei d'espais naturals, però les mobilitzacions a favor de la natura continuen. La darrera prova és aquesta informació d'*El Día del Mundo* on s'explica la concentració ecologista a favor de ses Font Ufanes. Va ser una festa popular i reivindicativa. Ses Fonts, declarades Monument Natural, varen canviar de propietat molt recentment i hi ha el perill que vulguin ser explotades econòmicament.

Ses Font Ufanes són una explosió de bellesa natural que cal preservar. Un espai més a sumar a la llarga llista d'objectius d'aquells que des de fa dècades lluiten per conservar l'entorn de les nostres illes.

L'OPERACIÓ MAPAU I EL CAS FORMENTERA

La publicació pel *Diario de Mallorca* dels papers de l'Operació Mapau relacionen directament les campanyes de captació de vots entre la colònia d'emigrants illencs a Amèrica, especialment Argentina, amb l'aparició en el cens de Formentera d'una seixantena de residents a Santa Fe

La sentència del Tribunal estableix que la institució insular no tenia competències per aprovar la suspensió

No sempre la substitució d'un funcionari, per alt funcionari que sigui, esdevé notícia. En aquest cas, tal com diu el *Diari de Balears* sí que ho és. Antoni Miralles, fins fa poc delegat de l'Agència Tributària a les Balears, tenia fama de bon gestor. Era i és unànimement respectat i, per això, la seva substitució va causar sorpresa. Des de l'Agència s'ha dit que era un relleu normal després de molts d'anys d'exercir un càrrec.

El canvi ha coincidit amb una recent

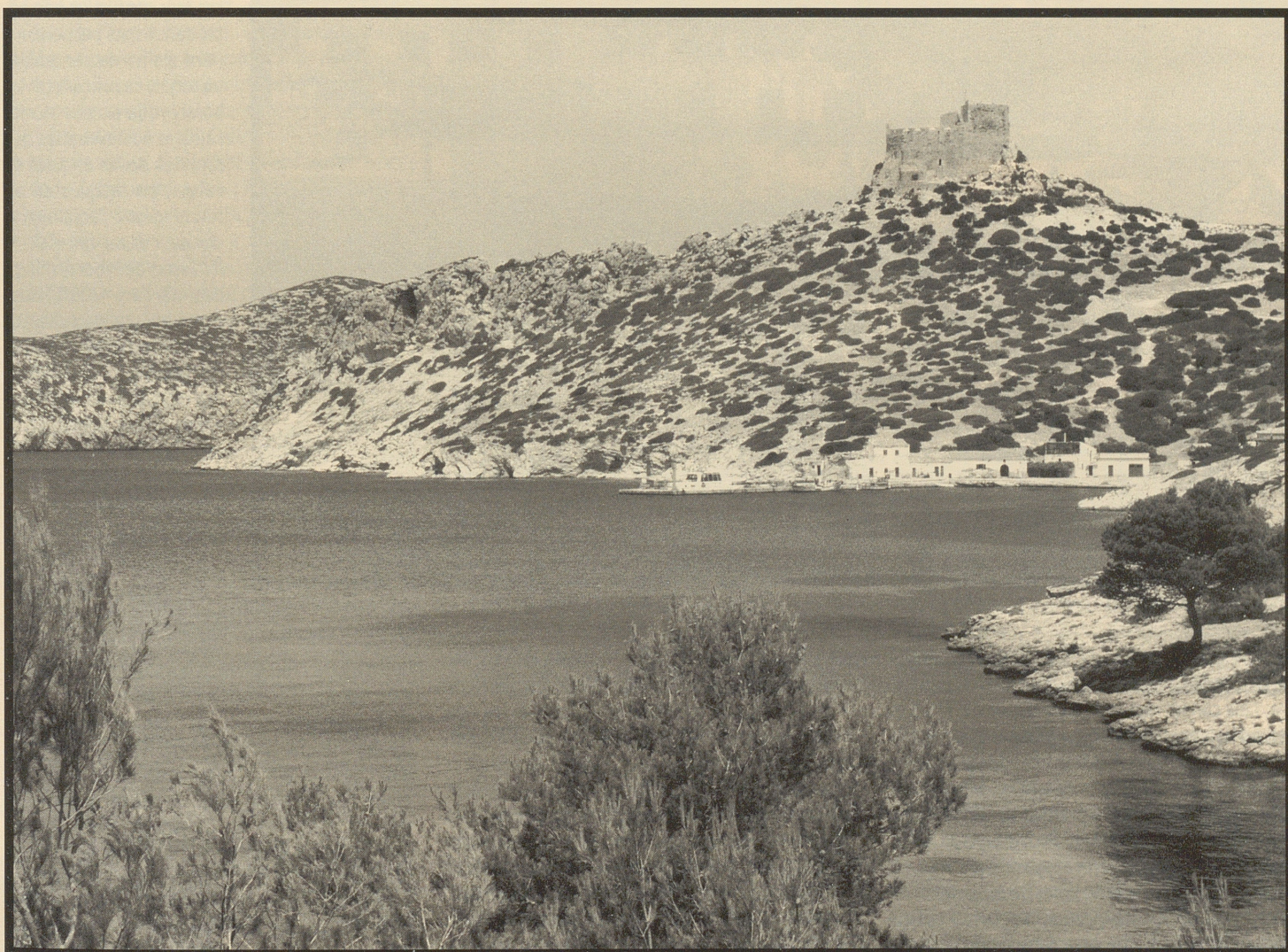
Ses Font Ufanes són una explosió de bellesa natural que cal preservar. Un espai més a sumar a la llarga llista d'objectius d'aquells que des de fa dècades lluiten per conservar l'entorn de les nostres illes.

INFORME

CABRERA: 10 anys de Parc Nacional

L'illa dels prodigis

Gina Garcías Sansaloni

Des del cap de Llebeig fins a l'Imperial, des del far de n'Ensiola fins al cap Ventós, l'illa de Cabrera celebra ara amb més docilitat que entusiasme el desè aniversari de la seva declaració com a primer Parc Nacional Marítimoterrestre de l'Estat espanyol. Perquè aquest conjunt de desset illots al sud de Mallorca ha viscut ja massa històries com per ara emocionar-se, i perquè malgrat tot sobreviurà sempre als projectes diversos o contradictoris, fermes o vacil·lants, de la naturalesa humana. Cabrera és i serà l'illa dels prodigis, la que ha estat successivament port d'aturada de guerrers i corsaris, amagatall i presó, monestir i fortificació, vila senyorial i camp de tir, vinya i celler, i ara, Parc Nacional.

Ara fa deu anys, el 29 d'abril del 1991, Cabrera va ser declarada Parc Nacional Marítimoterrestre per una llei del Congrés dels Diputats. La declaració va ser fruit d'un llarg procés encapçalat pels ecologistes en favor de la seva preservació, la fi d'una llarga tensió, encoberta a estones, sonora

va ser espectacular. L'Exèrcit reaccionà en els anys setanta i hi va fer les maniobres militars més intenses de la història de l'arxipèlag per reivindicar la necessitat de mantenir-ne la titularitat. Però la intensitat dels bombardeigs amb foc real va provocar la reacció popular, massivament possible gràcies a l'adveniment de la democràcia, encapçalada pels grups ecologistes GOB i Greenpeace, que desembocà en un moviment irreversible a favor de la preservació de l'arxipèlag i en la conclusió final de la declaració de Cabrera com a Parc Nacional Marítimoterrestre.

VIURE AL PARC

Des de llavors la vida a Cabrera ha tornat sumament tranquil·la. Dotze guardes, sis guies i un patró d'embarcacions, fan torns per cobrir l'equip permanent que el Ministeri de Medi Ambient ha destinat al Parc. Són els encarregats de dur a terme les tasques de vigilància per impedir les visi-

Com la fauna marina es multiplica i creix de forma espectacular, i les tortugues es recuperen a les aigües protegides.

Això no obstant, tanta bellesa no ha impedit que els membres de l'equip d'atenció al Parc l'abandonin a la mínima oportunitat professional que se'ls presenta. Convertits en experts vetlladors de la natura, no amaguen el malestar que els produeix veure com en deu anys els seus contractes de feina es mantenen en la interinitat, com en aquest període tan llarg, no tan sols mai no s'han convocat oposicions, sinó que fins i tot se'ls ha rebaixat en un punt el nivell laboral (del 6 al 5) amb què varen començar a fer feina i els sous són relativament més baixos. Com les jornades laborals són de set dies seguits a la setmana, en un confús calendari anual, com a les inversions per millorar les infraestructures del Parc, pràcticament no s'ha dedicat pressupost a millorar les condicions d'habitabilitat dels pavellons vells i estrets que ocupaven els militars al port i on ara

els guardes s'estrenen sense dret a la intimitat. Dels sis guies que estrenen fa deu anys els itineraris del Parc Nacional, cinc ja se n'han anat. Dels dotze vigilants, també molts han abandonat. Els aspectes més conflictius han estat denunciats pel personal i ara els ha de sentenciar un jutjat. La precarietat laboral arriba als dos tècnics i als tres administratius que fan, des de les oficines de Palma, les tasques de direcció, gestió i administració de l'espai natural. El Ministeri de Medi Ambient destinà l'any 2000, cinc-cents milions de pessetes al Parc Nacional de Cabrera, dels quals la meitat foren despeses de manteniment i l'altra meitat per a salaris.

LA GESTIÓ DEL PARC

La declaració de Parc Nacional és la fórmula jurídica més ambiciosa per a la protecció d'un espai geogràfic, més que la de Parc Natural. Du implícita la titularitat i gestió de l'Administració central, tot i que per una sentència del Tribunal Constitucional del 1998 s'establí una cogestió amb l'autonomia en la qual està ubicat. La Comissió Mixta de gestió és formada per dos membres del Govern central i dos del Govern de les Balears, tot i que és el primer que proporciona tot el pressupost que es dedica al Parc. El mateix any que es va declarar Parc Nacional es va formar el Patronat de Cabrera que

en altres, entre la família Feliu, antiga propietària de l'arxipèlag per un costat, l'Exèrcit per l'altre, i els conservacionistes en discòrdia. Un procés que s'encetà als anys seixanta, quan es començà a discutir la utilitat militar de l'arxipèlag i a contraposar-la al gran potencial turístic de l'illa. Era el temps en què Manuel Fraga Iribarne, llavors ministre d'Informació i Turisme, parlà de fer de Cabrera un enclavament turístic de luxe i la reacció de la família Feliu no es va fer esperar: si Cabrera ja no tenia utilitat militar, els havia de ser tornada. El joc de pressions contraposades

tes irregulars, la pesca furtiva, per prevenir els incendis forestals. Controlen també l'evolució de la flora i la fauna terrestre i marítima de les deu mil hectàrees de paisatge protegit. Són els que han comprovat com la vida salvatge es recupera a poc a poc a Cabrera, on el pinar ha multiplicat espontàniament per cinquanta la seva extensió, i s'han aconseguit esvaïr-hi les rates. Són els que han vist com tornen a criar els peixos voladors i s'hi aturen sense problemes les aus migratòries. Com les àguiles peixateres nidifiquen als penya-segats més inaccessibles al costat de l'Imperial.

LA HISTÒRIA DE CABRERA

Indiferent i airosa, Cabrera viu ara el desè aniversari de la declaració de Parc Nacional, que culmina, de moment, una atzarosa història que començà, segons relata la historiadora Ma. Magdalena Riera Frau, en l'edat del bronze balear, coneguda com a període talaiòtic. Sempre segons Riera, els factors geogràfics i ambientals que han condicionat la seva evolució històrica han estat, en primer lloc, la proximitat a la costa sud de Mallorca, que la fa un lloc envejable per preparar incursions a l'illa major. En segon lloc, la presència de certa quantitat de recursos hídrics va propiciar que les naus que feien la ruta pel Mediterrani s'hi aturassin a proveir-se d'aigua. D'altra banda, els recursos limitats hi han dificultat sempre la presència d'una població estable. Finalment, el port de Cabrera s'ha utilitzat sempre com a refugi en cas de temporals. Magdalena Riera explica que "Plini definia Cabrera com a *insidiosa* a causa dels naufragis. Moltes naus es varen enfonsar mentre intentaven trobar-hi refugi. Les més antigues són mercants púnics i les més conegudes, unes naus romanes enfonsades devora la bocana del port. El topònim Cabrera data de l'època romana i s'ha mantingut inalterat a pesar dels tres-cents anys d'utilització de les llengües àrab i barbaresca amb què s'anomenen altres accidents geogràfics de l'illa.

Del segle IV al VII Cabrera va tenir una població estable, de la qual es conserven restes de la factoria de salaó i de la necròpolis. Es coneix també amb certa precisió l'existència d'un monestir gràcies a una carta del papa Gregori Magne, datada l'any 590 dC. que es refereix a les notícies de crims protagonitzats pels monjos "que manifesten que, més que servir Déu, lluiten, i ho deim plorant, a favor de l'antic enemic".

Entre la desaparició del monestir i la conquesta feudal catalana de les Balears, l'any 1229, no hi ha, sempre segons Magdalena Riera, notícies clares sobre l'illa.

A partir de la conquesta catalana, Cabrera es converteix, durant quatre segles, en frontera de l'arxipèlag. Del seu castell es tenen les primeres notícies l'any 1400. És un castell repetidament assaltat. En el segle XVI el reconstrueix el mateix enginyer que projecta les muralles de Palma.

Al segle XVII Cabrera viu una època de tranquil·litat. Els seus senyors lloguen les pastures, la pesca i la taverna del port. Neix una peculiar forma de transhumància que s'ha mantingut a Cabrera fins fa molt poc, per la qual les guardes d'ovelles es traslladaven a les illes per via marítima per aprofitar-ne les pastures.

Magdalena Riera narra que a principis del se-

va dotar l'illa d'una població permanent de vint habitants, hi plantà vinya, hi va fer un celler i una capella, i va mantenir un petit vapor que comunicava l'arxipèlag amb Mallorca.

Durant la Primera Guerra Mundial es varen produir reiterades violacions del port de Cabrera per part de vaixells dels països en guerra. Per raons de "seguretat" i per mantenir la neutralitat

Manifestació per demanar la declaració de Parc Nacional.

gle XIX es produeix el trist incident del confinament dels francesos fets presoners a la batalla de Bailén. Dels 19.000 presoners, 5.000 arriben a l'illa, on foren abandonats a la seva sort. El 1814, quan varen ser rescatats quedaven només 3.600 supervivents.

Aquesta experiència tan amarga serveix no obstant com a idea per construir un presidi a Cabrera, que no s'arribà a realitzar.

VILLA CRISTINA

El 1890 l'arxipèlag passa a ser propietat de Jacint Feliu i Ferrà de la Mola, que li dóna en nom de Villa Cristina en honor a la reina regent. Feliu

de l'Estat espanyol, el 1915 s'expropià l'illa, per 362.148 pessetes, i l'Exèrcit en prengué possessió. Tot i això, hi continuà l'explotació agrícola. Als pagesos, s'uniren els pescadors, la família del faroner, telegrafistes i militars. La Segona República decidí crear una escola a Cabrera. La primera mestra, Josefa M. García Sansó, arribà el juny del 36, un mes abans que començés la Guerra Civil i es tancàs definitivament el centre. De llavors ençà la vida a Cabrera no canvià fins als anys seixanta, quan es començà a parlar de convertir-la en un nucli turístic de molt de luxe, idea que va provocar un revulsiu suficient com perquè ara puguem celebrar el desè aniversari del Parc Nacional.

marca les grans línies d'actuació, i es nomenà com a director el biòleg Jorge Moreno. El Pla d'ordenació de Cabrera es va publicar l'any 1993, i el Pla rector d'usos i gestió (PRUG) el 1995. Tres plans específics havien de regular més concretament el Parc: el Pla d'activitats militars, el Pla de pesca i el Pla de regulació d'accessos turístics. Deu anys han passat i encara no s'ha publicat al BOE cap d'aquests plans.

SENSE MILITARS

El Pla de defensa s'aprova quan els militars ja havien decidit abandonar l'illa, a pesar que Cabrera conserva la titularitat militar compartida amb la del Parc Nacional. Vuitanta-cinc anys després que el Ministeri de Defensa expropiàs l'arxipèlag de Cabrera a la família Feliu per dedicar-lo a usos militars, l'estiu passat l'Exèrcit decidí abandonar

el Parc i cedir oficialment l'ús de les instal·lacions militars al Ministeri de Medi Ambient.

Tot i això, el Ministeri de Defensa conserva la titularitat de l'arxipèlag i el dret a fer-hi entrenament militar, encara que no l'exerceix. Els estats del Parc Nacional priven l'Exèrcit d'actuar en zones fràgils i d'emprar material contaminant, d'usar vegetació per al camuflatge i de fer foc real en èpoques de nidificació. Segons Jorge Mo-

Les crítiques del GOB

Des de la creació del Patronat de Cabrera (l'òrgan que supervisa la gestió del Parc Nacional), els ecologistes hi han estat representats per dos membres: Xisco Avellà, en nom del GOB i de les entitats conservacionistes d'àmbit baleàric, i Xavier Pastor, en representació de Greenpeace i de les entitats ecologistes d'àmbit nacional.

Aquestes dues organitzacions foren les que aglutinaren, en els anys setanta i vuitanta, la reivindicació popular i política a favor de la preservació integral de l'arxipèlag. Les actes de les 28 reunions plenàries del Patronat celebrades fins a l'actualitat mostren la continuïtat del paper actiu jugat pels ecologistes en relació al Parc. El seu balanç, després de deu anys, és agredolç. Xisco Avellà, catedràtic d'institut, expresident del GOB-Mallorca i fins a l'actualitat membre del Patronat, fa un balanç crític de la gestió del Parc:

En primer lloc, diu, "el Patronat pateix d'una certa paràlisi, especialment en els darrers anys: es reuneix amb una freqüència molt baixa (entre les dues darreres reunions han passat vuit mesos, quan el mateix reglament diu que n'hi ha d'haver com a mínim una cada tres mesos). Això impedeix abordar amb eficàcia no ja tots, sinó els més importants dels temes que haurien de ser debatuts en el si d'aquest òrgan. La figura de la Permanent del Patronat, prevista teòricament, i que permetria reunions de treball molt més freqüents, no ha estat mai duta a la pràctica".

Segons Avellà "la informació que reben els membres del Patronat és, en alguns aspectes vitals, excessivament succinta. Per exemple, el pressupost d'un any per al Parc, actualment de devers 245 milions (personal a part), es plasma en deu línies escrites en un full, comentades per la direcció durant uns pocs minuts. Davant això, els ecologistes solen optar per l'abstenció.

La manca d'un Pla de pesca efectivament en vigor és, segons els ecologistes, un dels dèficits més greus del Parc: "La pesca és l'única activitat extractiva de recursos naturals autoritzada per la llei dins del Parc Nacional. Els ecologistes aspiràvem a una forta limitació d'aquesta activitat, i concretament:

- 1) que a mitjan termini fos considerada una activitat a extingir, de manera que la generació actual de pescadors seria la darrera que podria explotar les aigües del Parc Nacional; això no va rebre el suport de la majoria del Patronat, i la pesca continuarà indefinidament;
- 2) que la llista de pescadors autoritzats a feinejar dins el Parc fos realment selectiva, respectant únicament els drets dels que hi pesquen de tota la vida;
- 3) que una art com el cèrcol per a les sardines quedàs prohibit (per no ser un mètode "artesà", com prescriu la llei que creà el Parc), i que tampoc no s'introdueixin nous mètodes de pesca, com les nanses. El

Patronat ha discutit durant moltíssimes sessions un pla que hauria de regular l'activitat pesquera, però una vegada aprovat l'ha elevat a les altes instàncies encarregades de publicar-lo al Butlletí Oficial, i actualment continuam a l'espera d'aquesta publicació, de manera que seguim sense un Pla de pesca en vigor".

El GOB qualifica també d'excessiva la permissibilitat sobre el turisme nàutic: "És l'altre gran conflicte entre conservació i ús públic del Parc: el Pla rector fixa un màxim de 200 visitants diaris en embarcacions turístiques, per tal de preservar el medi, però també la mateixa qualitat de la visita al Parc (ja hi ha massa llocs massificats com per sumar-hi Cabrera); aquest màxim apuja a 300 per als dies d'agost. No obstant això, les estadístiques que publica la mateixa direcció del Parc, així com observacions directes efectuades al port de Cabrera, mostren que són bastants les vegades que s'han superat aquests límits. Algun empresari (que s'ha fet multimilionari duent turistes a Cabrera) ha hagut de ser expedientat per aquesta violació del Pla rector, però sembla que no se l'ha arribat a sancionar. Mentre, el director del Parc repeteix sovint que el nou Pla rector, que s'ha de començar a redactar aviat, "segurament hauria de revisar a l'alça" aquests màxims de visitants diaris, amb l'argument que "no és de preveure que es produeixi cap catàstrofe ecològica". Efectivament, no és previsible, però els ecologistes defensam que els límits s'han de fixar amb prudència, molt per davall dels nivells on es pugui parlar de catàstrofe (només faltaria això, una catàstrofe ecològica a un Parc Nacional!).

La discrecionalitat amb la qual la direcció del Parc ha encarregat i ha fet obres és un altre argument per a la crítica: "en principi, la normativa del Parc prohibeix qualsevol edificació de nova planta a l'arxipèlag de Cabrera. Però ja s'hi han hagut d'edificar dues casetes per a generadors, i el fet és que l'empresa que s'encarrega de dur a terme aquestes construccions a Cabrera no sembla tenir la més mínima sensibilitat per l'espai protegit que és l'escenari de les seves obres. Els materials són els mateixos que a qualsevol obra a territori no protegit (parets de bloquet, utilització generosa de ciment, etc), òbviament amb recobriments posteriors de pedra; en lloc de recórrer a les tècniques tradicionals de construcció a sòl rústic. La runa generada no és exportada, per raons de cost, sinó simplement soterrada a les marjades. Els ecologistes tenim por de la gran quantitat de runa que pugui generar la reestructuració i adaptació de tots els edificis que l'Exèrcit ha traspassat recentment als responsables del Parc".

Finalment, l'actitud davant els residus: "el fons de Cabrera sí que és exportat a Mallorca, una vegada que es va clausurar l'abocador que l'Exèrcit hi havia ubicat. A la taverna del port se serveixen diversos productes amb un percentatge de residu elevat (tassons de plàstic, bosses de patata freda, etc.), que pensam que haurien d'estar proscriu dins un Parc Nacional."

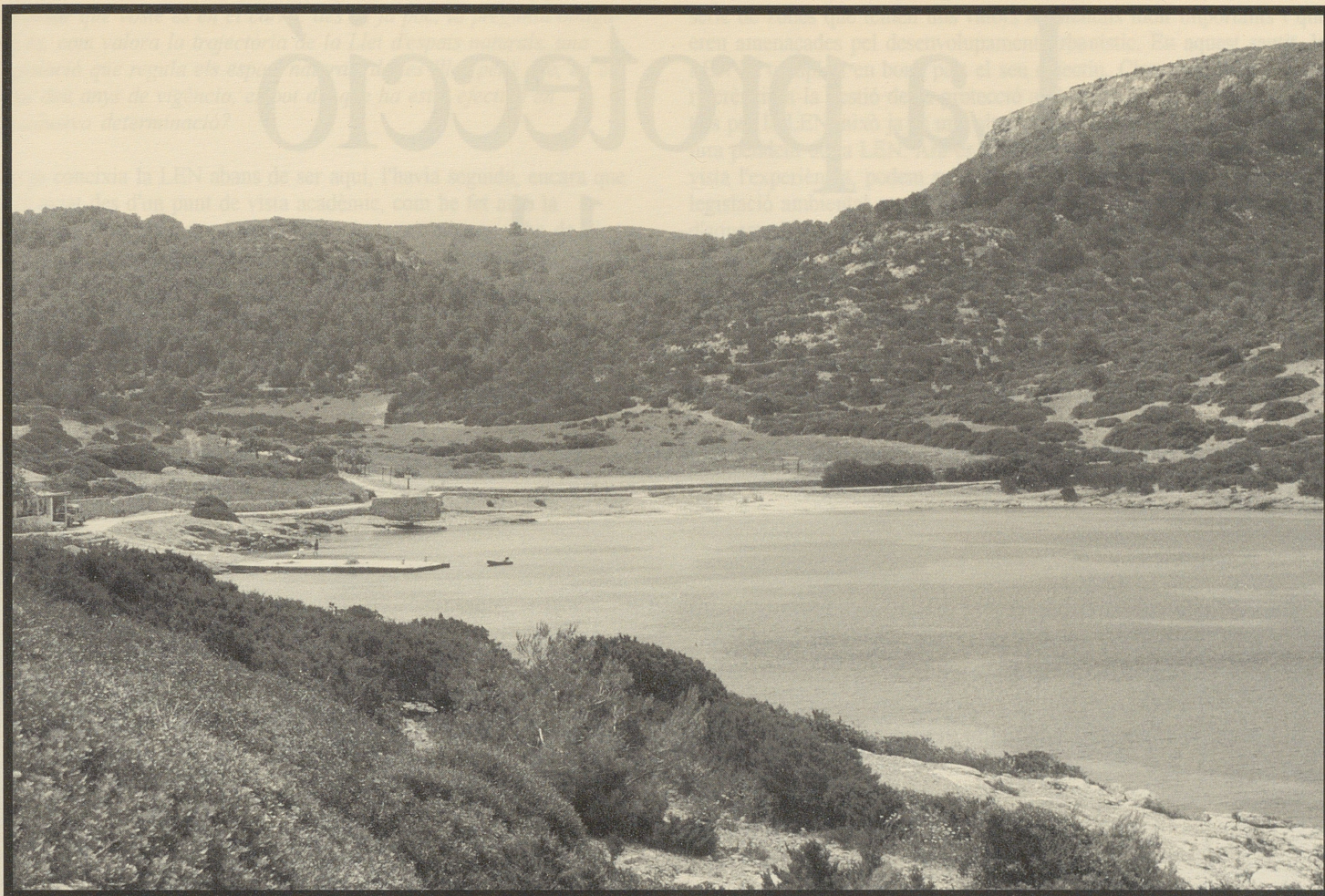
reno, director del Parc, "El Ministeri de Defensa ja té experiència en trepitjar sòls que són protegits. Cabañeros, la zona perifèrica del Parc Nacional del Teide i una part de Timanfaya, varen tenir usos militars. Les maniobres es feien amb totes les previsions per adaptar-se al medi ambient". La presència militar a Cabrera data de l'any 1916 quan, en plena Primera Guerra Mundial, un sub-

marí alemany hi va fer una estada d'unes hores. Com a reacció, el Ministeri de Defensa espanyol va declarar el valor estratègic de Cabrera i la va expropiar a la família Feliu per 300.000 pessetes.

Ara, l'abandonament militar i la cessió dels vells pavellons permetrà, segons el director Jorge Moreno, millorar els habitatges del personal, i crear-ne per als investigadors que visitin el Parc.

EL PLA D'APROFITAMENT TURÍSTIC

Molt lluny han quedat les sonores protestes encapçalades pels òrgans rectors dels clubs nàutics de Mallorca, contra la declaració de Cabrera com a Parc Nacional, a partir de la qual s'establiria la necessitat d'obtenir permís -gratuït- per fon-

dejar a una de les cinquanta boies situades dins el recinte del port, restringia les possibilitats de fondejar a altres cales de l'arxipèlag, posava ordre a la navegació i hi prohibia la pesca esportiva. Jorge Moreno recorda que "ens va costar molt fer saber a la gent que regular no és prohibir. Semblava que era pràcticament impossible aconseguir un permís per anar a Cabrera i mentre tant el Parc era pràcticament buit. Vàrem veure que els primers anys va abaixar el nombre d'embarcacions espanyoles que visitaven el Parc mentre es mantenia el nombre de vaixells estrangers, prova que aquests no llegien els diaris locals". El Pla d'usos turístics estableix un màxim de 200 visitants diaris al Parc i 300 en els mesos de juliol i agost. L'any passat 50.000 persones visitaren Cabrera, la majoria a bord de barques de visita. Segons Jorge Moreno "les xifres es varen fixar l'any 93 i ara es podrien augmentar, perquè la capacitat d'absorció del Parc s'ha demostrat major". Els visitants poden fer excursions guiades i conèixer el castell, del segle XIV, el museu creat fa tres anys i els voltants del port.

EL PLA DE PESCA

Tot i les altres polèmiques, el Pla de pesca s'ha revelat el més conflictiu, tant que després de deu anys de vigència del Parc Nacional, durant els

DEU MIL HECTÀREES DE PAISATGE MARÍ

L'arxipèlag de Cabrera està constituït per deu mil hectàrees de paisatge marí que van des de na Foradada fins s'Estell des Coll, en un recorregut que desvetlla que és mentida que el blau marí sigui sempre fosc. Navegar sobre Cabrera és recórrer en un vol el blau abissal dels canals que separen els illots, el blau intens del cap Vermell, el blau turquesa de la cala Santa Maria, el blau verdós de l'Olla, tots els colors del blau del port. També tots els colors del verd a l'interior: el de les garrigues de savines, o el dels ullastres, el dels pinars, el del romaní, tots els colors terrosos dels pedregars. Colors i ombres, textures agrestes i olors profundes fan de Cabrera un dels enclavaments naturals més esplèndids de la Mediterrània, a pesar de les penúries que en deu anys han acompanyat la declaració de Parc Nacional. Perquè és una illa insòlita, austera i indomable, com la història que ha viscut.

quals les discussions s'han repetit exhaustivament, encara no està publicat ni, per tant, és en vigor. "Els pescadors voldrien que no hi hagués cap pla i els ecologistes voldrien que no hi hagués pesca", resumeix Jorge Moreno. El cert és que ara no hi ha cap pla, només els principis generals dels estatuts del Parc, que estableixen que només s'autoritza la pesca professional, artesana, i a llocs on no estigui vedat. La prohibició de la pesca esportiva i la dels aficionats ha permès una recuperació espectacular de la fauna marina,

però, d'altra banda, la perversió de la normativa ha fet que Cabrera es converteixi en un peculiar vedat de pesca on alguns poderosos contracten barques de pescadors per satisfer els seus desigs de fer autèntiques caceres de peixos i crustacis. Algun d'ells ha aconseguit, fins i tot, permís per ocupar alguna de les antigues "cases de pescadors" que es conserven al port on fan festes gastronòmiques amb els seus privilegiats amics, entre els quals a vegades s'hi han vist càrrecs públics de gran renom.

La protecció raonable

Entrevista a José Manuel Gómez

per Constanza Forteza

El director general de Biodiversitat del Govern argumenta una i altra vegada, amb raons tècniques i jurídiques, el perquè espais com Tramuntana i Llevant mereixen ser parcs naturals. El seu currículum és el d'un jurista especialitzat en l'ordenació dels espais protegits, de manera que, des d'aquest punt de vista, sembla la persona adequada per garantir als propietaris temorencs una seguretat legal en relació als seus drets. El cas és que la LEN va dibuixar sobre el mapa els espais que havien de ser preservats i gestionats com a tal, però, en deu anys de vigència, aquesta protecció gairebé no ha passat de la fase del disseny. En realitat, a l'àmbit dels espais naturals i en la cartera de Medi Ambient, Els Verds intenten complir obligacions parlamentàries que s'havien d'haver complert fa temps. Així, amb més o menys prudència pel que fa a l'emfatitzada psicologia-ideologia propietarista de la nostra societat, per fi intenten el que han d'intentar. Ho aconseguiran? Fa la impressió que José Manuel Gómez, un home pausat i de parla una mica monòtona, no pensa alterar el gest i sí emprar aquest mateix to tantes vegades com sigui necessari, també davant arguments i personatges inflamats, per explicar com podem preservar i prosperar.

José Manuel Gómez González va néixer a Maó l'any 1961. És llicenciat en dret per la Universitat de Barcelona, especialitzat en dret urbanístic, ordenació i dret ambiental. Ha treballat com a lletrat a la Corporació Metropolitana de Barcelona, dins l'equip encarregat del tractament de les urbanitzacions il·legals i també com a lletrat, en el servei urbanístic de l'Ajuntament de Sabadell. Del 1991 al 2000, fins que va ser nomenat director general de Biodiversitat de la Conselleria de Medi Ambient, va ser lletrat en cap del Servei d'Administració i Gestió del Parc de Collserola. També és, des del 1996, tresorer adjunt de la Federació Europea d'Espais Naturals i Rurals Metropolitans. Ha estat professor de dret administratiu de la Universitat Pompeu Fabra, és membre de la Societat Catalana d'Estudis Jurídics i en l'actualitat redacta la seva tesi doctoral en matèria de protecció jurídica dels espais naturals.

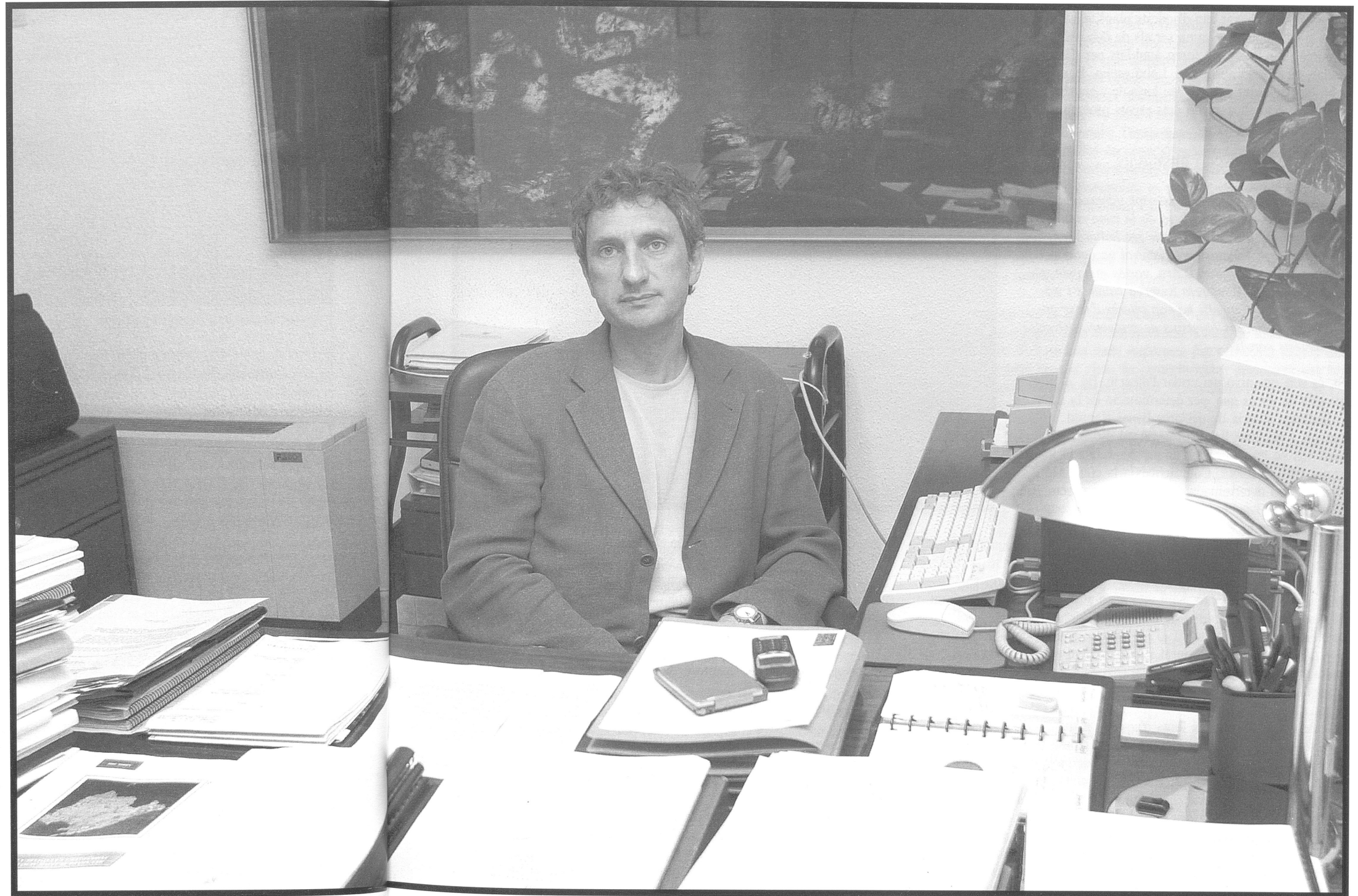
-A pesar que vostè és en el càrrec des de fa poc, la pregunta obligada és, com valora la trajectòria de la Llei d'espais naturals, una legislació que regula els espais naturals de les Illes però que, en els seus deu anys de vigència, es pot dir que ha estat efectiva en l'exclusiva determinació?

-Jo ja coneixia la LEN abans de ser aquí, l'havia seguida, encara que més aviat des d'un punt de vista acadèmic, com he fet amb la legislació d'aquest tipus d'altres comunitats autònomes. S'ha de dir que, quan es va aprovar aquesta llei, la protecció no consistia, si més no en primer lloc, a desenvolupar els aspectes ambientals de flora i fauna, aquí el problema era aturar les excavadores, aturar l'allau desenfrenat de construccions que patien les Illes. A les Illes hi havia una realitat diferent a la d'altres comunitats autònomes. I la LEN va servir per a això i va ser bastant efectiva a l'hora de delimitar una

sèrie de zones que tenien uns valors ambientals molt importants i que eren amenaçades pel desenvolupament urbanístic. En aquest sentit, la LEN ha complert en bona part el seu objectiu. Clar, tot allò que fa referència a la gestió de la protecció ambiental en els espais delimitats per la LEN, això ja és una altra cosa, aquesta és la gran assignatura pendent de la LEN. Ara és quan, realment, després de deu anys i vista l'experiència, podem enfrontar-nos al repte de revisar la nostra legislació ambiental en matèria de protecció i completar el paper d'aquesta llei.

-Però, si no hi ha més legislació de protecció és, en part, perquè la LEN no s'ha desenvolupat tal com es preveia.

-La LEN preveia un desenvolupament en dos aspectes. Per un cantó, preveia que es declarassin una sèrie d'espais protegits: Parc, Reserva,

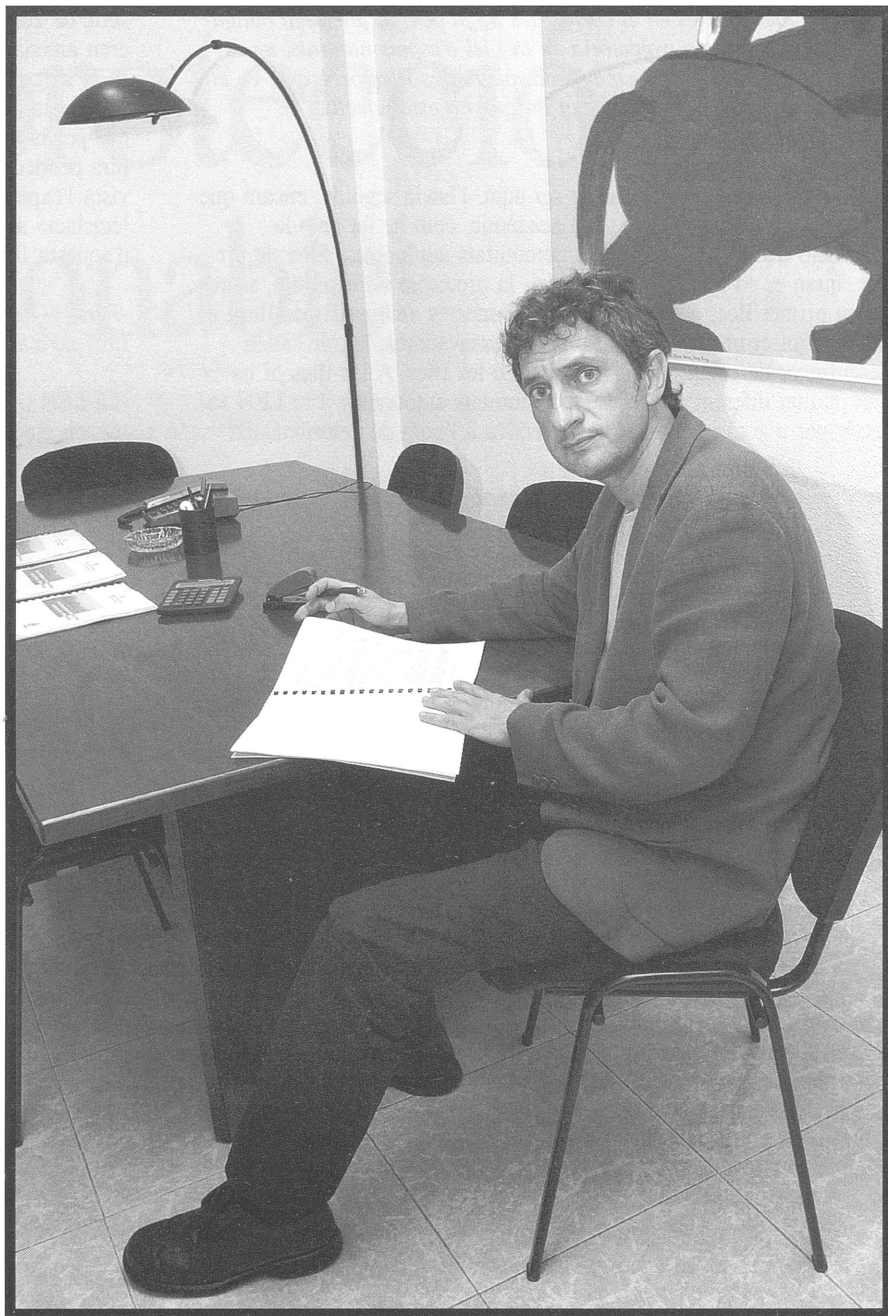

d'acord amb les figures previstes per la llei. Dels que es preveien, a Mallorca només es declararen sa Dragonera i Mondragó, ambdós com a parcs naturals. Manca, per tant, establir la protecció d'es Trenc-es Salobrar de Campos i de la serra de Tramuntana, ja que en el cas de s'Albufereta el procediment està en marxa. En el cas d'Eivissa no s'ha fet res a pesar del que diu la LEN i, en el cas de Menorca, es va declarar Parc s'Albufera d'es Grau. Es tracta, per tant, d'una obligació que s'ha complert molt parcialment. A continuació, la Llei d'espais naturals significava també dur a terme un projecte molt ambiciós, per desenvolupar la protecció de cada ANEI (Àrea Natural d'Especial Interès) i poder gestionar-les. Es crearen les figures dels plans especials -de caire urbanístic- i els plans d'ordenació del medi natural, amb una vocació més ambientalista. La realitat és que no es va redactar cap d'aquests plans, els únics plans que s'elaboraren varen ser els de dos ANEI de Menorca, que finalment foren anul·lats per defectes formals en la seva aprovació. I així estam. El que no hi ha hagut durant aquests deu anys de vigència de la llei és una autèntica gestió dels espais protegits delimitats per la LEN.

PARCS I RESERVES

-En el cas de s'Albufereta l'anterior administració va iniciar l'expedient de protecció de la zona com a Parc Natural mentre que, en el cas de ses Salines d'Eivissa i Formentera, l'Administració central va optar per la figura de Reserva Natural. Ara, vostès indiquen que volen declarar S'Albufereta Reserva Natural i ses Salines Parc Natural. Hi ha cap interès d'anar en contra, o els criteris objectius de protecció determinen aquests canvis?

-Sí, és cert que això pot cridar l'atenció. Bé, el primer que s'ha de dir és que, per determinació de la LEN, s'Albufereta s'havia de declarar Espai Natural Protegit. I declarar Espai Protegit vol dir aplicar qualsevol de les categories de protecció que la llei estatal 4/89 estableix. Com arribes a la conclusió d'aplicar una determinada categoria de protecció? Bé, hi arribes per l'anàlisi amb criteris objectius, estudiant quins valors de flora i fauna tenen aquests espais. D'aquesta anàlisi, de l'estudi de les unitats ambientals, dels seus valors, sempre treballant amb criteris tècnics i científics, arribes a una conclusió de protecció. Però hi arribes després d'aquesta anàlisi, mai abans. I, clar, aquí una mica el que es feia abans era tot el contrari. El mateix inici de tràmit de s'Albufereta deia, "declarar Parc Natural s'Albufereta". I jo em deman: com és possible que es prejudicàs declarar Parc Natural s'Albufereta si encara no s'havia estudiat aquest àmbit i si el PORN (Pla d'Ordenació dels Recursos Naturals) encara era per fer? És el PORN, aquest estudi objectiu, tècnic i científic, que ens ha de dir a quina figura de protecció ens hem de dirigir. Si feim la feina d'aquesta manera, ens trobam que, efectivament, s'Albufereta, pel seu àmbit reduït, per l'escassa activitat humana que conté, per alguns endemismes que es troben a la zona humida, per una sèrie de factors ornitològics i comunitats vegetals de valor especial, necessita el tractament d'autèntica Reserva Natural i no de Parc. En el cas de ses Salines d'Eivissa i Formentera, passa tot el contrari, és un àmbit enorme, molt complex, amb molta activitat humana, moltes infraestructures dedins, tot el contrari d'una Reserva Natural. A més, en aquest cas, l'Estat va declarar ses Salines Reserva Natural perquè pensaven que era l'única

manera de protegir la zona, ja que el Govern d'aquí no ho feia; l'Estat no podia declarar-les Parc Natural, perquè aquesta era una competència autonòmica, i optaren per la figura de Reserva. Opció que tampoc no era tan clara perquè, avui per avui, és segur que el Tribunal Constitucional anul·larà la llei, ja hi ha doctrina suficient per saber que l'Estat tampoc no és competent per declarar reserves.

-El pronunciament del Constitucional deu ser a punt de caure.

-Efectivament, és qüestió de mesos.

-És d'imaginar que volen avançar una formulació, ja que si el Constitucional es pronuncia en contra, ses Salines poden quedar sense cap tipus de protecció.

-Efectivament. Clar, al llarg d'aquests darrers temps apareixen coses, per exemple hi ha hagut una sentència del Constitucional relativa a Picos de Europa, una zona protegida amb la figura de Parc Nacional i gestionada com a tal pel Ministeri de Medi Ambient. Aquesta sentència estableix una mica els límits de les competències estatals i

autonòmiques en matèria d'ordenació dels recursos naturals. Clar, vist això, també veim que hem de redactar un PORN per a ses Salines el més prest possible. I, a la vegada, fixar una normativa de protecció abans que s'anul·li la llei estatal. I ens veim obligats a tramitar una llei, perquè s'han de delimitar zones perifèriques de protecció i la legislació estatal obliga en aquests casos a regular-les per llei. De totes maneres, en tot aquest tema jo vull fer una precisió: si s'apliquen criteris rigorosos a l'anàlisi ambiental de cada zona, ens podem trobar que, dins la mateixa, poden conviure diverses formes o categories de protecció, de més a menys intensa. En un àmbit geogràfic ampli hi pot haver un Parc Natural i una Reserva perquè necessites una preservació màxima per a determinats valors, o pots arbitrar la fórmula de Paisatge Protegit o Monument Natural..., per exemple, ses Ufanès són Monument Natural perquè es tracta d'un petit espai on s'hi troba una singularitat que ha de ser conservada. En realitat, es tracta de posar ordre en una sèrie de mecanismes de declaració i encaixar bé totes les peces. Abans tot això es consideraven tràmits, que es feien perquè s'havien de fer, perquè se sentien obligats a fer-ho, però no actuaven per raons objectives.

-A ses Salines hi ha zones limítrofes amb propietats i interessos amb noms i llinatges. Quin marge tindrà la protecció definitiva de ses Salines, s'ampliarà o no la zona de protecció?

-En el cas de ses Salines la zona terrestre de protecció no s'ampliarà substancialment. L'àmbit marí sí que s'ampliarà, perquè fins ara era delimitat en funció de la fondària de les aigües, i això dona una corba impossible de seguir. Per poder garantir la seguretat de la gent que hi transita, l'hem de modificar i l'única manera d'establir una senyalització marítima és a través de balises i les balises necessiten referències en línia recta. Això s'ha de modificar per racionalitzar-ho. I després, clar, han passat sis anys i en sis anys passen moltes coses. És necessari ajustar la delimitació en zones terrestres, per protegir els seus àmbits, però es tracta de petites correccions de frontera.

TRAMUNTANA

-En el cas de Tramuntana, la LEN indica que s'han de protegir "àrees representatives de la Serra". En funció del conflicte social que ha aixecat la intenció d'aplicar una figura de protecció a tota la Serra, no hagués estat millor començar per aplicar-la a determinades zones, per exemple al conjunt de finques públiques del Govern, del Consell i dels ajuntaments?

-Jo crec que la filosofia amb què es plantegen les coses és bastant clara. A més, hem de tenir en compte que les instàncies europees ens obliguen a aplicar criteris objectius de respecte als valors naturals, als ornitològics, als elements de flora i fauna, per exemple en el cas dels llocs d'importància comunitària o en el cas de les Zepa (Zones d'Especial Protecció per a les Aus). És l'única manera de no cometre injustícies. Si es manegen criteris clars i aquests criteris són taxats i responen a una objectivitat, no es faran les coses mal fetes, no es cometran injustícies i, a més, complirem amb una autèntica finalitat de conservació. Això Europa ho té molt clar i ja hi ha una sentència recent del Tribunal de Justícia de la CE on es diu clarament que, a l'hora de protegir no es poden tenir en compte consideracions ni de caràcter econòmic ni socials ni culturals ni de particularitats regionals ni de res que pugui, en certa forma, servir per defugir d'aquesta obligació. Per tant, a Tramuntana el que hem de fer és aplicar criteris objectius i aquests criteris no consideren si la finca és pública o si la finca és privada. En tot cas el que hem de demostrar, especialment als propietaris privats que han manifestat una certa desconfiança, és que el tipus de protecció que es vol implantar els beneficiarà, no els perjudicarà. La dinàmica que hem introduït a l'esborrany de la Llei de biodiversitat n'és un exemple. Aquesta proposta posa l'accent en

la recuperació dels valors tradicionals, els cultius, tots els elements de valor etnològic basats en l'activitat humana que hi pugui haver. A més, és una proposta absolutament participativa, es basa molt en els convenis que es puguin establir amb els particulars. En part, és una manera important de cercar complicitats a l'hora de conservar. Els únics que podran estar-hi en contra no seran els pagesos o els propietaris que volen conservar ca seva, només poden ser aquells que mantenen alguna aspiració d'especulació econòmica a les seves finques. I em consta, perquè he parlat amb molta de gent, que són molts els que no volen especular amb les seves finques.

-I, en quin punt de la tramitació es troba el projecte de Parc Natural de Tramuntana?

-Volem fer les coses una mica per ordre. La primera feina era la Reserva de s'Albufereta i ara ja la presentam, obrim el període d'exposició pública i serà el primer espai a fer-se. Si seguim aquest ordre, el segon tema és Cala d'Hort a Eivissa i, el tercer, ses Salines d'Eivissa i Formentera. I en darrer lloc Llevant i Tramuntana. I per no generar més incertesa, el que demana aquesta conselleria és que ens deixin fer feina en aquest ordre. Que vegin com han estat els processos d'elaboració d'aquests documents, com realment es fa participar i es consulta amb la gent. I així, a poc a poc, quan arribi l'hora de Llevant i arribi també Tramuntana, la gent ja sabrà com s'han fet les coses. És millor no avançar esdeveniments que acaben per produir intoxicacions informatives i campanyes. Tot seguirà un autèntic ordre, rigorós i escrupolós, es respectaran totes les formes, s'informarà a qui s'hagi d'informar i es col·laborarà amb qui s'hagi de col·laborar.

-No hi ha cap tipus de debilitat a l'hora de mantenir el criteri de tirar endavant amb el Parc de Tramuntana?

-És una qüestió que és al Pacte i, com a tal, el Pacte ha de valorar les necessitats de complir amb el seu electorat. I hem de tenir en compte una cosa, hem d'afegir una dada important: les enquestes fetes abans de l'estiu, i també les que s'han fet posteriorment, demostren que hi ha un amplíssim consens social perquè Tramuntana sigui un Parc Natural.

-Tot el debat sobre els parcs s'ha centrat en els aspectes administratius i en tot allò que toca la propietat, però s'ha parlat molt poc dels valors naturals que alberguen, del perquè realment es vol protegir.

-Miri, una illa ja conté, en si mateixa, una gran virtut natural, i és que el seu aïllament natural fa que hi hagi molts d'endemismes i moltes espècies úniques. La situació d'aïllament genètic ens du a aquesta situació privilegiada. I en aquesta situació global, Tramuntana és una zona especialment valuosa, té una gran varietat de paisatges, valls, barrancs, torrents, alçades de més de mil metres..., ens trobam davant una situació natural que no es reproduceix a la resta de les Balears ni tampoc a segons quines illes de la Mediterrània. Tramuntana és, dins tota Europa, un espai emblemàtic. I això, que no té volta de full i que tenim l'obligació de gestionar, ens avala. La realitat és que molta de gent que ve de fora i arriba aquí ja pressuposa que Tramuntana és un espai protegit i gestionat, coneixen perfectament el seu valor.

-Quin canvis reals implicarà la gestió pública de Tramuntana com a Parc Natural sobre els titulars de les finques?

-La gestió ha de servir, sobretot, perquè tant les finques públiques com les privades millorin la seva gestió. Les que ja estan ben gestionades sempre són millorables. I per a les que estiguin mal gestionades, tant públiques com privades, hem d'aconseguir que puguin rebre ajudes, perquè siguin ben gestionades. I una bona gestió

és una qüestió complexa, abasta àmbits d'ús públic, de conservació estricta de flora i fauna, de paisatge, temes de recuperació d'elements de valor arqueològic, etnològic, etc. I com no pot ser d'altra manera, l'activitat ramadera i agrícola, grans aliades de la conservació.

FINANÇAMENT DE LA PROTECCIÓ

-I com notaran els propietaris de finques que conserven el territori, que mantenen una bona activitat forestal, que se'n preocupen que no hi hagi incendis, etc., aquests estímuls, com seran compensats?

-Pel que fa a aquesta qüestió hi ha una sèrie de vies, una sèrie de mecanismes que poden ser econòmics, però també d'altres tipus, de foment. Un dels mecanismes es basa en la solidaritat; de la mateixa manera que un que guanya deu ajuda amb els seus impostos un que només guanya dos, doncs, aquí es pot aplicar el mateix argument. Una de les coses que hem d'entendre, i això ho ha d'entendre la societat, és que per conservar bé el territori, fa falta que hi hagi una mica de transferència, transferència econòmica dels sectors més productius cap a aquells sectors que són improductius, però que tenen un paper molt rellevant en la conservació. La proposta de Llei de biodiversitat preveu un fons de compensació, que és quasi un fons de solidaritat, imprescindible en el context balear. Està molt clar que si volem conservar el nostre paisatge, l'agricultura que col·labora a mantenir aquest paisatge i la biodiversitat que hi ha en aquests paisatges, serà necessari que aquells sectors econòmics que, en certa forma, es beneficien del reclam i de l'atractiu d'aquest paisatge ajudin en la seva conservació.

-Parla de l'ecotaxa o d'altres aportacions?

-La filosofia de la transferència del valor afegit és la filosofia d'un impost ecològic i així es recull a qualsevol manual d'ecoimposts. I també és la filosofia de l'ecotaxa, que ha de repercutir en el medi ambient. Un fons de compensació es pot nodrir d'imposts ecològics, d'aportacions de fundacions, públiques o privades, de col·laboracions amb particulars, dels pressuposts públics, d'aportacions del ministeri, de l'Administració autonòmica o dels consells insulars. Hi ha experiència de fundacions, algunes lligades a entitats bancàries, que compren o fomenten la conservació, en molts de casos mitjançant convenis amb propietats.

-Això està articulat?

-L'esborrany de la Llei de biodiversitat fixa aquest fons de compensació, s'estableixen quines són les fonts que l'hauran d'alimentar.

-Però quan parla d'imposts ecològics, parla de més impostos?

-De vegades, a través dels impostos existents es poden articular recàrrecs, la legislació tributària espanyola preveu aquesta possibilitat. En un impost que avui ja s'aplica es pot articular un recàrrec ambiental. Per exemple, en alguns països com França, les activitats constructives dins o als voltants d'àmbits protegits, tenen un recàrrec que repercuteix directament en aquest àmbit protegit. És una taxa per a espais sensibles. A altres països, en determinades activitats econòmiques -per exemple, una explotació minera, una extracció, una pedrera, dins espais naturals protegits- acostumen a tenir un impost ecològic que serveix per pal·liar els efectes d'aquesta activitat i millorar la conservació d'aquest espai. No es posa fre a l'activitat d'una pedrera, però es diu: "bé, com que afecta a l'interès general, vostè extregui el que ha d'extreure, però a la vegada ajudi a conservar". Una de les coses que es va plantejar per part d'aquesta comunitat autònoma al fòrum del Consell Nacional de Conservació de la Naturalesa, va ser precisament que s'estudiï la possibilitat de crear

un fons nacional i demanar que existeixin fons estructurals per a aquells països o comunitats autònomes que millor conservin. Aplicar aquesta mateixa solidaritat a nivell europeu. És un sentir de totes les comunitats que aposten per la conservació, de manera que qui més aporti a la conservació, més rebi a canvi. És una forma de possibilitar globalment el creixement sostenible. És una idea que ha estat molt ben rebuda a tot l'Estat, vegem si ara Europa és sensible. Va ser anunciada en una reunió de la Comissió Nacional de Protecció de la Naturalesa, consta en acta com a proposta balear i algunes comunitats ja s'han manifestat a favor, com Catalunya. És molt possible que la puguem estructurar.

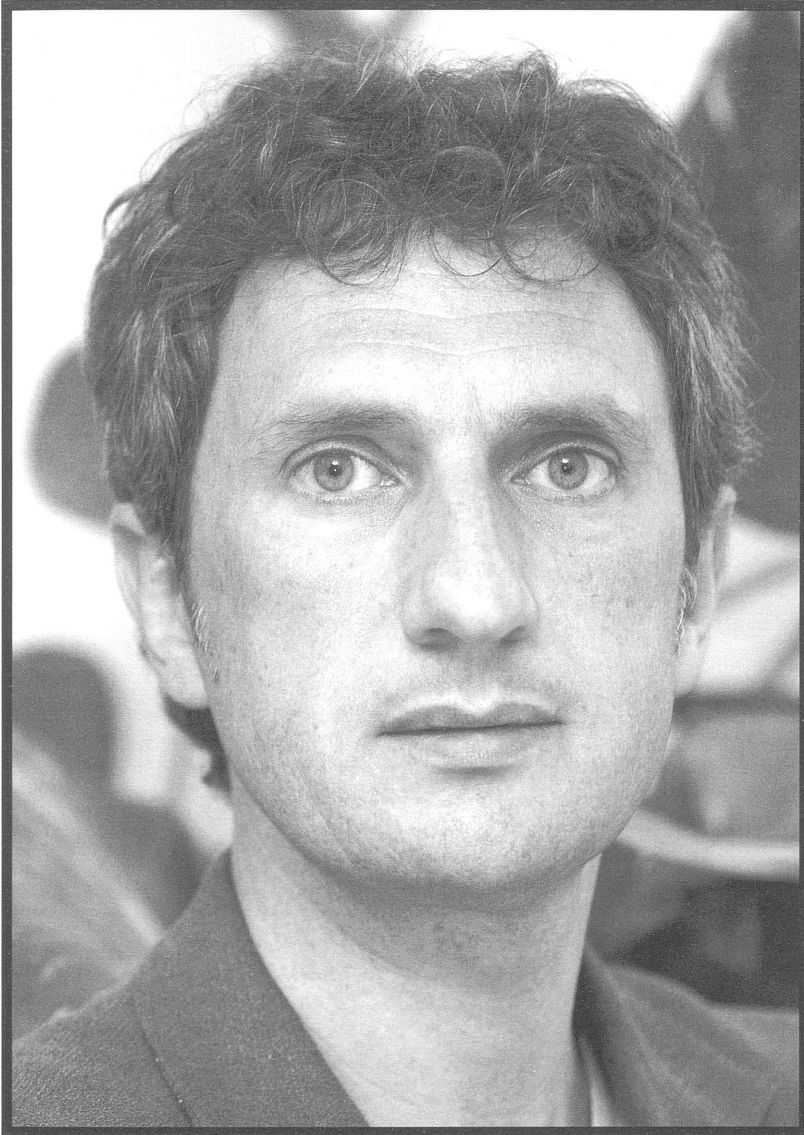
-Hem parlat d'estímuls, però quines seran les restriccions per als particulars i per als propietaris que visquin als parcs naturals?

-La figura del Parc Natural no comporta cap tipus de restricció a l'ús privat de la propietat. I les restriccions que pugui comportar són les mateixes que ja existeixen, les que marquen les normatives urbanístiques en vigor. Clar, hi haurà unes regles, unes noves regles adaptades al cas del Parc Natural. És que, a més, les coses aniran en un altre sentit. Al seu dia, el Tribunal Constitucional ja es va pronunciar i va destacar que les limitacions d'usos que s'apliquen en el cas d'un espai protegit mai no poden comportar limitacions que impedeixin l'ús tradicional d'aquestes finques. Per tant, si es deixa fer al propietari el que ja fa fins ara dins els usos tradicionals - plantar arbres, tallar quan els ha de tallar, tenir ramat- no es fa res en contra d'aquest propietari. Aquí parlen de limitacions quan en realitat no hi ha cap mena de limitacions. És més, si per alguna raó es restringís la capacitat d'usos tradicionals, l'Administració hauria de compensar. A la fi, els propietaris només estaran limitats per la qüestió urbanística i en aquest tema la figura de Parc Natural no afegeix res.

L"HOME DEL SAC" DEL TEMpteig I RETRACTE

-Hi ha el famós debat sobre el dret de tempteig i retracte. No s'ha dramatitzat en excés per totes les parts un tema que ja figura en la legislació ambiental, un dret excepcional de l'Administració que ja existeix? No s'ha inflat un tema residual i secundari que avui ja deu pesar sobre la Serra?

-Sí, sí. De fet, segurament la Serra, donat que té àmbits afectats per la Llei de monts i perquè és Bé d'Interès Cultural, ja està afectada en bona part pel dret de tempteig i retracte. I tothom parla d'això com si fos "l'home del sac". Realment és un tema marginal i secundari, present a la legislació i que mai no s'ha aplicat a les Balears i possiblement tampoc no s'ha fet a la generalitat de l'Estat. Però, vegem, és que en el cas que s'aplicàs..., a qui perjudicaria?, a qui pot perjudicar un dret en què l'Administració té opció preferent quan algú vol vendre la finca? Si algú diu: "escolti, vull vendre la meua finca a un alemany, i l'alemany em dona cent milions". L'únic que ha de fer aquest propietari és notificar a l'Administració aquesta oferta i l'Administració, per poder exercitar el seu dret preferent, li ha de donar aquests cent milions, li ha de donar el valor que el propietari ha pactat amb el comprador. Lògicament, si jo no vull vendre, aquest dret de l'Administració no existeix. El problema, que ningú no vol explicar clarament, que ningú no vol manifestar, però que tothom coneix, és que el frau fiscal és molt estès i es paga molt en doblers negres. Clar, l'Administració no comprarà en negre, comprarà en blanc. Però si aquest és el problema, no és una qüestió que tenguem a veure amb els parcs naturals, en tot cas serà un problema del Ministeri d'Hisenda. El dret de tempteig i retracte existeix aquí i a la legislació estatal, llevar-lo seria matèria de modificació de la llei estatal. Nosaltres, l'únic que podem fer és el que hem previst en la nova llei, és a dir, objectivar l'exercici d'aquest dret per part de

immobiliari d'aquests terrenys, aquesta pèrdua seria imputable a la LEN, però no a la declaració de Parc. I aquí s'ataquen els parcs d'una manera interessada, quan la protecció que determinen no té res a veure amb tot aquest tema.

-Quin és el fons de la qüestió?, per què els propietaris s'han aixecat en peu de guerra, les raons són només polítiques o hi entren factors de tipus social i cultural?

-Nosaltres les anàlisis que hem fet és que, evidentment, hi ha una intenció d'origen clarament destinada a desestabilitzar aquest govern. Això és molt clar. El que passa és que, després, una vegada encesa aquesta metxa, comencen a produir-se reaccions en cadena. I, efectivament, intervenen factors sociològics o culturals com pot ser la importància que es dona a la propietat i al fet que les famílies volen que tots els seus fills també pugin accedir a una propietat, etc., factors que han estat aprofitats pels que han encès aquesta metxa. I la cosa comença a anar tota sola. El que intentarem, una i altra vegada, és fer que la gent es tranquil·litzi i explicar quins són els objectius de protecció en cada zona. I que es vegi clarament que aquests objectius no són enemics. Crec que s'hauria de fer l'esforç de mirar fora de les nostres illes i veure com s'ha tractat els propietaris quan s'ha gestionat un espai. Llavors, es constataria, com és el cas de La Garrotxa, que són els mateixos propietaris els que demanen integrar-se dins els límits del Parc. Per què? Si no fos bo, ningú no s'ho explicaria. Tot prové del fet que s'han revitalitzat agricultura i ramaderies abandonades, s'han incorporat activitats recreatives i turístiques de baixa intensitat, s'ha donat vida econòmica a moltes famílies que hi resideixen, en part perquè la gent viu dins el moviment que genera el Parc Natural. Apareixen monitors, guies, es crea un nucli de gent que cursa estudis relatius al medi on es troba, carreres ambientals. Un Parc genera riquesa, n'hi ha molts d'exemples. Beneficis per a les famílies, per a la gent corrent que hi viu. Això és molt important.

BIODIVERSITAT

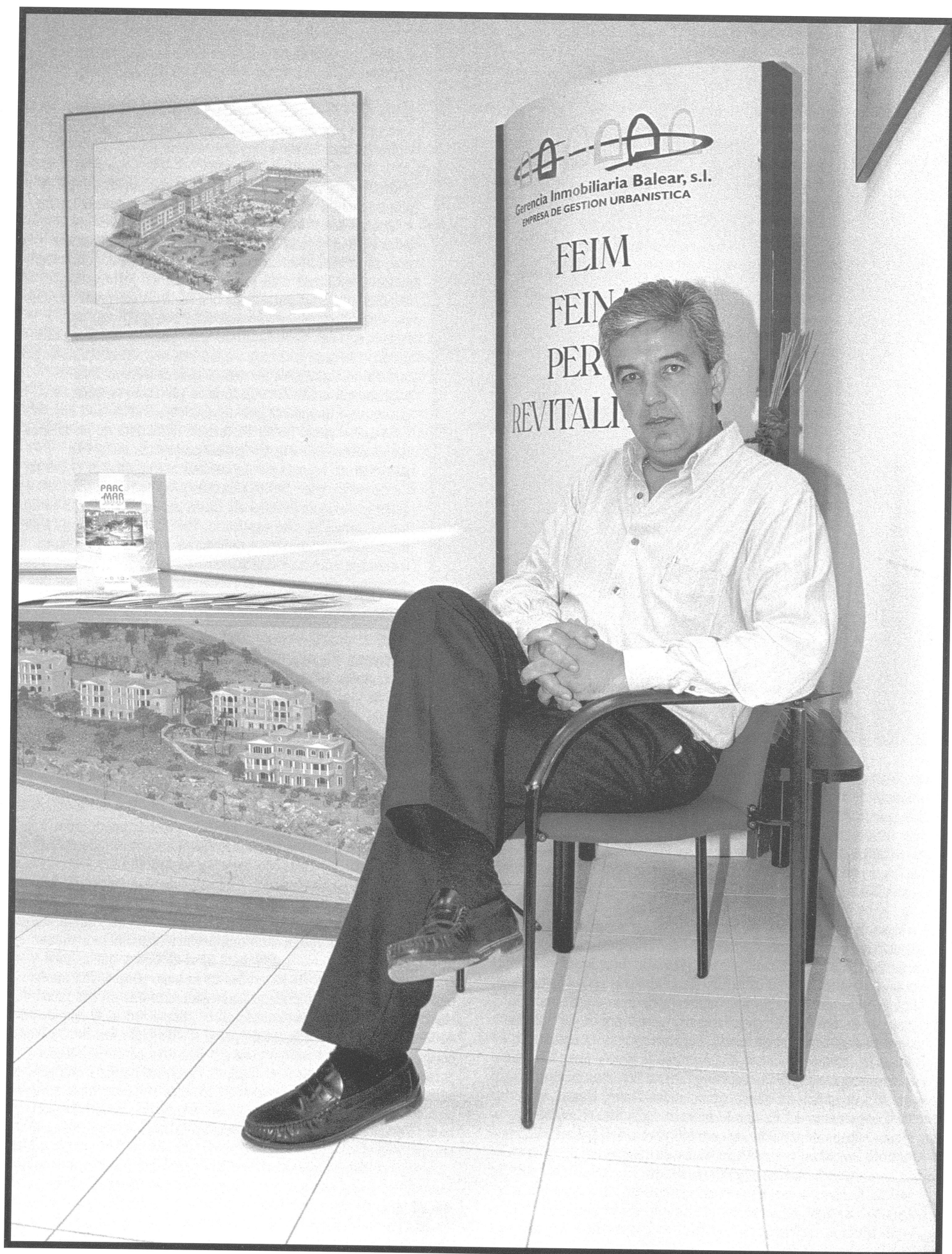
l'Administració autonòmica. Hem avançat que si hi ha una bona conservació de la propietat, l'Administració autonòmica no exercirà un dret que té.

-Però és difícil d'entendre per què es fixen barems per a un dret excepcional que ja era regulat. No han aconseguit cridar encara més l'atenció sobre aquest tema?

-En realitat, l'Administració no l'ha exercitat, perquè mai no ha tengut doblers per comprar, l'Administració no sol tenir fons per comprar. Aquesta és la primera realitat. Però bé, imaginem que tenim aquests fons; molt bé, a partir d'aquí els hem de tenir immobilitzats a l'espera que hi hagi una compra-venda per invertir-los. Per tant, ens podem quedar de braços creuats, perquè potser en molt de temps no es doni cap compra-venda. Per exemple, en el cas de Mondragó, en cinc anys, en tot el temps que fa que és Parc Natural, no ens consta que s'hagi venut ni comprat res. Per tant, no hem pogut comprar res, perquè no hi hagut cap operació. Diran, clar, és que això és conseqüència del fet que Mondragó sigui Parc. I no, no és cert. Perquè abans de ser Parc, Mondragó ja era ANEI, la protecció territorial ja la tenia. Per tant, si hi va haver una pèrdua de valor

-Quin és l'estat real de la nostra biodiversitat amb un govern on la cartera de Medi Ambient és en mans del partit ecologista?

-A les Balears no es constata una situació excessivament pitjor a l'altres comunitats. En realitat, és el model econòmic i de creixement el que amenaça l'estat de conservació. I tenim algunes espècies emblemàtiques mal conservades, i lamentablement en tenim d'altres en perill d'extinció. I n'hi ha algunes que ja s'han donat per desaparegudes, cosa molt lamentable. Tenim casos com el virot, que té un pla de recuperació; o el voltor, amb una població estabilitzada que no es pot deixar de vigilar. En determinats tipus de fauna, que es mou a àmbits molt espaiosos, hi ha moltes dificultats, perquè s'ha alterat molt l'hàbitat. Hi ha dificultats, però mantenim uns nivells raonables. Tenim un ocell amenaçadíssim, la milana, un ocell emblemàtic de Mallorca i de Menorca; en un parell d'anys han mort deu milanes enverinades. I sabem que qui posa el verí no va contra la milana, persegueix altres espècies. Al final, és l'activitat humana que genera aquest procés. El balanç que podem fer-ne és el balanç lògic en un territori amb tanta activitat, tan alterat. L'únic que podem fer són molts d'esforços, potenciar que la fauna i la flora no vagi més cap enrera.

El negoci del ciment

Entrevista a Gabriel Oliver

Per Maria Ferrer

Són a una professió no massa popular en aquests darrers anys. Per una banda, per la conscienciació de la necessitat de protegir el territori. Per l'altra, per la imparable pujada del preu dels habitatges, que ha posat els promotors en el punt de mira com a principals destinataris dels beneficis.

Gabriel Oliver, vicepresident de la patronal del sector, parla d'ambdós vessants amb un discurs que podríem anomenar 'políticament correcte'. Defensa les lleis que han limitat el creixement urbanístic, demana, però, un aclariment definitiu del futur i que es faci amb rapidesa, i critica l'increment del mercat immobiliari tant pels perjudicis que causa a l'empresari com per les distorsions que provoca a la demanda.

-Deu anys després de l'aprovació de la Llei d'espais naturals, pareix que ningú no la posa en qüestió. Pensa vostè que passarà el mateix d'aquí a deu anys amb lleis referides al territori que ara per ara sí que són discutides?

-Jo diria que les normatives actuals són un poc polèmiques per la forma en què es duen a terme i per la gran lentitud en què es posen en marxa. Jo crec que avui, dins la societat balear, ja pràcticament quasi ningú no qüestiona que hi ha d'haver una limitació al creixement, perquè l'únic bé mediambiental que tenim, possiblement insubstituïble, són les hectàrees. És a dir, la superfície que tenim és l'única i no podem fer-la créixer. Temes com l'aigua,

l'energia, la incineració, molts d'ells tècnicament, amb major o menor cost mediambiental, tenen una solució. Ara, el que no té cap solució és l'ocupació de les hectàrees. Ja l'any 1999, quan es varen aprovar les Directrius d'Ordenació Territorial, conegudes com les

DOT, es va fixar el màxim d'ocupació d'aquestes hectàrees que sembla que en principi també és acceptat per tota la societat, que és del 6%. És a dir, el dia que haguem construït i urbanitzat tot el que es pugui urbanitzar a Balears, l'ocupació d'aquest sòl serà del 6% de la superfície, que és la limitació al creixement. Això és un tema que no es qüestiona, si més no crec que fins ara no s'ha qüestionat directament, i és la limitació que ja ha acceptat tothom. Quant al que

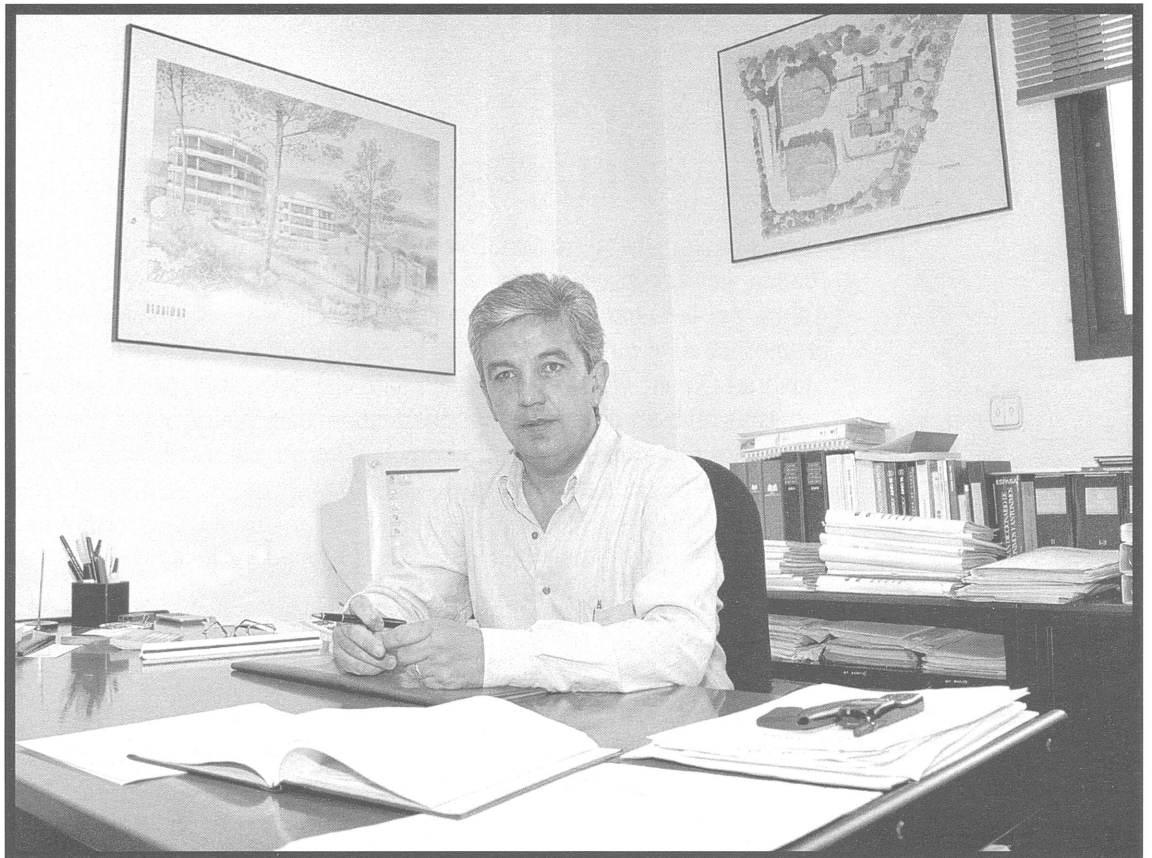
Gabriel Oliver és vicepresident de l'Associació de Promotors Immobiliaris, que té al seu capdavant Joan Matemalas, des de fa sis anys. Professionalment, combina la seva labor com a arquitecte tècnic amb la direcció d'una empresa immobiliària. Membre de la patronal des de fa deu anys, actua normalment com a portaveu de l'entitat, que col·labora molt directament amb l'Associació de Constructors de les Illes.

em demanava sobre la Llei d'espais naturals, lògicament, ens traslladam a l'any 1991, quan es posà el primer element limitatiu al creixement. És a dir, per a mi hi ha hagut fins ara tres instruments limitatius, i un quart que s'elabora ara. El primer de tots va ser a l'any 1991, amb la Llei d'espais naturals, que va fer que aproximadament el 40% del territori ja no fos urbanitzable, únicament es podien, a certes zones, construir habitatges unifamiliars amb 30.000 metres quadrats de parcel·la mínima o a les ANEI, 200.000 metres, i a qualche lloc de protecció especial no es podia construir. Per això, tal vegada a l'any 1991 va xocar un poc aquest instrument, que va ser un poc el primer que limitava.

-I els altres dos?

-El 1995 vàrem tenir el Pla d'ordenació de l'oferta turística, el POOT, que va considerar totes les zones turístiques i va dir: "això és el que hi ha avui urbanitzat i no s'urbanitzarà ni un metre més del que hi hagi classificat en aquests moments". Després, l'any 1999, hi va haver la disputa entre el Consell Insular i Govern, amb setanta i busques d'urbanitzacions i les Directrius d'Ordenació Territorial, i en el fons el dos instruments, llevat de dues o tres urbanitzacions, limitaven el mateix. La diferència era que la desclassificació del Consell Insular era una desclassificació, diguem, urbanització a urbanització, i la desclassificació de les DOT era feta segons uns criteris, però pràcticament complia el mateix, menys, em sembla, en el cas de tres urbanitzacions... en general les que eren dins una eren dins l'altra normativa, és a dir, va ser una suspensió paral·lela, i les Directrius varen limitar el creixement a aquest 6% que he comentat abans. I el quart instrument, que en aquests moments s'elabora per part del Consell Insular, que era el Pla Territorial Parcial i ara es diu Pla Territorial Insular, pel canvi de competències, que el que fa més que limitar és dir on es podrà construir aquest 6%. És a dir, el que falta per construir a Mallorca, que són devers 2.000 hectàrees, les distribuïran per tots els municipis i diran: "tal poble pot créixer això, Calvià això, aquest no pot créixer, aquest pot créixer més, aquest pot créixer menys...", per anar a aquest 6% total que tenim que és aquest famós 1% anual de què es parla a les Directrius. I aquesta és la història que tothom ja ha acceptat. Ara, el que des del sector de la promoció immobiliària demanam és pressa i que com abans estigui tot definit millor. El que és trist són els tretze o catorze anys que s'hauran hagut d'esperar fins al 2003, 2004, quan tendrem aprovat el Pla Insular. Nosaltres fa molts d'anys que demanam que ens diguin que es pot fer, quan es pot fer, on es pot fer i de quina forma es pot

fer, sobretot per eliminar la inseguretad jurídica que produeix la indeterminació. Perquè nosaltres, la inversió més grossa que feim per fabricar el nostre producte és en el sòl. També puc dir que sense formigó, sense acer, sense fusta... però sense sòl no sabem construir, és impossible que puguem exercir la nostra professió. Nosaltres, el que hem demanat durant aquests deu anys és que se'ns defineixi tot això clarament. I a partir d'aquí doncs cada empresari farà els seus comptes. Fins ara anam constantment de sobresalt en sobresalt, és a dir, urbanitzacions acabades que després no tenen llicència per moratòries, amb una inversió molt grossa feta, solars comprats amb totes les benediccions del món que llavors es desclassifiquen, etc... Nosaltres l'únic que demanam és que se'ns aclareixi aquest quan, on i de quina manera construir.

SATISFACCIÓ MORAL

-De totes aquestes passes que ha assenyalat, n'hi ha una, la moratòria de l'any 1998 del Consell Insular, que ha estat anul·lada pel Tribunal Superior. Les actuacions posterior fan que no es puguin desenvolupar les 76 urbanitzacions afectades, però n'hi ha alguna que podria tirar endavant. Està d'acord en les conseqüències que té aquesta decisió judicial?

-La sentència afirma el que nosaltres dèiem l'any 1998, que es tractava d'unes mesures preses apressadament, una mostra de la inseguretad jurídica del sector, que a més provoquen una allau en la construcció, perquè quan la gent veu que es limiten els permisos per edificar demana llicències per consolidar els seus drets.

-Estarien d'acord a desenvolupar les 76 urbanitzacions que s'anul·laren amb la moratòria?

-No, no. Això és una sentència que ens dóna una satisfacció moral, però per un altre costat tenim que el seu desenvolupament va en contra del model territorial que varen definir les Directrius d'Ordenació Territorial, i per tant, les urbanitzacions no es podran fer. Nosaltres varem estar en contra d'aquella moratòria per dos motius. Primer, perquè pensàvem que era una decisió il·legal, com s'ha demostrat, i segon, perquè fou una desclassificació d'urbanitzacions una per una, sense un criteri general, com sí posaren les DOT, que foren una norma general.

-Vostè parlava de normes ja acceptades, però la LEN fou al seu dia rebutjada pels promotors i constructors, que fins i tot varen presentar recurs davant els tribunals.

-Jo pens que la Llei d'espais naturals ara és indiscutible. Es pot discutir si és excessiva o no a qualche zona o a qualche punt, perquè encara ha quedat un poc a l'aire i després es va millorant amb el temps el traçat ... però jo diria que en gran part mantenir aquests espais naturals i anular la capacitat d'urbanització, no és discutible. El promotor, de tota manera, fa feina al sòl urbà. Un altre tema, i ho dic com a ciutadà i no com a empresari, és la prohibició tan estricta de poder construir dins la zona d'espais natural l'habitatge unifamiliar, això no és un tema del promotor sinó del particular que es fa ca seva.

Moltes zones dels nostres espais protegits tenen l'únic objectiu del gaudi, perquè ni l'agricultura ni la ramaderia ni les explotacions forestals dins aquestes zones funcionen, són pràcticament per a l'agricultura d'oci, que en diuen, el senyor que té una finca, que l'adoba, que adoba marjades... això lògicament surt improductiu si ho fas pel negoci d'agricultura. Jo crec que gran part del que es manté es manté pel senyor sense obtenir-ne cap benefici. És a dir, si prohibim totalment el gaudi d'aquestes zones, doncs quelcom haurà de substituir aquesta inversió que fa el particular perquè no ens trobem d'aquí a deu o quinze anys més, que passen volant, que ja no hi queden marjades, perquè cada any cauen cents de metres de marjada si ningú se'n preocupa. O l'Administració, de qualche manera, haurà d'assumir aquests costos amb subvencions.

REALITATS I SENSACIONS

-Quan en el tema de la construcció es parla de percentatges, crec que es dóna peu a la confusió. Un 50% totalment protegit, un 6% de sòl per urbanitzar, però la percepció de la gent és que hi ha ciment per tot i que duim els nostres recursos al límit.

-A Mallorca el major problema que hi ha és que gran part de la construcció s'ha centrat a la costa. Es veu més, és on més anam, on anam a nedar, a passejar i per això ens fa aquesta impressió. Ara, els percentatges són aquests. Després hi ha un altre tema, en el qual tampoc no entrem com a empresaris, que és la parcel·lació de sòl no urbanitzable en parcel·les de 14.000, de 7.000 metres, que també ens donen a la pràctica una espècie d'aspecte d'urbanització difosa. Ara, això és un poc també fruit la normativa que impedeix anar al sòl urbà. El dubte és saber si hagués estat millor deixar aquestes parcel·les que tenim de 14.000 metres, totes agrupades en parcel·les de 1.000 i tenir un poc més de sòl urbà del que tendrem, en lloc de tenir el 6% tenir el 8%, però tenir l'altre 40% sense parcel·lació. El que és clar és que va arribar un moment, i per mor de la dilatació del procés de planificació, en què la gent s'adonà que era més bo de fer anar a comprar una quarterada, o ara dues, i construir-s'hi la casa que anar a cercar una parcel·la a sòl urbà.

-Quin és segons vostè el grau de protecció del territori de Balears: escàs, confús, excessiu, suficient?

-Bé, jo diria que la protecció és suficient, i tal vegada pot ser que fins i tot confusa fins que s'aprovin els plans insular de cada una de les illes, per definir clarament on es pot fer cada cosa. De tota manera, aquesta percepció que tenim, crec que tal vegada no és tant d'ocupació, sinó de planificació, perquè crec que aquest 6% és més que assumible i he dit moltes vegades que una societat com la nostra que viu dels serveis i del turisme en el 90%, és a dir, tothom que ve, tothom que empra aquests serveis ho fa davall d'un sostre, és a dir, necessita una casa, necessita una zona comercial, necessita uns equipaments, un lloc on anar... així com també necessita un lloc per anar a passejar. Una societat que viu del turisme, com vivim nosaltres, pensar que únicament destina a això el 6% de la superfície crec que és més que adequat. Si tenguéssim un 5,8% o un 6,2% o un 6,5% també li diria que crec que és adequat, perquè no crec que ningú pugui filar tan prim quant a un percentatge d'aquest tipus. Jo crec que en aquests moments, més que planificar i discutir si percentualment pot ser mig punt més o mig punt menys el que es pot créixer, del que es tracta és de trobar l'instrument adequat per adobar coses que no ens agraden, que es varen fer en l'època del creixement. I això tant pot ser des de l'ordenació d'una zona turística nova o que s'hagi d'ordenar novament, com per exemple s'Arenal o Cala Major, que coneixem tots, o en altres casos pot tractar-se de tomar coses singulars, com va ser el que es va tomar de Monnàber, l'hotel aquell, aquella estructura.

Els pròxims anys, l'esforç, tant del sector empresarial com de les administracions, serà del que s'ha anomenat "esponjament", reconversió de zones, ja esgotades de qualche manera, perquè les puguem tornar a aprofitar. Existeixen moltes hectàrees desaprovades, o millor dit consumides ja, però desaprovades per la gent. En lloc de créixer cap a un altre lloc, el que serà important serà aconseguir que aquestes zones es recuperin. Podem parlar de plans especials a cascs antics, sobretot a Palma, podem parlar d'actuacions a zones turístiques globals i concretes, podem parlar d'actuacions puntuals sobre edificis en concret. Ara, què passa, quin és l'inconvenient?, que aquestes actuacions són molt més costoses. Per a l'Administració, què ha estat sempre més fàcil?, més bo de fer?: prohibir. És a dir, mitjançant un article del BOCAIB o amb una línia damunt un plànol, dir: "d'aquí cap allà no es construeix". Això no costa doblers a ningú, hi pot haver uns perjudicats que hi tenien uns interessos prevists, i aquí s'acaba la història. En canvi, el fet d'haver d'entrar a una zona turística, on hi ha moltes propietats i s'hi ha d'actuar, o bé per expropiació a bé per cooperació, perquè hi ha una gent que té ja uns drets molt concrets i consolidats, a la qual de qualche manera s'ha d'indemnitzar, és més complicat. Totes aquestes coses necessiten molta més imaginació, molta més feina i molta més dotació econòmica. És a dir, a partir d'aquí sí que potser veuríem un canvi en aquesta massificació que sentim.

POBLACIÓ I INFRAESTRUCTURES

-D'aquest 6% que comentava vostè abans, què queda per construir segons les Directrius?, què està ja construït?

-Podem créixer un 10%, que és el que preveuen les Directrius. Actualment som aproximadament en el 5,5%, més el 10% del 5,5%, o sigui, amb un 0,55%, és a dir, estariem en aquest 6% de sòl ocupat.

-I aquest 10%, no el pot reduir o ampliar el Pla Territorial?

-El Pla el que ha de fer és distribuir. Qui fixa els límits de creixement són les Directrius, que només donen uns criteris, com per exemple que podran créixer més aquells municipis que hagin tengut menys creixement, que econòmicament estiguin més desfavorits en proporció a uns altres. El Pla haurà de distribuir aquest 10% entre tots els municipis, en els quals, lògicament, la repercussió serà diferent, perquè no és al mateix créixer un 0,5% a Palma o a Calvià que un 30% a Sineu o a Escorca, per posar un exemple. I com a segona part, el que pensam és que, 50.000 persones més, 50.000 persones menys, sabem quina serà la població final que pugui tenir cada una de les illes i això fa que s'hagin de dissenyar les infraestructures adequades per a aquesta població. Ningú no havia pensat abans a tenir aire condicionat a l'estiu i avui molta gent exigeix qualitat de vida amb aire condicionat a l'estiu, això vol dir més consum elèctric, més consum d'aigua. No només són els nostres visitants els que ens donen això, a mesura que hem tengut aquests visitants, la societat balear ha augmentat la seva qualitat de vida i l'augment de qualitat de vida suposa més demanda o més prestacions, i aquestes prestacions indubtablement tenen un major cost ambiental. Això és el que ja hauríem d'haver valorat de qualche manera, i en base a aquesta valoració haver dissenyat aquestes infraestructures adequades. No sé si autopistes, o desdoblaments, el que no pot ser és que havent la circulació que hi ha per algunes carreteres, no es faci res. Per anar a Alcúdia, vaig molt més tranquil fins a Inca que d'Inca a Alcúdia. Per què? Perquè hi ha una autopista. Que potser l'altre tros ha de ser un desdoblament?, bé, però s'ha de fer ja!, no hem de parlar deu anys que si feim l'autopista o feim el desdoblament, si per anar cap a Artà convé anar per Manacor o per Inca, és a dir, hi ha d'haver algú que prengui unes decisions i en base a aquestes decisions fer les infraestructures perquè aquest milió sis-centes mil persones o milió set-centes mil que viurem a Mallorca puguem viure amb la major comoditat possible, sense haver de preocupar-nos per si el mes d'agost hi haurà l'electricitat o no.

-Un estudi presentat per la Conselleria d'Obres Públiques parla precisament de la capacitat potencial de població de l'arxipèlag. Conclou que encara hi ha sòl per a 824.500 persones més, i acusa els seus propietaris de no posar-lo al mercat per motius especulatius. Són les mateixes xifres que manegen vostès?

-Nosaltres el primer que hem fet és demanar aquest estudi a Obres Públiques, perquè no el coneixem. Sí participam en un estudi que fa el Consell Insular de Mallorca, "SA NOSTRA" i el Col·legi d'Arquitectes per preparar el Pla Territorial, on es tracta de conèixer quin és realment el sòl disponible, i al qual el Govern, per cert, fou convidat a participar i va rebutjar la invitació. Quant a les xifres de l'estudi presentat per Obres Públiques, només diré que, si es considera el sòl urbà, parla d'un sostre poblacional actual de 1.838.000 persones, considerant que ningú no tengués una segona residència i diu que encara hi hauria sòl urbà, només urbà, per a una població de 800.000 persones més. Què vol dir això? Si treim la proporció, 600.000 representa una tercera part d'1,8%, per tant, segons aquest estudi, ara mateix, per cada tres solars construïts que hi ha, n'hi hauria un per construir. Jo passeig molt per Mallorca i voldria que algú em digués a quin municipi hi ha aquesta proporció, perquè a mi no m'ho sembla. No sé d'on surten aquestes xifres, però crec que es confon sòl disponible realment amb potencialitat d'edificar, que no és el mateix.

-Quina és la diferència?

-Per exemple, a un poble on hi hagi una planta baixa, però el planejament permeti planta baixa i un primer pis, potser no es farà mai aquest primer pis, encara que sigui possible, i sempre serà una planta.

ESPECULACIÓ

-Com es pot compaginar el replantejament del creixement amb un major control dels preus dels habitatges, avui per avui absolutament disparats? Qui hi guanya en aquest negoci?

-Jo crec que l'habitatge ha apujat per tres conceptes primordials i per a nosaltres tots són perjudicials, perquè, l'empresari què vol?, vol poder fabricar un producte i que la gent el pugui comprar, això és claríssim.

El que nosaltres no podem fer és fabricar productes que estiguin molt enfora de la butxaca del consumidor, com es produeix en aquests moments. Què ha passat? Un dels factors de l'habitatge, que és el 20%, 25% del seu cost, era, inicialment, el sòl. El sòl s'ha limitat. És l'exemple que jo pos sempre, fa poc vàrem sentir que s'acabava la benzina, que hi hauria tres dies sense benzina, i tothom va voler tenir els dipòsits plens i hi va haver cues de quilòmetres a les benzineres. Què ha passat aquí? Que des del moment que s'ha sabut que era un bé que s'acabava... s'ha volgut fer valer aquest sòl. Quan un producte, per la llei de l'oferta i la demanda, és previst que s'acabi aviat, la gent vol acaparar-lo, vol fer-lo valer si és seu. S'ha produït aquest fenomen i s'ha entrat en el que és clarament una especulació, sense tenir en compte, a més, que els planejaments urbanístics han disminuït les capacitats d'edificar. Si aquest senyor tenia un preu estipulat d'aquest solar i podia fer quaranta habitatges i ara només en pot fer vint, aquest senyor no ha pensat que el solar valia la meitat, ha continuat dient: el meu solar val tants de doblers en valor absolut, perquè el meu veí el va vendre per aquest preu, però el que compra un promotor no és la superfície, és l'edificabilitat. Tot això, per una part l'especulació del que ha tengut el sòl, que sabia que s'acabava i que en faltaria més amb el pas del temps, i per l'altra part que s'ha pogut edificar menys en aquests solars, amb la qual cosa els preus per cada habitatge ha sortit molt més car, ens ha apujat el valor del sòl en el transcurs de dos o tres anys. S'ha multiplicat per quatre, i ha passat d'un milió i mig per habitatge a cinc o sis milions, que és el que avui costa el valor del sòl. És a dir, el valor del sòl ha tengut un augment del 400%. A més en aquests tres darrers anys se'ns ha ajuntat l'obra pública amb l'obra privada, és a dir, la iniciativa privada tenia una estirada forta del sector, a la qual s'ha afegit tot el projecte del Pla Mirall. S'han afegit les eleccions passades i, lògicament, en època electoral tots els municipis volen fer les seves obres... és a dir, que hem tengut una estirada d'obra pública i obra privada a la vegada. Què ha produït això?, que els materials han estat més cars, la mà d'obra ha apujat, de vegades a nivells altíssims, i ha passat que aquests preus de la construcció, que són el 50% del nostre producte, han passat a ser més cars.

Després tenim una altra part important de l'habitatge que és devers el 20% que correspon a la fiscalitat. És a dir, els temes de llicències, de l'IVA, d'impostos que pagam en el transcurs de l'obra, taxes, impostos de construcció, tot això, com que és percentual, no és una quantitat fixa, sinó que és un tant percentual sobre l'altre, si l'altre apuja això apuja amb el mateix percentatge. Aquests tres factors ja ens donen

aquest preu actual que tenim de l'habitatge. A nosaltres és una de les coses que més ens preocupa actualment en el sector, perquè creiem que el preu del nostre producte, en gran part, ja és inassolible pel comprador local, és a dir, nosaltres tenim dos mercats on vendre, el consumidor local i el consumidor europeu. El preu al qual avui surt una casa és inabastable. I per un altre costat, aquest consumidor europeu, que pareix que ho arregla tot i que amb els seus doblers pot anar als preus que tenim avui, no ens hem d'equivocar, aquest consumidor europeu vol i pot pagar això a uns llocs privilegiats. És a dir, un consumidor europeu haurà pagat 150 milions de pessetes per un xalet damunt un penya-segat amb vistes a la mar i a primera línia, però no en pagarà 60 o 40 per un pis a l'eixample de Palma. El principal problema dels propers anys, per al promotor, serà la dificultat per donar sortida al seu producte.

-No és un problema actual, perquè avui en dia els habitatges els fugen de les mans.

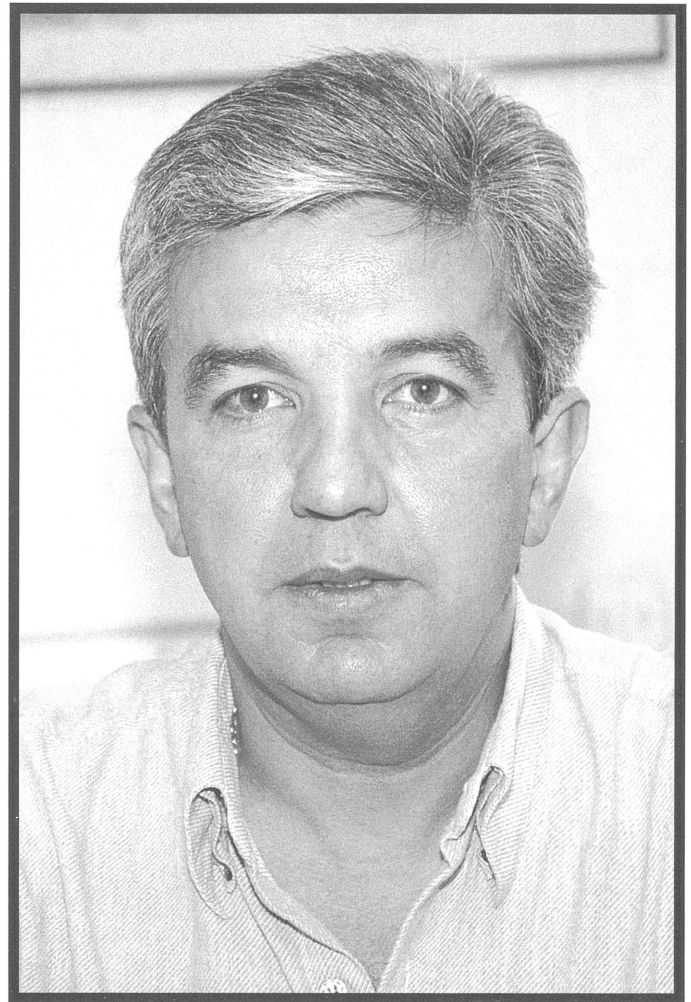
-Avui hi ha molt poc producte sense vendre. Perquè el procés d'una promoció dura entre dos i tres anys. Des que es detecta un solar i s'obté una llicència passa un any i fins que està construït en passen dos i llavors fins que s'ocupa. Què passa? Passa que els promotors ens enganam a nosaltres mateixos. Avui en dia, els pisos en construcció, estan pràcticament venuts en un 95%. Amb el que es guanya el dia que es ven aquest edifici, no es té capacitat per comprar un altre solar i tornar a construir una altra vegada per vendre. Al promotor, aquests anys, li hagués convengut més mantenir els solars que tenia, no fer feina, acomiadar el personal que tenia, no produir dins aquests solars i guardar-los un any per vendre'ls a qui els hagués volgut comprar per construir. El màxim que deixa la inversió pròpia que es fa en una promoció, més el màxim que deixa de benefici aquesta promoció, no basta per tornar a estar com estaves el dia que vares començar aquesta promoció. Una de dues, o has de tancar l'empresa i materialitzar els beneficis o si tu vols tornar a tenir aquesta matèria primera per tornar a construir, et veus obligat a tornar a fer una aportació més grossa que el benefici de la promoció anterior, i amb això ens trobam avui tots els empresaris d'aquest sector.

-Quin paper jugarà en el futur la recuperació de les promocions d'habitatges públics que pretén el Govern, fins ara de poca importància a les Illes?

-Fins a quinze, setze milions, és el límit que nosaltres pensam que pot assolir avui en dia la majoria de la població local. Aquest és un tema que hem parlat en moltes ocasions amb la Direcció General d'Habitatge del Govern. Aquesta part de protecció oficial ens interessa, perquè és la que ens ajuda a mantenir l'empresa quan arriben èpoques dolentes, amb un client molt segur, com poden ser les parelles joves, que no tenen altra alternativa amb els preus que hi ha. A nosaltres és un mercat que ens preocupa i demanam que l'Administració pública faciliti sol adequat per poder-hi construir. Ara gestionam amb l'IBAVI un conveni amb l'associació per poder construir aquests habitatges en aquestes condicions.

-Quins resultats donarà aquesta inspecció d'edificis antics anunciada després de fets com l'ensorrament del Tivoli?

-Bé, sobre aquest tema vull matisar dues coses, no és el mateix la seguretat d'un edifici que la seguretat laboral, perquè aquí sembla

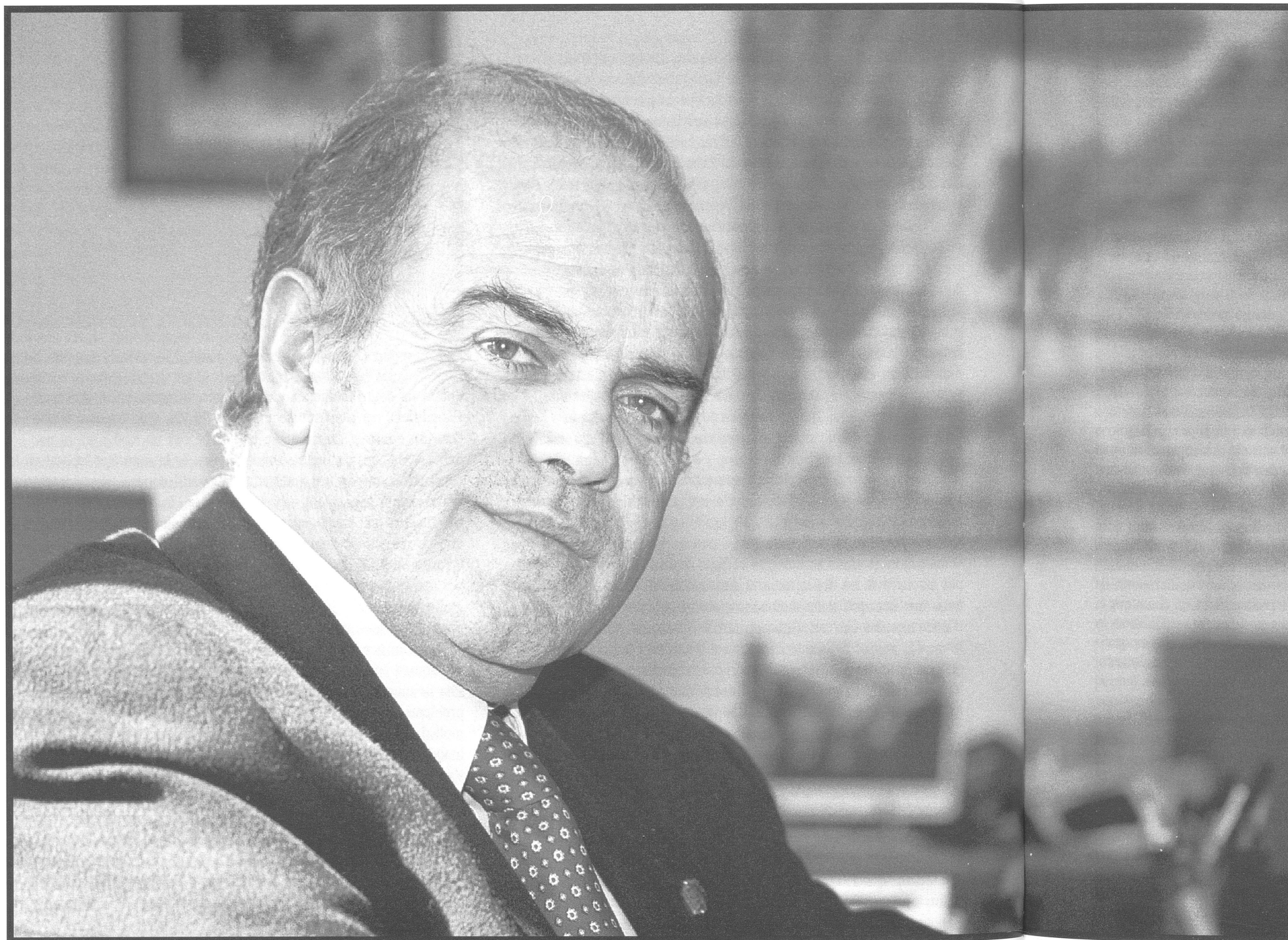

que hi ha hagut moments que hem mesclat aquests dos conceptes. Els edificis, per a mi són segurs en el 99,9%. Que haguem tengut dos, tres sinistres darrerament, bé, també cau un avió i ningú no dubta de la seva seguretat. Un altre tema és la seguretat laboral en la construcció, que és una indústria d'alt perill per les seves característiques, les presses que a vegades es donen, la qualificació dels treballadors que van i vénen, i contra això s'han de prendre mesures tant de mitjans de l'obra com de sensibilització dels treballadors. Quant a les ITV de les cases, el futur és clar, perquè tots els habitatges que es fan ara han de mantenir una inspecció, un control de manteniment, com feim amb un cotxe. Els promotors de l'associació fa anys que ho feim, però a partir d'ara s'aprovarà un decret de la conselleria, perquè cada vegada que es lliuri un habitatge, arquitecte, promotor i constructor hauran d'elaborar un llibre que indicarà com s'ha de mantenir. Un altre tema són els edificis vells, on veig més problemes. Primer, ningú a simple vista, a no ser que sigui un cas molt desastrós, pot dir si un edifici aguanta o no aguanta. Per això has de fer unes proves que normalment són destructives. Si no s'arriba a les bigues o al pilar de formigó, com es pot saber si aguanta o no aguanta? No sé què dirà el propietari si algú entra a ca seva i li diu que ha de fer un clot per veure els fonaments de l'edifici. I qui pagarà tot això? I qui paga la reparació? Jo particularment crec que s'haurà de fer una selecció d'edificis que per edat de construcció, pels materials emprats, per usos públics o col·lectius que tenguin poguessin presentar un major grau de perill.

La protecció del territori amb pragmatisme i consens social

Entrevista a Miquel Àngel Borràs

per Antoni Oliver

Miquel Àngel Borràs va tenir un paper protagonista en les polítiques proteccionistes dels inicis dels anys vuitanta i finals dels setanta. Va fundar l'Institut d'Estudis Ecològics i contribuï a la redacció de la Llei d'espais naturals amb l'elaboració d'un catàleg d'espais a protegir que va servir de base per a la llei de protecció. Home de conviccions liberals, creu que no es pot imposar res a la societat si aquesta no està convençuda que les coses s'han de fer d'una determinada manera i, per tant, creu en la pedagogia per tal de convèncer de les necessitats de la protecció del territori i de limitació del creixement, però troba que això s'ha de fer des d'uns plantejaments de sostenibilitat on s'ha de valorar també la importància de l'activitat econòmica que és la base per garantir la protecció. En definitiva, és un ecologista pragmàtic, preocupat pel futur, que troba que, encara que les coses són sovint imprevisibles, a poc a poc guanyam, per primera vegada, el futur que volem.

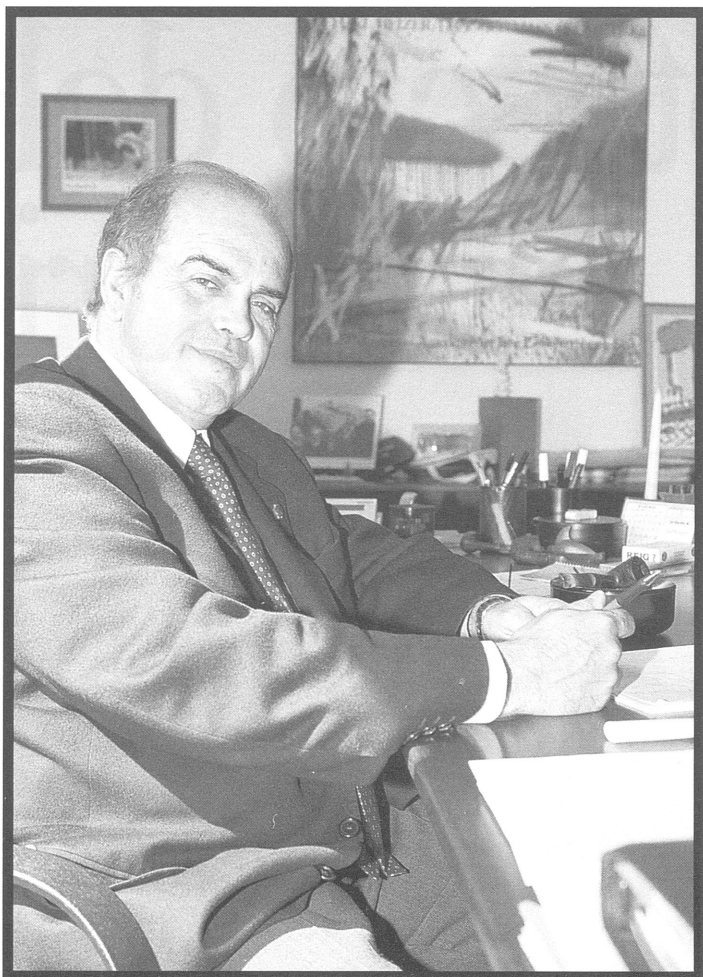
Miquel Àngel Borràs Llabrés va néixer a Palma l'any 1946. És arquitecte tècnic de professió. Va fundar l'Institut d'Estudis Ecològics on va desenvolupar una labor d'educació mediambiental i contribuï a la redacció del Catàleg d'espais naturals. Entrà en política a Unió de Centre Democràtic (UCD) i després va ser un dels fundadors d'Unió Mallorquina. Va ser director general d'Agricultura i Pesca i d'Estructures Agràries i Medi Natural (1987-1991). Presidí l'empresa Foment Industrial (1992-1994) i des del 1999 és el president de la Comissió de Medi Ambient del Consell Insular de Mallorca.

-Què recorda de l'època inicial de la lluita per la protecció del territori a les Illes?

-El record que jo tenc de la lluita per a la protecció dels espais naturals comença pràcticament en el moment que el grup el Talaïot Corcat ocupa l'illa de sa Dragonera. Hi ha molta gent que té el respecte pel medi ambient i el du a la sang, però es manifesta davant una problemàtica, tot donant una resposta a una demanda, i això es posà de relleu en el moment que el Talaïot Corcat ocupà sa Dragonera, perquè es volia urbanitzar. Això va fer que molta gent reaccionàs.

-Com es creà l'INESE que vostè va impulsar?

-Un grup de gent que en aquell moment dirigíem la cooperativa d'habitatges d'aparelladors, on hi havia un fons per a obres socials per imperatiu legal, vàrem començar a preocupar-nos per una sèrie de fets. Trobàvem que la defensa del medi ambient s'havia de basar no

només en una reacció emocional, sinó també racional, no només en un cert romanticisme, sinó en una perspectiva de futur. A partir d'aquí idearem una manera d'articular-ho, perquè una forma de ser es pogués teoritzar i convertir també en una forma de pensar. Començarem a copsar l'opinió de gent diferent, a veure com veien aquestes coses, i finalment fundarem l'Institut d'Estudis Ecològics, que tenia una finalitat didàctica i d'educació ambiental, dirigida a conscienciar tots els ciutadans d'aquests problemes.

La idea era que aquest institut estàs format per representants de col·legis professionals, que en aquells moments, acabat el franquisme, encara tenien una gran presència social, i aquest fet no es podia oblidar. Tenguérem diferents reunions amb representants dels col·legis de missers, d'arquitectes i d'altres professions. Érem a punt de tancar aquests contactes quan per part del Col·legi d'Arquitectes varen sorgir unes dificultats, perquè trobàvem que hi havia d'haver a aquest institut un cert grup ecologista, i altres membres consideraven que els grups ecologistes tenien una altra funció, més d'acció, dirigida cap a una altra banda... i el consens inicial es va rompre. Llavors l'institut va tornar a quedar exclusivament en mans de la cooperativa i continuàrem els contactes.

GENT DE LA UNIVERSITAT

-Varen entrar en contacte amb gent de la universitat.

-Entràrem en contacte amb Fernando González Bernáldez, catedràtic d'ecologia de la Universitat de Madrid, que ja ha mort, hi ha una fundació que du el seu nom, i connectàrem aquí amb Miquel Morey, catedràtic d'ecologia de la Universitat de les Illes Balears. Dissenyàrem una fórmula de pensament que en aquells moments era nova, per tal de donar resposta a les necessitats socials que demandaven una

protecció de la naturalesa d'una forma coherent. Incidírem en una sèrie d'actuacions per fer el que podríem dir la presentació en societat de l'institut, i començàrem a fer unes feines i estudis. Record ara el que férem del Pipeline, l'illa de descàrrega de combustible que es volia fer a la badia, i aportàrem una solució que va ser la que després es va fer. La veritat és que mai no ens va importar qui es penjava la medalla, simplement que la solució fos racional, adequada, i que preservàs el medi ambient.

-Quines diferències substancials tenien amb el GOB o amb el mateix Talaiot Corcat?

-Aquests grups eren més d'acció i responien a una acció-reacció molt immediata. Nosaltres, en canvi, prèviament fèiem una reflexió. Això pot semblar un poc estrany, però enteníem que si la defensa del medi ambient no tenia una demostració palpable, científicament demostrada, amb el temps aquella acció que corresponia a una emoció decauria, no tendria força suficient per aguantar el pas del temps. Aquesta forma de pensar, lògicament, és acadèmica, universitària, i entorn a aquestes idees s'ajuntà gent molt diferent: mestres d'escola, professionals, etc. Amb el temps aquesta associació es va fer independent de la cooperativa, perquè hi havia altres professions implicades i era interdisciplinària.

-Com sorgeix la idea de fer un catàleg d'espais naturals?

-D'una conversa amb Jeroni Sáiz, que llavors era conseller d'Ordenació del Territori, va sorgir la necessitat de fer un catàleg d'espais naturals i ell em va demanar si seríem capaços de fer-lo nosaltres. Hi havia dificultats, perquè mai no s'havia fet en tot l'Estat espanyol un catàleg d'espais naturals a un territori, des d'aquest punt de vista de valoració del paisatge i dels recursos naturals. Hi havia elements teòrics, però no s'havia dut mai a la pràctica. Jo li vaig dir que si aconseguia un cap per dirigir aquests treballs ho podríem fer. Al cap d'uns dies li vaig dir que sí, perquè Miquel Morey Andreu, catedràtic d'ecologia, va acceptar ser cap d'aquesta investigació. L'elaboració va ser molt llarga, trigarem dos anys i busques per fer les visites, realitzar entrevistes... i he de dir que en cap moment ni Jeroni Sáiz ni ningú del seu equip no es va interposar en la nostra feina. En aquells mateixos temps l'Administració central que en els primers temps de l'autonomia era encara poderosa se'n va adonar que era fora de joc en aquest tema i ICONA, que encara existia, es va posar a fer un catàleg que varen fer dos amics meus, Mateu Castelló i Joan Mayol. Presentàrem la nostra feina: varen sortir 70 àrees a protegir i va ser una sorpresa, perquè ningú no es pensava que en sortissin tantes. Férem la presentació del treball i hi incloguérem, a la darrera pàgina, un decàleg en el qual ara, amb el temps, es pot dir que vàrem intuir per on anava el futur. Hi explicàvem les pautes de comportament que havia de tenir la gent sobre el territori... i hi ha coses que ens han donat la raó, perquè quan s'estudia un tema i es reflexiona s'arriben a unes conclusions que són lògiques i les coses acaben per passar com s'ha previst. També hi parlàvem d'ordenament de costes i de ports, del que avui s'entén com POT. Això va permetre fer contactes amb gent de fora, fer cursos i exercicis pràctics sobre l'aplicació d'aquestes teories a la realitat. Vàrem contribuir al Pla de Calvià i començàrem a formar gent que després ha donat un resultat, perquè han estat a llocs de responsabilitat. Tota aquella labor es va fer en aquell temps, podríem dir a la prehistòria, en un moment important, perquè es varen posar en marxa determinats mecanismes, i es posà al mercat una sèrie de gent que va tenir responsabilitats i que estava formada en la sensibilitat mediambiental. Aquesta labor la férem des d'una postura moderada i no des d'una postura més radical.

-Quines altres aportacions varen fer?

-Treballàrem en el concepte de desenvolupament equilibrat, davant el concepte de creixement zero, que era el que llavors estava més de moda entre els grups conservacionistes i ecologistes. Ara s'ha desenvolupat el concepte de creixement sostenible i el concepte és molt semblant, perquè introdueix el factor econòmic, que hi té importància. Entre les anècdotes que record n'hi ha una, i és que vàrem intentar fer un curs sobre economia i medi ambient i no trobàrem ningú en tota Espanya que en sabés, i ara en canvi hi ha bastant gent preparada que ha desenvolupat aquests conceptes. Per tant, l'evolució ha estat indiscutiblement positiva des d'aquells moments fins ara.

LA TRAMITACIÓ DE LA LLEI D'ESPAIS NATURALS

-Què va fer el Govern amb el catàleg d'espais naturals?

-Lliuràrem el catàleg i el Govern va fer una cosa possiblement heroica, si tenim en compte que era un govern del PP, i és que en lloc de fer una llei, se'n va anar al Parlament i va dir, vostès facin la llei i va lliurar-los les dues feines, la que tenien feta a través de l'INESE i la que havia fet ICONA. Llavors el Parlament va entrar a fer una llei inèdita fins aleshores i crec que no se'n ha fet d'altra així. El mateix Parlament va ser el que va redactar la llei, evidentment la conselleria va du un cert pes, però, en definitiva, el Parlament va fer la llei. L'INESE va actuar en aquell moment com a assessor en molts d'aspectes. Crec que si avui en dia hi ha una certa manera de veure les coses es deu bastant a aquella gent que va intervenir en aquestes qüestions, no exclusivament a aquesta gent, però sí que hi varen contribuir i plasmaren la seva forma d'estimar la terra i la seva visió de la Mallorca del futur en aquestes lleis i documents.

-Recorda alguna anècdota de quan feien el catàleg?

-Amb Miquel Morey anàrem a Menorca, a Eivissa i a Formentera. Eivissa la recorreguérem amb un Mini que no tenia roda de recanvi que ens havia deixat un conseller d'Eivissa. A Menorca ens entrevistàrem amb un grup ecologista que ens va rebre molt bé i que ens donà una informació que pràcticament coincidia amb la nostra i això ens va deixar satisfets. Algú degué renyar aquell president del grup ecologista, perquè al cap d'una setmana ens va cridar per dir que no empràssim aquesta informació perquè se li havia negada per a nosaltres. Però com que coincidia amb la nostra, no hi va haver cap dificultat. El cas d'Eivissa va ser més complicat. Per començar hi havia molt males comunicacions i el nivell de documentació era molt baix i vàrem haver de tirar un poc pel camí d'enmig. Comptàrem amb una bona col·laboració de gent d'Eivissa, amb un grup molt dinàmic d'allà que ens va ajudar molt en el coneixement de territori. Hi havia temes que la gent veia d'una forma marginal, per exemple la protecció ecològica d'una zona agrària, això eren novetats i la gent ni es fixava en aquelles coses, que avui han creat unes pautes de comportament. En el cas de Menorca record que anàrem per unes urbanitzacions que no eren acabades, amb un cotxet de lloguer, perquè amb el que teníem nosaltres no haguéssim pogut passar, i la veritat va ser enriquidor, perquè fèrem contactes amb gent que tenia les mateixes inquietuds. Molta gent tenia el mateix pensament i sobretot la mateixa dificultat d'expressar-lo en un paper o en un plànol.

Miquel Morey es va inventar un sistema de feina, amb uns llençols enormes, la gent valorava diferents coses, analitzava la informació un equip multidisciplinar. Això avui es faria per ordinador. Va ser important que participassin aquests equips interdisciplinars, no es tractava que participassin només persones d'una professió determinada, sinó saber el punt de vista de diferents persones, es feien unes taules, una aproximació a la llei, i dels grans nombres que donaven, al final sortia una valoració.

-Quina va ser la major dificultat?

-La major dificultat, com sempre, va ser fer les línies, les retxes definitives, perquè ens trobàvem davant tessitures noves i aquesta era la gran responsabilitat d'aquesta feina. Hi havia zones clares a protegir, un penya-segat, un illot, una zona on hi havia àguiles peixateres, però hi havia zones on el màxim que hi trobàvem era una carretera i érem conscient que no podíem anar a un nivell de protecció tan exagerat, fins i tot tan innecessari. Perquè una cosa important que no s'ha contemplat en els conceptes de protecció és l'equilibri del territori. És veritat que ara s'incideix molt en l'equilibri del territori, perquè en poc temps s'ha humanitzat o ocupat molt. S'ha urbanitzat tant com s'ha ocupat i és necessari assegurar uns indrets des del punt de vista ecològic. En aquells moments el que es va fer tengué la seva importància, perquè no hi havia la llei feta i en certa manera podem dir que vàrem inventar el futur. Va ser de qui ho podia fer.

-Hi va haver molta diferència entre el treball que vostès feren i la llei definitiva?

-En el que era fonamental no hi va haver diferències. La llei va plasmar una sèrie de categories més, nosaltres anàvem cap a l'ANEI i apuntàvem una altra categoria de tema agrari, que després varen ser les ARIP, advocàvem més per unes zones més dures a nivell de protecció al litoral, algunes es feren amb aquest grau de protecció i d'altres no, es varen conservar tots els massissos i es varen poder conservar els alzinars, sobretot els alzinars del Pla que estan aïllats i representen el passat, i s'havien de conservar, després es va fer un Pla especial de protecció d'alzinar. Sobretot es va obrir camí la idea que per protegir el territori no només s'havia de dir no a fer una cosa o altra, sinó donar alternatives. Dir no és molt fàcil, perquè el pensament és simple: "això no es pot fer". Ara, dir hem de fer aquesta alternativa, el futur va per aquí, hi ha aquests inputs que indiquen una cosa o altra, això és més difícil i requereix altres intervencions. Amb tot això, amb el catàleg i els treballs que es feren, es va fer una publicació que ha servit de referent.

EL DESENVOLUPAMENT DE LA LLEI

-Com valora el desenvolupament d'aquesta llei?

-Jo he de ser crític respecte de com s'han desenvolupat les coses. Jo vaig ser director general de Medi Natural i vaig deixar fet un embrió de Parc Natural de la serra de Tramuntana que incloïa les finques públiques, les lligava amb una sèrie de corredors i anava des de Valldemossa fins a Pollença. Pensava que era el màxim que es podia fer, però el cert és que es va aconseguir un cert consens amb els propietaris, perquè se'ls havia explicat el projecte, a cada un d'ells i amb calma, impediments des de dalt varen aturar el projecte. Era un projecte que donava una sèrie de possibilitats de gestió, de futur, i en aquells anys això tenia una raó de ser, però avui en dia les circumstàncies són diferents. Vàrem aconseguir delimitar el Parc de s'Albufera que, realment no és un Parc Natural, sinó una Reserva Natural, perquè no té dimensió de parc i no té possibilitat de gestió, i es va aconseguir convèncer la gent, hi va haver una certa harmonia i comptàrem amb el suport del GOB.

Després començàrem a fer feina amb cala Mondragó, però jo vaig deixar aquests temes en acabar la legislatura. Amb el professor Barceló fèrem una anàlisi dels recursos de la serra de Tramuntana que encara deu ser a la Conselleria, avui, de Medi Ambient. Record també les dificultats que hi va haver perquè el professor Barceló fes aquesta feina, perquè en aquell temps hi havia entre professionals... unes batalles entre persones que s'han d'oblidar per sempre i que no han fet cap bé a la defensa del medi ambient.

-No s'ha completat la xarxa de parcs naturals.

-Mai no hi va haver un concepte clar, perquè la llei, fins i tot, diu que les ANEI tenen vocació de parc. Això va quedar poc clar. El senyor Cañellas tenia una visió molt particular de les coses i el Govern d'aquell temps no va tenir mai una voluntat clara de desenvolupar aquest concepte. En primer lloc perquè la figura de Parc, com per exemple el de s'Albufera, és mal assimilada per la gent, que creu que és una pura restricció, sense suport ni contrapartida de cap classe, de portes tancades, etc. Aquesta idea no ha afavorit la gestió i d'altra banda, hi ha una altra sèrie de gent, a la qual algú li ha fet creure tot això: que Parc significa propietat pública, que tothom hi pot entrar quan vulgui, etc. Començar un Parc sense tenir en compte que hi ha gent que pensa això no es pot fer. S'ha de tenir una visió global del problema, una visió de conjunt de l'assumpte. Hi ha molts de parcs naturals, hi ha molts de models de gestió, a França, per exemple, hi ha una figura de Parc Regional que es barallen per aconseguir-la. A Europa, possiblement amb la caiguda de l'agricultura, només hi podrà haver gestió. Ja ha sortit un pla d'ajudes europees de renúncia a l'agricultura per dedicar el territori a la caça, que és una opció per mantenir el territori net, perquè no hi hagi incendis, etc. No crec en les subvencions ni que l'Estat hagi de tutelar l'acció dels propietaris, però sí que trob que s'ha de permetre fer-hi una sèrie de coses dins un Parc. Les mateixes Directrius d'Ordenació Territorial varen treure una norma absurda on si un senyor té una parcel·la de 30.000 metres pot fer una casa de 500 metres i si en té tres vegades més i els ajunta pot continuar fent una casa de 500 metres. Ara, sense voler, perquè és un error de concepte, el que es fa és fomentar la fragmentació de les finques, no l'agrupació de finques. Ara això s'ha vist i intentam arreglar-ho. Veig difícil la creació dels parcs, podem crear un Parc sobre el paper, però no es pot imposar, davant la contestació de la gent és difícil. La gent ha de demanar el Parc, no es pot imposar un Parc. Crec que, possiblement, aquí hi torna a haver unes grans diferències entre la gent amb el pensament de l'INESE i la gent amb un altre tipus de pensament. Nosaltres creim que la gent ha de tenir la seva llibertat per escollir, i n'hi ha que volen dir a la gent com ha de viure. Això encara és vigent, però a una illa tant petita com la nostra, i no en parlem de les altres!, s'ha de fer una labor didàctica molt important i s'ha de provocar que sigui la gent que vulgui el Parc i no fer-lo d'una forma artificiosa.

ELS GRANS PROBLEMES

-De vegades aquesta labor de conscienciació i de fer les coses tan per les bones no és suficient, perquè, mentre, el territori rep uns impactes molt grans. Mallorca és al límit de la seva capacitat de càrrega del territori.

-Plantejaven fa uns anys que els problemes que hi hauria serien els de l'aigua i de l'energia. És veritat que tot té un cost mediambiental i que tot té solució, però hi ha una sèrie de pautes a seguir. Si ara hi ha un problema i fan falta dessaladores es poden fer dessaladores com a solució, però no hauríem d'haver arribat a aquest punt. Però ara no es poden continuar fent més dessaladores perquè hi càpiga més gent... seria una bogeria. A vegades es confonen els mitjans amb la finalitat i la finalitat és viure millor i la dessaladora és un mitjà, l'utilitzes o no en funció del que necessites. Ara bé, no hauríem d'haver arribat a aquesta situació.

-Per mitjans artificials es pot generar més aigua i més energia. Però, és assumible?

-No, no ho és. Cada moment té la seva problemàtica i la seva solució. Hem de prendre el passat com a referència en uns casos per no tornar-lo a repetir i en altres casos com a punt de suport, però el que hem de projectar és el futur, vivint el present. Els que hem viscut

l'època de creació de les institucions actuals hem tengut la gran sort que hem pogut inventar el futur i això és bastant irreplicable a les futures generacions i per tant tenim una càrrega de responsabilitat molt elevada. Aquelles persones que han fet feina en aquests temes tenen la seva part de responsabilitat i poden tenir la satisfacció d'haver ajudat a preservar coses.

Record que quan es parlava de fer el catàleg, jo que coneixia la costa perquè tenia un velar i m'agradava fer voltes vaig dir que s'havia de protegir la Punta de n'Amer i tothom deia que no tenia res especial des del punt de vista botànic o ecològic, però és un espai que ha permès no haver d'ajuntar visualment dues zones molt desenvolupades. Vàrem posar la Punta de n'Amer a protegir i va sortir al diari, hi va haver gent que en va fer publicitat, i es va fer una campanya a favor de la Punta de n'Amer, i al final es va salvar la Punta de n'Amer. La va salvar no la gent que la volia salvar, malgrat fes la campanya, sinó la gent que la podia salvar que no és el mateix. Per tant la decisió va ser imposada per un clamor popular, i per la valentia de llevar un port esportiu.

ES TRENC

-El tema d'es Trenc també degué ser molt complicat.

-Va ser complicadíssim. Jeroni Albertí era president del Consell Interinsular. L'INESE es va manifestar a favor que es preservés es Trenc i nosaltres avaluàrem una sèrie d'ingressos que es podien tenir a's Trenc i que suposaven establir un sistema compensatori. Aquests ingressos eren de trenta milions de pessetes d'aquell temps, que era molt. El que va fer l'Ajuntament de Campos, a part de quasi treure-nos del territori del poble, va ser que els trenta milions de pessetes fossin per a l'Ajuntament. Amb això es va rompre el sistema i un dels pilars fonamentals de la protecció del territori, que és que el protegit tenguí un benefici. Un ajuntament d'extrema dreta va socialitzar els beneficis d'una protecció al seu favor, en lloc de beneficiar els propietaris. També va crear una pauta de comportament que va rompre un poc el sistema. En aquella època es protegiren algunes zones com sa Dragonera, es Trenc, algunes de Menorca i d'Eivissa, com a casos excepcionals... i quan va sortir la llei es varen incorporar al text legislatiu. La veritat és que s'havia de discutir molt amb la gent per convèncer-la dels beneficis de la protecció. Quan vàrem presentar l'estudi, varen venir els hotelers, volíem comptar amb el suport dels hotelers. Xavier Pastor hi era i una persona anava a protestar que els hotelers estiguessin a favor de la protecció. I Xavier Pastor li va donar una colzada perquè callàs i va dir que estaven contents que aquests hotelers que no havien estat mai a favor de la protecció ara hi estassin. Això demostra la intel·ligència de Xavier Pastor que en aquells anys va ser un home important, perquè va veure que amb aquell sistema del Talaiot Corcat no s'anava enlloc. Ara hi ha un grup ecologista molt fort, de vegades no massa encertat, però com que fan tantes coses..., és normal que estiguin equivocats alguna vegada.

FER UNA LABOR DIDÀCTICA

-No troba que falta decisió en la protecció del medi i en el límit al creixement.

-No s'ha de dir a la gent com ha de fer les coses. És important fer una labor didàctica. Ara aquesta darrera sentència sobre la moratòria que declara que el Consell no era competent per fer la moratòria, suposa una complicació, però jo crec que ara sí que és competent i, per tant, és un tema que es pot solucionar. Avui en dia hi ha una acceptació general sobre com s'han de fer les coses, amb alguna excepció de gent que creu que pot fer el que vulgui. La gent es limita, s'autolimita bastant. No és necessari dir mentides per defensar el medi ambient, això fa molt de mal, perquè,

al final, la veritat arriba a surar i qui ha dit la mentida queda en evidència. Caminant es va aprenent i tot aquest moviment que hi ha hagut no responia a altra cosa que a una necessitat social. Una sèrie de persones, amb punts de vista i ideologies diferents es varen posar d'acord per tirar endavant una sèrie de temes i això va ser important.

-S'han de fer reformes a les Directrius Territorials?

-Abans de res vull dir que es va fer la Llei d'ordenació territorial en la qual jo vaig treballar amb el senyor Cañellas, que va posar com a condició que no es desenvolupàs la llei durant dotze anys i això va ser un error històric. S'anaren desenvolupant plans sectorials que no han solucionat res, perquè és clar que no es pot fer una casa sense fonaments. Ara es comença bé, amb un Pla Territorial, això no vol dir que s'hagi d'estar aturat. Hi ha un Pla de pedres, un d'enderrocs que és molt complex, etc... Ha estat un any i mig de feina per aconseguir determinades coses. En el futur s'han de concretar una sèrie d'infraestructures bàsiques que hem de tenir, com per exemple els forns per cremar animals i residus perillosos... que costin el que costin s'han d'aconseguir, perquè no podem tenir tanta dependència exterior de determinades coses, la qual cosa el que demostra és debilitat en temes mediambientals. Hem de recuperar els aqüífers que d'una forma irresponsable s'han buidat. A nivell de creixement s'han de rebaixar tots els augments de població previstos i que hi ha, amb una gran dificultat que és que podem controlar l'oferta, però no la demanda, perquè la gent se'n va a viure allà on vol. Hi ha una cosa molt important i és que tenim un territori que està ocupat en el 6%, unes costes ocupades en un 20% i aquesta visualització no s'ha de perdre. Les DOT tenen errors i en una sèrie d'aspectes s'han de modificar, en alguns es modifiquen, però jo crec més en unes modificacions puntuals que no en modificacions generals i després allò de cafè per a tots, perquè així perds el control sobre la situació.

LES MORATÒRIES

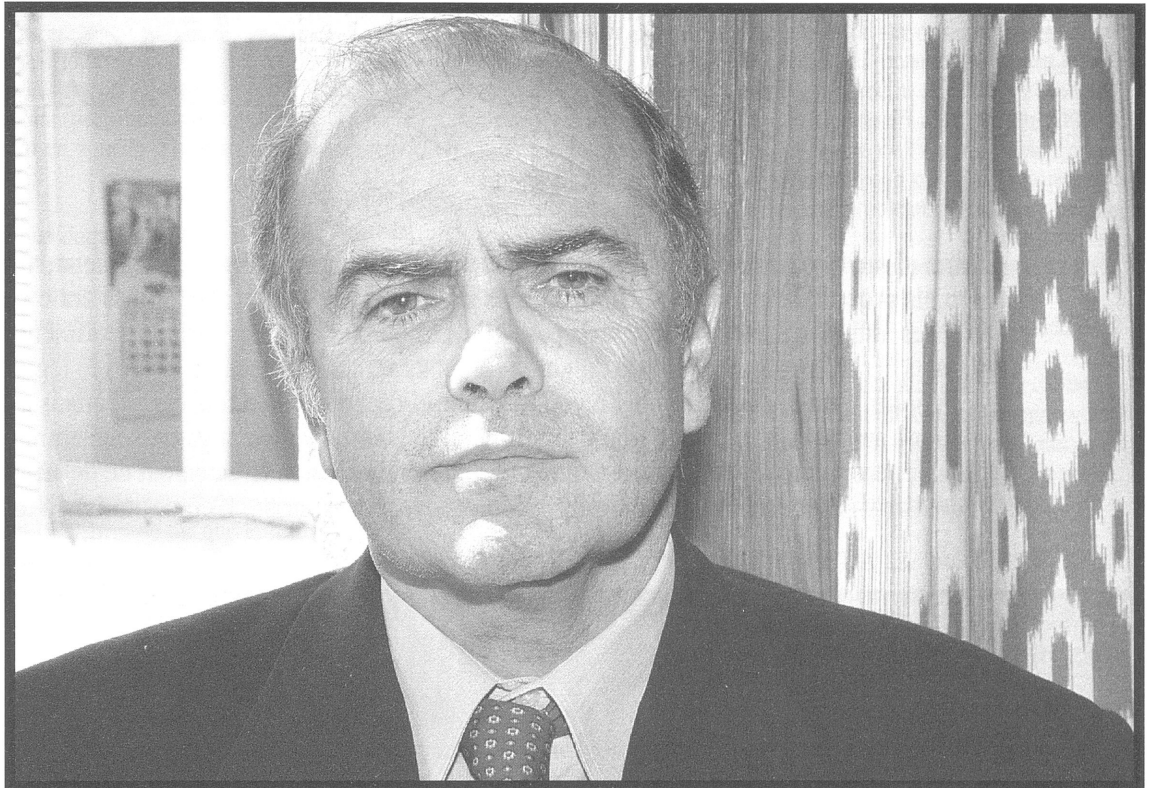
-Fer moratòries amb una perspectiva tan dilatada afavoreix l'especulació?

-És difícil, és molt complicat, dos i dos no fan sempre quatre, perquè es treballa sobre sentiments, sobre anàlisis diferents, sobre una situació en la qual mentre vas treballant es va modificant. Hi ha competències diferents de les administracions, estatal, autonòmica i local, incideixen sobre el territori accidents naturals. És una cosa tan dinàmica que és molt difícil. Aturar de cop no és possible, això seria com el genet que atura en sec el cavall i cau, tot se n'aniria en orris si s'aturàs de cop. La moratòria està feta perquè duri mentre es fa el

Pla Territorial i és suficientment curta pel temps que es farà el pla, si el tema s'enfoca d'una manera adequada, amb el Pla es cobriran les expectatives socials, de treballs, d'habitatges, etc. L'única cosa que pot rompre l'equilibri és la part social. La gent que hem tengut la sort de dur una vida més o menys acomodada podriem fer front a una situació de reducció; ara, la gent que no té tants de recursos sofriria una reducció de llocs de feina, per això no es pot fer una reducció dràstica, s'ha de fer a poc a poc.

-La construcció es pot reconduir cap a la rehabilitació.

-És el mercat que ha de fer aquest canvi. És clar que hi haurà restriccions i hi haurà menys construcció a solars nous, però es

reconstruiran plantes baixes i es rehabilitarà. En tot cas, ha de ser la mateixa societat que prengui aquest rumb, que ho demani. Per primera vegada tenim l'oportunitat d'exercir un cert control sobre el nostre futur, cosa que no havia ocorregut en el passat.

-El temps polític és curt i les iniciatives no es visualitzen fàcilment.

-Això és cert, jo sempre dic allò de "vísteme despacio que tengo prisa o que tengo mucha prisa". Les coses s'han de fer bé, no ens podem precipitar a l'hora de prendre decisions, el que passa és que hi ha poc temps per poder rectificar i les decisions han de ser meditades. Hem marcat la tendència de futur i si en vénen uns altres la podran corregir, però no canviar totalment, perquè si uns altres fessin això, si tornàssim totalment enrere, la gent els treuria del govern tot d'una. La gent vol mantenir una qualitat de vida. És veritat que hem ocupat territori per tenir un major benestar, però ara les coses no són com abans. També crec que s'ha de modificar la Llei 4/89 de parcs i que s'han de crear els parcs per llei i modificar el dret de tempteig que ara té l'Administració. Hem de ser valents i fer el que podem fer. S'han de crear uns parcs moderns, útils, on els propietaris se sentin segurs i amb una lectura mediambiental adequada.

Taula rodona amb **Fernando Fortuny** (president de l'Associació de Propietaris de Mallorca), **Jorge Herrero** (misser, tècnic de l'Ajuntament de Calvià), **Miquel Àngel March** (portaveu del GOB), i **Joan Simonet** (regidor d'Urbanisme de l'Ajuntament d'Alaró pel Partit Popular, membre de la Comissió Nacional de Medi Ambient del partit).

El dret al medi ambient

El dret al medi a les nostres illes es confronta obertament amb el dret a la propietat, així sembla que ho pensen els propietaris de la terra. Un no és més important que l'altre, però sí més antic i arrelat, i com totes les coses antigues i arrelades desperta passions, remou consciències i excita sentiments molt profunds i inflamats. Trobar punts d'encontre i ajuntar voluntats sembla la tasca de les noves legislacions que volen posar fre a la destrucció del medi i garantir el dret que tenen tots els ciutadans a gaudir-ne.

Fa deu anys que s'aprova la Llei d'espais naturals, també fa deu anys que declararen Cabrera Parc Nacional, però la conservació, com fa deu anys, continua sent un tema calent de debat, que omple pàgines de diaris i causa maldecaps a polítics, ecologistes, propietaris... i, en definitiva, a tota la societat.

ONA: Quina és la situació actual dels espais naturals de les nostres illes i els principals temes pendents? Fa poc s'ha sabut que el Tribunal Superior de Justícia ha anul·lat la moratòria que el 1998 va fer el Consell de Mallorca sobre 76 urbanitzacions..., volem dir amb això que el tema continua sent polèmic, que la protecció del medi cada dia presenta noves controvèrsies...

March: La sentència del Suprem és un bon punt de partida tal volta per començar a parlar dels espais naturals. I vull dir que la sentència del Suprem m'ha semblat impecable, en el sentit que difícilment és repetible, encara que crec que no tindrà conseqüències territorials notables. Perquè de les setanta i busques d'urbanitzacions que desclassificà el Consell, la majoria han estat després afectades per les DOT i per altres normatives, la qual cosa vol dir que no hi haurà molts de canvis a partir de la sentència. Ara, la sentència és clara i senzilla, ja és d'agrair.

En tot cas el que va fer el Consell a aquell moment va ser molt important, perquè no només aturà la urbanització creixent, sinó que pressionà perquè les DOT fossin d'una determinada manera. I la competència entre Consell i Govern en aquella circumstància no va ser negativa.

Simonet: Això que fou el Consell que dugué el Govern a fer les coses d'una manera determinada a les DOT és molt suposar, i no deixa de ser la teva opinió. El Partit Popular feia molt de temps que hi feia feina. I qui va aprofitar per penjar-se una medalla va ser el Consell Insular, una medalla que no es podia penjar i la sentència ho ratifica: no tenia competències. I tot això pot tenir un cost econòmic, amb fortes indemnitzacions.

March: Sempre som allà mateix, ja ho sabem que poden demanar, perquè clar!... per demanar que no quedi, tothom pot demanar. Ara, precisament, si hem de parlar de la LEN hem de dir que la història de la LEN és la història de peticions milionàries que mai no s'han concedit, perquè les sentències han confirmat que no hi havia motiu per a la petició.

INDEMNITZACIONS

Herrero: Jo crec que d'aquest tema en puc parlar, estic d'acord que la sentència no tindrà cap efecte, perquè hi ha normativa posterior. Ara, a un moment determinat i en una societat on es demanava una normativa de paralització, o d'adopció de mesures que permetin estudiar quin ha de ser el desenvolupament futur del territori, ens trobàvem que per raons purament burocràtiques no hi havia la possibilitat d'aturar res perquè cap òrgan, ni el Govern ni el Consell no tenia capacitat per dir "basta". El Consell va fer bé i intentà corregir una situació, perquè si no s'hagués adoptat aquella moratòria el 98, haguessin transcorregut mesos fins que no s'hagués fet res, i mentre certs urbanitzadors haguessin aprofitat el "buit" per adquirir drets que si que s'han d'indemnitzar. Ara bé, quant al tema de la indemnització, des de l'any 87, i ho dic com a jurista, és claríssim. El que passa és que no s'han volgut entendre una sèrie de sentències del Suprem i es fa molta demagogia amb això de les indemnitzacions. Jo ja vaig posar un exemple una vegada a una reunió: això de les indemnitzacions és com el conte de la lletera, si a la lletera se li romp el càntir de llet i ha de ser indemnitzada, ho serà pel càntir, no per la vaqueria que ella, després de tot el procés que pensa que farà, creu que hauria pogut tenir. A Calvià quan hem suspès planejaments i quan hem modificat situacions que ja eren aprovades a planejament, mai no hem negat el reconeixement als drets existents: la indemnització pels perjudicis ocasionats al promotor ha d'existir, però no el reconeixement de les perspectives de guany, és a dir, si es desclassifica, el promotor tindrà dret sobre el que ha perdut... també hi hagué urbanitzadors que en els anys seixanta a Calvià, per exemple, feren fallida i hi perderen (ara no passa, però és possible) l'urbanitzador no sempre ha obtingut benefi-

cis. Se l'ha d'indemnitzar segons els costos assumits que han esdevingut inútils a partir d'una decisió de l'Administració. Ara darrerament hi ha una sentència a Calvià en aquest sentit. I a l'urbanitzador se li hauran d'indemnitzar els costos dels projectes i dels documents que ara són inútils, però no l'hipotètic benefici que hagués tengut en haver fet el que fos, és a dir, li pagarem el càntir, no la vaqueria.

Simonet: Però el Consell Insular no tenia competències. Ja ho va dir el PP quan varen fer la moratòria. I això ha ocasionat inseguretats jurídica.

LA INSEGURETAT JURÍDICA

Herrero: Però la inseguretats jurídica és un concepte que s'aplica respecte de la propietat, i resulta que també hi ha a la Constitució un article que ningú no cita, i que fa referència al dret que té el ciutadà al medi ambient. Per raons que segurament vénen d'antic i que són conseqüència del Codi Civil i del dret romà, resulta que tenim el dret a la propietat privada molt assumit, però també hi ha el dret al medi ambient, i són els poders polítics que han de dir quin dels dos drets a un moment determinat requereix, en funció de l'interès públic, una major protecció. És a dir, aquest argument que parla d'inseguretats jurídica perquè m'han afectat la "meua" propietat, s'hauria de revisar...

Simonet: Sí, però com a mínim s'hauran de tenir competències, no?

Herrero: Bé, però ara la conversa es produeix a dos nivells diferents.

Fortuny: Aquest article, això del dret al medi ambient... El GOB sempre el té a la boca. Tenim dret al medi ambient, la paraula és medi ambient, i no medi natural, vull dir amb això que medi ambient és tot, no només el medi natural; és un concepte molt més ampli. No parla del medi natural, i manco del seu gaudi a les finques privades.

FINQUES PRIVADES I DRET A LA PROPIETAT

Herrero: Podem parlar de les finques privades, és molt interessant.

Fortuny: Això del medi ambient és un calaix de sastre on intenten colar-nos-ho tot. Si volem parlar de medi ambient podem parlar de Palma, que és una ciutat molt bruta perquè els seus ciutadans són molt bruts.

A Mallorca el tema econòmic ha pujat i la cultura no, i hi ha un desfasament. Ara hi ha molts de doblers i la gent creu que com que té doblers té dret a tot, i no és així. Jo em queix que molt de parlar de medi ambient, però hi ha molt poca consciència ecològica.

Herrero: Jo vull referir-me a això de les finques i del dret a la propietat.

Fortuny: Jo defens les propietats rústiques, no el sòl rústic, això també ha de quedar clar.

Herrero: Molt bé, tens raó, és molt diferent. Però en una Mallorca on les finques rústiques de propietat privada, entenc que són un bé d'interès públic, encara que de propietat privada, han de tenir aquesta perspectiva d'element fins i tot turístic, encara que no quant al seu ús. A l'Ajuntament de Calvià, posaré un exemple, fa ja uns anys, a principis dels noranta, arribàrem a un conveni amb un propietari particular a partir del qual l'Ajuntament paga unes quantitats de cert interès encara que no siguin molt importants, que permeten al propietari posar un guardabosc, unes senderes, uns dies de visita, una programació, que permeten que hi vagin excursionistes, que són limitats a un nombre i a uns dies, però que poden anar-hi. És a dir, posar en ús aquestes propietats a les quals es podrà accedir, clar que amb condicions i fins i tot amb restriccions, si voleu.

Fortuny: I amb una compensació.

Herrero: Sens dubte.

Simonet: Aquesta és també la postura del Partit Popular, que o bé amb compensacions fiscals o el que sigui, el propietari pugui integrar-se amb l'Administració i arribar a aquests acords, que serien beneficiosos per a tothom.

Herrero: Sí, però el PP té una perspectiva diferent. Com passa amb la Llei de patrimoni, aprovada pel Partit Popular, que en un article, no desenvolupat per cert, s'estableix i obliga la possibilitat que els béns particulars estiguin oberts al públic, determinats dies i en determinades condicions i compensacions. Aquesta llei fou aprovada pel Partit Popular, però no s'ha desenvolupat reglamentàriament. És que no és lògic que si un particular té a ca seva un bé cultural ningú no en pugui gaudir. Hi ha d'haver un sistema i sota un pagament perquè tothom en pugui gaudir.

Fortuny: De pagament la llei no en diu res, i aquí hi ha el principal problema, perquè si tothom n'ha de gaudir no és just que les despeses de la seva conservació siguin totes per a mi. Però resulta que jo no el puc ni vendre ni especular amb ell, ni res. Resulta que en som responsable, i a més he de sofrir el perjudici que puguin ocasionar-me els altres quan vénen a gaudir-ne també.

CONSERVAR COSTA DOBLERS

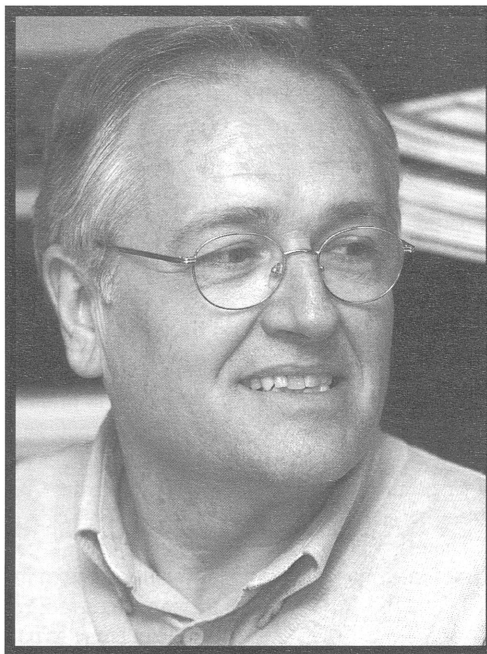
March: Amb això tothom hi està d'acord. Però no s'actua, tothom està convençut que el propietari que conserva el terreny, una finca rústica que constitueix, encara que sigui sense voler, un recurs econòmic, perquè és un recurs i un reclam turístic, ha de ser compensat. Com?, podem parlar d'ecotaxa, podem parlar de fons de compensació interterritorial...

Volem conservar l'entorn que tenim, que té valors ecològics, paisatgístics i turístics... i això vol dir que hem de pagar. Qui se'n beneficia evidentment és tota la societat, però específicament el sector turístic, hotelers, urbanitzadors, transportistes, agències de viatges... i clar, ja és ben hora que l'Administració canalitzi, articuli, el sistema per compensar aquestes propietats que són el que "vénen" les excursions. Ara, jo crec que no es pot pagar directament als propietaris, perquè si un autocar passa per la Serra a qui pagarà? I si un camí va per quatre finques, com es farà? Haurem de pagar quatre vegades? Ha de ser des de l'Administració que s'articulin sistemes.

Des del GOB ens hem cansat de repetir que les tres excursions més típiques i visitades de Mallorca són a la serra de Tramuntana (Valldemossa-Deia-Sóller, sa Calobra i Formentor) totes passen per les finques amb les seves marjades i els olivars...

Fortuny: El problema real i l'escissió a Mallorca és que l'hotelier ven el que no produeix: sol, platja i paisatge. El sol és per a tothom, la platja és pública i el paisatge no li du cap feina i sobretot no li du cap despesa!, és bo de fer vendre el que no has hagut de comprar.

March: El paisatge potser sigui públic, però les finques que el conformen indubtablement no ho són. El que falta ara és fer la passa per aconseguir articular tot això i supòs que no és fàcil. És un repte, uns voldran conservar unes propietats, els altres uns valors paisatgístics determinats i uns altres, els hotelers, uns recursos econòmics.

Fernando Fortuny.

Simonet: Aquest era l'esperit que tenien al PP amb la Llei d'ordenació del territori, però no la vàrem poder desenvolupar, no tenguérem temps. En una sèrie d'articles volíem fomentar aquestes coses. En lloc d'anar als hotelers, a cobrar als hotelers o als autocars, es tractava de donar la possibilitat als particulars de desenvolupar iniciatives de gestió, educació ambiental, etc. I això constituïria una oferta complementària que seria respectuosa amb el medi i es gestionaria directament, i hi proposàvem també una bateria de mesures fiscals i d'altre tipus sobre els gravaments de les seves finques i de transmissió patrimonial etc.

March: La gestió de les finques rústiques ha de ser bàsicament privada. Hi ha d'haver també una xarxa d'àrees recreatives, probablement a l'entorn de Palma; i dic de Palma, perquè la ciutat genera als voltants del 80% de la gent que surt, perquè hi ha molta gent que va d'excursió a Lluc, perquè no pot anar a cap altra banda a fer una torradeta o una paella, però que no vol anar d'excursió a la

mntanya pròpiament, sinó que només vol sortir de la ciutat que és incòmoda.

Quant al tema de les compensacions i de la gestió de les finques, crec que hi ha més consens social i polític del que de vegades sembla i que el que passa és que hi ha molta demagògia i interessos per part de molt pocs.

Fortuny: Això que la gestió ha de ser privada, no t'ho havia sentit a dir mai, ara he quedat copsat.

Simonet: Jo també, m'ha estranyat moltíssim. Des de quan el GOB diu que la gestió de les finques ha de ser privada?, públicament no ho havíeu dit mai.

Fortuny: Parc natural, propietat pública. Sempre ho he sentit dir al GOB, ara t'ha trabucat el cap...

Ara resulta que dius el que jo he defensat tota la vida, i resulta que ens barallam per això!

PARCS NATURALS

March: Perdona, jo crec que no ens escoltau, i ens atribuïu coses que no pensam ni deim. Un Parc Natural pot ser privat. I per què ha de ser públic? Mondragó, un parc natural: 800 hectàrees, 100 ha públiques, les privades han de continuar sent privades. Ara, una cosa és que hi ha d'haver finques públiques a tot Mallorca, siguin o no Parc, i l'altra és que la gestió hagi de ser pública. Tu t'imagines com seria?, si a la comunitat autònoma li costa gestionar 8.000 hectàrees, com pot gestionar les finques? Jo crec que teniu prejudicis vers el GOB, que no escoltau el que deim, i que partiu de suposar coses i no podeu raonar.

Fortuny: Prejudicis molts, això ho reconec. Però tot això ho has de dir ben clar, perquè no ho havies dit mai, el GOB mai no ha dit tot això en públic, que els parcs han de ser de gestió privada.

Simonet: Jo tampoc no ho havia sentit mai. En un debat públic a Alaró on hi havia el GOB, la nostra proposta fou de fer una xarxa inicial de finques públiques estructurades, de finques que realment valguessin la pena, i a partir d'aquí que les finques privades poguessin adherir-s'hi mitjançant convenis amb incentius, perquè augmentàs la xarxa amb els propietaris que volguessin incorporar-s'hi.

Fortuny: Un Parc Natural de finques públiques no té cap sentit.

March: Efectivament. Han de ser bàsicament privades.

Fortuny: Amb gestió pública?

March: Aquí hi ha el malentès. L'obsessió dels propietaris. Un Parc Natural què fa?, un Parc Natural no té res a veure amb la propietat, faltaria més!... que un Parc Natural hagués de ser de finques públiques. El PP, de fet, no ho ha fet mai així, sempre ha fet bàsicament parcs sobre finques privades: s'Albufera de Mallorca, la des Grau... quant a Mondragó...

Fortuny: De Mondragó no en parlem, perquè no pot ser exemple de res, és un fracàs.

March: Un Parc Natural pot ser de finques privades i la gestió la continuaran fent els propietaris. És que jo crec que mesclau, finca pública i Parc Natural. I jo crec que un Parc Natural, i m'he cansat de dir-ho, i sempre ho he defensat així, és l'eina més adequada per conservar unes finques que han de conservar els seus propietaris. I això no ho pos en dubte. Parc Natural no equival a propietat pública, perquè això ni ho diu la llei ni ho ha dit mai el GOB.

Fortuny: La gestió d'un Parc Natural la du un director del Parc que és públic.

March: Un director d'un Parc és com un batle d'un poble. El batle té les competències que té, però això no vol dir que pugui entrar a ca teva, perquè ca teva és teu i el batle per molt batle que sigui no pot venir a ca teva a dir-te segons què has de fer. Un director d'un Parc té unes competències, però la teva finca és la teva finca.

Simonet: I afecta moltes més coses.

March: Moltes manco.

Fortuny: El director del Parc podrà entrar a ca meva i...

March: Mai, un zelador de l'ajuntament no pot entrar a ca meva perquè sí.

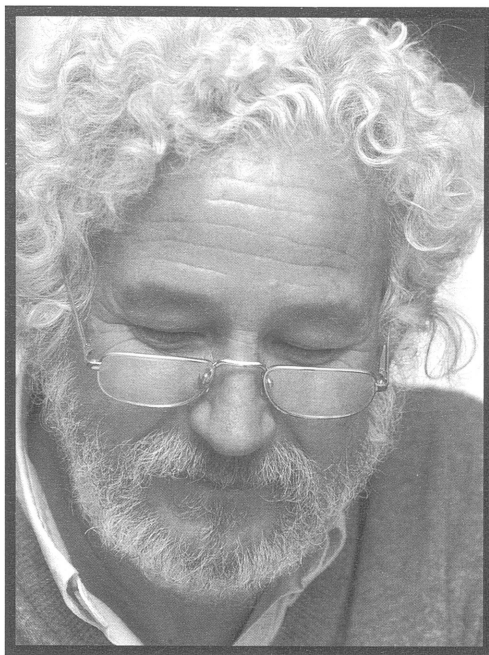
Herrero: És un problema de gestió i en la meva opinió, i crec ser més avançat que les teories del GOB...

March: Me n'alegr.

Herrero: Jo fa trenta anys que ho som.

Fortuny: Cras error.

Herrero: Bé, al marge d'anècdotes, això que deia Simonet quant a indicar a les Directrius, a les DOT, etc... jo crec que es tracta d'uns temes, com en el cas de la Llei de patrimoni, que s'escriuen, es compleix amb l'expedient, però llavors no es desenvolupen... i es deixen al "criteri dels propietaris", que sí, bé, si volen i ho desitgen, "podran"... "i clar, s'entendran"... Però resulta que a Mallorca, ara i aquí, que som una illa on la capacitat és al límit, no podem deixar a la bona voluntat i criteri de qui sigui que les coses vagin passant. El tema és molt important, és molt urgent i necessita de decisions i d'articulaci-

Jorge Herrero.

ons ben clares i immediates fetes en un marc legal. A l'any 2001 hi ha d'haver la possibilitat, les eines necessàries a l'Administració perquè si una finca està abandonada i resulta que no se n'ha tengut cura, l'Administració, deia, ha de poder intervenir i expropiar. Sens dubte, perquè el dret al medi ambient, afecta més gent que el dret a la propietat privada, tot i que ambdós drets siguin igualment defensables, han d'existir els mitjans, uns mitjans dels quals després l'Administració tindrà l'obligació de fer-ne un bon ús.

Fortuny: Però bé! Vosaltres heu vist les finques públiques? Que comencin per aclarir el que ja tenen, perquè clar, anar a fer els comptes a ca altri és molt fàcil.

March: Com en el cas de les privades, hi ha finques públiques que estan millor que les altres. Tossals Verd, per exemple, està molt bé.

Fortuny: Les cases, perquè la finca està abandonada. I la Trapa no en parlem!

March: La Trapa no és una finca pública, és privada.

Fortuny: És de molts i el que és de molts no és de ningú.

March: Jo ho vull repetir: les finques privades que conformin un Parc han d'estar bàsicament gestionades pels seus propietaris, i les finques públiques per l'Administració.

Fortuny: Bàsicament?, ara ja començam amb les rebaixes.

March: És veritat que s'han de fer convenis. Perquè són recursos turístics i s'ha de pagar per ells.

Fortuny: No t'entenc. Fa molt poc no deies això March!

ONA: Poden descriure el Parc ideal cada un de vostès en quatre paraules?

Fortuny: Hem de saber per què volen fer un Parc, i ho diré encara que no vos agradi sentir-ho, perquè és el que pensam: l'excusa del Parc, o ara aquesta Llei de biodiversitat que serà un succedani de la Llei d'espais naturals, encara que ens hi fan el favor de llevar això del dret de tempteig i retracte si està ben conservada la finca, etc... l'excusa del Parc, deia, és que el Pacte de Progrés vol ajudes de la Comunitat Econòmica Europea, però què voleu que vos digui?, és com si hipotecassin ca meva i després amb els doblers de la hipoteca encara volguessin comandar-hi. No ho volem. No renunciarem a la gestió de la nostra propietat. Ara resulta que el GOB diu que sí, que la gestió ha de ser dels propietaris.

L'OBJECTIU: CONSERVAR

March: El parc ideal serà un Parc Natural que compti amb propietat privada i que ha de tenir, sens dubte, el suport social, perquè en cas contrari està condemnat al fracàs. I això ho he dit sempre: les mesures polítiques que no compten amb el suport social estan condemnades al fracàs i la Conselleria de Medi Ambient si vol que la serra de Tramuntana sigui Parc Natural haurà d'explicar molt bé tot això. Haurà de fer un esforç molt gran d'informació i de divulgació. Perquè l'objectiu és conservar. I això entronca amb la LEN, perquè la Llei d'espais naturals

que s'aprova fa deu anys era una llei urbanística, que limità les possibilitats urbanístiques i d'edificar dels espais protegits. Era, és, bàsicament una llei que regula l'activitat immobiliària. Encara que insuficient era necessària, però també hem dit sempre que es tracta de complementar-la, perquè la LEN només limitava i ara s'ha de passar a la segona fase. No es tracta només de protegir la Serra sinó que ara s'ha de conservar i gestionar la Serra. I en la nostra opinió, la figura del Parc Natural és l'eina que ho farà possible. Que la serra de Tramuntana sigui Parc no és l'aspecte principal, sinó que ho és que es conservi. Aquest és l'aspecte més important: la conservació. I el Parc, la figura del Parc Natural, és una eina i no un objectiu. L'any 1991 els propietaris de finques rústiques, quan s'aprova la LEN no tengueren res a dir, els que s'hi oposaren, i fort, foren els promotors. Perquè era, ja ho he dit, una llei immobiliària per limitar la urbanització, sobretot de la costa.

Simonet: Va ser una llei bona, no? No ho fèrem tot tan malament.

March: Perdoni, però la llei l'aprova el Parlament balear a proposta de tots els grups i al final el PP se'n desmarcà, perquè era massa proteccionista. I després al cap d'un any el PP la va rebaixar de forma considerable.

Simonet: La LEN també parlava d'àrees representatives a la serra de Tramuntana i hi ha un PORN redactat de l'any 89 que parla d'unes zones concretes: Tomir, Massanella, puig Major, i un altre PORN fet per Joan Mayol on la figura que hi proposa és la d'un Parc Natural per a una part i la resta com a Reserva de la Biosfera. La proposta que fa de Parc Natural és per a una xarxa de finques que realment valgui la pena de conservar, perquè el criteri no pot ser comprar les que estiguin pitjor, sinó les més valuoses, i incentivar com s'han de gestionar, i donar facilitats als propietaris, amb mecanismes clars que facin gola als senyors de les finques perquè s'hi adhereixin i col·laborin. I de cada vegada n'hi haurà més. I aquesta idea, March, tu l'has atacada.

March: I ara també, clar que no pot ser dir "aquest sí, aquest no". No es tracta de la "bona voluntat" dels propietaris per dir "jo hi entr, doncs jo no". Seria un caos.

Simonet: S'ha de fer una xarxa inicial, no tota la Serra té el mateix valor ecològic.

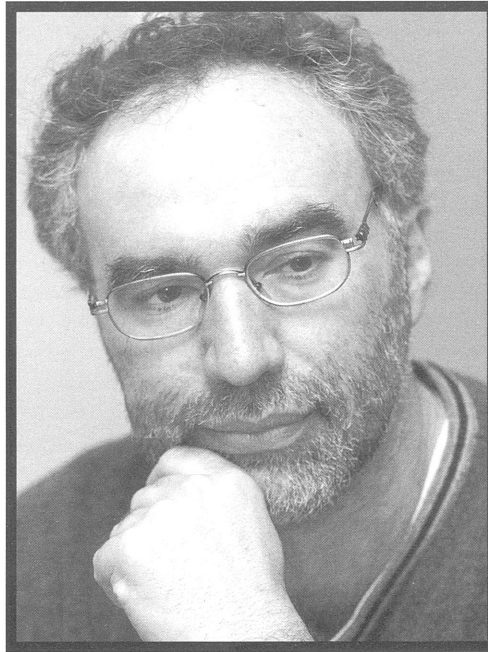
March: Confoneu finques públiques amb Parc Natural, i no és el mateix. Àrees recreatives públiques o privades n'hi ha d'haver. Parc Natural és una altra cosa. No entenc que es puguin fer parcs naturals en funció del Registre de la Propietat. Parc no implica coses negatives, ans al contrari.

Fortuny: I per què defensau els camins públics per finques privades?

March: Si són públics, tots oberts.

Fortuny: Ah no, i els camins...

Herrero: Davant de tot hi ha l'interès general.

Miquel Àngel March.

ACCÉS A LA PROPIETAT

Fortuny: Aquesta idea d'humanitzar els espais naturals, i deixar passar tothom pels camins, em sembla increïble, perquè humanitzar l'espai és ecològicament el pitjor que pot passar i ara resulta que tothom ha de poder anar per tot.

March: Depèn què entenguem per humanitzar. S'Albufera, té un Pla d'usos i gestió que és ben restrictiu i resulta que ara hi ha manco gent que mai perquè està regulat i més restringit.

Fortuny: I per què vàreu anar a veure la consellera de Medi Ambient amb els excursionistes?

March: Per defensar que la serra de Tramuntana sigui Parc Natural

Fortuny: I els excursionistes, per què volen que la Serra sigui Parc Natural?

March: Perquè tenen la sensibilitat suficient per voler que la Serra es conservi.

Fortuny: Mira'm bé March, tenc cara de beneit? No pot ser que empreu l'ecologia per fer política.

Herrero: A mi l'altre dia em digueren a una reunió de la Comissió Insular d'Urbanisme que l'urbanisme no té res a veure amb la política, Déu meu!

March: La política és la cosa pública.

Fortuny: Hi ha un apartat a la nova Llei de biodiversitat que diu que si són d'interès general els camins i accessos han de ser oberts. I clar, els excursionistes ho volen, tots els camins oberts.

March: A l'hora de fer consideracions, el primer objectiu és la conservació i si per conservar fa falta tancar camins es tanquen, com passa a S'Albufera. Un Parc Natural no implicarà massificació, sinó el contrari, mesures restrictives.

Herrero: Sens dubte. I els camins s'han de restringir en funció de l'interès general. Però és l'Administració que ha de regular i permetre l'accés a aquests béns que han esdevengut d'una importància immensa, i si no poden mantenir-los els propietaris haurà de ser l'Administració que ho faci.

No entenc quina solució donau des de l'Associació de Propietaris, tot i que en moltes coses estic d'acord amb el que dius. Ara, el que crec ben fermament és que s'ha d'establir un sistema, un procediment legal que permeti que quan els òrgans competents (sigui l'administració que sigui, local insular o de la comunitat) vulguin adquirir aquestes finques, perquè són, ho repetesc, d'interès general per al futur de la comunitat ho puguin fer. Un altre tema serà que estigui mal o ben regulat, però si està ben regulat la legislació haurà de permetre l'expropiació, que és un concepte que està regulat i existeix des de l'època romana.

Quant a aquesta argumentació de les "bones voluntats", etc. Crec que no se sosté, perquè si parlem d'interès general, de propietats, de convenis amb administracions i de doblers públics, tot això ha de tenir un marc legal ben clar, no pot fer-se a partir de les bones voluntats... i això ja ho hem vist des de l'Ajuntament de Calvià, no és possible.

Fortuny: Possiblement l'Ajuntament no ha sabut negociar-ho, perquè a Calvià doblers n'hi ha.

Herrero: Però som família nombrosa. En tot cas a Calvià tenim un exemple amb aquest propietari amb el qual hi ha un acord, i tot està escrit i quan hi ha caça no hi ha excursionistes, només hi poden anar vint persones cada dia, quan no hi ha caça, etc. I aquest tipus d'acords són els que s'ha de fer en el si d'un Parc Natural amb els propietaris. Això ha passat, per exemple, amb tots els grans palaus del món que els propietaris no poden mantenir. I a una illa l'escassetat de territori fa que aquestes finques siguin les nostres coves d'Altamira o els nostres palaus. Són finques que s'han de protegir i l'Administració ha de tenir dret a entrar-hi, és a dir, hi ha d'haver un marc legal per poder intervenir si es considera una qüestió d'interès general.

Simonet: Però el propietari ha de tenir la possibilitat de poder treure ell mateix la rendibilitat a la finca. I l'hem d'ajudar a desenvolupar aquestes idees.

Fortuny: Mentre compleixi la llei jo he de poder fer el que vulgui a ca meua, perquè existeix la propietat privada i s'ha de respectar. Però ara la llei ens diu tot el que no podem fer.

Herrero: Hi ha limitacions.

ONA: Quina és la proposta dels propietaris?

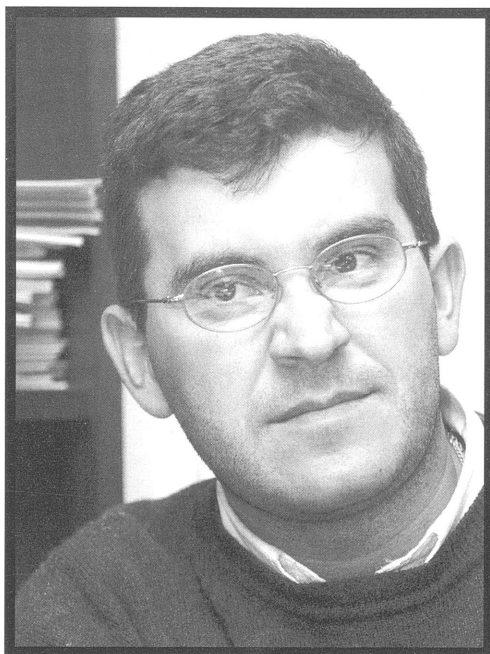
Fortuny: La gestió privada d'allò que és privat és irrenunciable i a més, vull dir ben clar que la responsabilitat de les conseqüències d'una acció política és de qui aprova la llei, no del que la pateix. El turisme vol pau social, i tot això crea molta tensió.

March: Vols dir que al turista li afecta aquest debat social, aquest en concret?, i que aquest debat crea tensió social?, ans al contrari, aquest debat mostra la vivesa de la societat i de la democràcia.

Fortuny: Els del GOB teniu un problema i és que només parlau amb els que pensen com vosaltres, i clar perdeu de vista la realitat. La propietat està disposada a deixar accedir a les finques. Ara, no s'hi pot accedir lliurement, perquè la gent no està educada per fer-ho i hi ha d'haver restriccions i control. I el control l'ha de fer la propietat privada... i això val uns doblers que si no paguen els particulars, algú ha de pagar, o hem de consentir que ens matin les ovelles amb dards?, com ja ha passat, o que tenguís el coll llogat per caçar i resulta que s'hi passegen uns ciclistes sense permís, amb tot el perill que això suposa?

Herrero: Aquí hi ha el bessó de la qüestió, el tema de la gestió. Quan s'arribi a un acord amb un privat per a la gestió de la finca, que pot gestionar el mateix privat, a canvi d'uns doblers, en tot cas hauran de prevaler els interessos generals, perquè no es pot arribar a un acord en funció dels interessos del propietari, perquè poden no ser els generals. I un propietari pot preferir que cacin tres en lloc que passin vint ciclistes. Quan en realitat com a comunitat turística o com el que sigui pot convenir més que passin els vint ciclistes.

Fortuny: Però el propietari s'estima més els tres caçadors perquè paguen, i els ciclistes no, aquesta és l'única diferència.

Joan Simonet.

Herrero: Però tu parteixes de la premissa que això és una guerra i un enfrontament. Però quan hi hagi un sistema de gestió i estigui regulat, els vint ciclistes pagaran, i...

Fortuny: Sí, pagaran, però ara ja passen i no paguen.

Herrero: I tampoc no és que ara jo defensi els ciclistes, perquè a Calvià hem lluitat per eliminar les motocicletes al camp i la massificació...

Fortuny: I ara!, a Calvià no podeu presumir de res!

Herrero: Al camp sí.

Fortuny: Ah!, al camp, ara que ja no queda gens de costa, anau al camp! No sé com vos atreviu a parlar, a mi em faria vergonya. Jo som un exiliat de Magaluf i ho conec bé.

TEMPTEIG I RETRACTE

Herrero: Jo he treballat a l'Ajuntament de Calvià amb deu batles, i no n'he vist cap posar ciment per aixecar edificis amb les seves mans. Vull dir amb això que el desenvolupisme l'hem sofert tots, perquè era la societat que el demanava i el duia endavant, i tots ho érem societat. I ens en beneficiàvem, la qual cosa no vol dir que haguem de repetir els errors del passat.

A Calvià intentam posar remei a una cosa que ja està feta, a partir del que tenim.

I per tornar als espais i al tema que ens han dut aquí, vull repetir que el territori és escàs i que per tant no té preu i hem de poder gaudir-ne tots, i tot això d'arribar a consensos està molt bé, però no és suficient. L'Administració ha de tenir dret al tempteig, al preu real, clar que sí, però l'ha de tenir.

March: Jo no crec que ara mateix el tema de l'expropiació, del tempteig i el retracte sigui el més important, és col·lateral. L'objectiu és la conservació amb la figura del Parc Natural... la resta és bona voluntat. Costa molt tirar endavant una finca. I no es pot confiar en la bona voluntat del propietari. "Bona voluntat" ha de voler dir que el propietari té ajuda de l'Administració pública per conservar el lloc i això ha de ser a través de figures que la legislació estatal, europea i mundial ja té. No hem d'inventar res, però ho hem de saber aprofitar, i d'altra banda per acabar vull dir que en obrir-se aquest debat, que ara Fortuny anuncia, doncs jo voldria que fos un debat net: sense mentides ni demagògies, perquè el que sí és cert és que es tracta d'un caliu bo d'encendre. Jo he anat a molts de debats i la gent em demana: és cert que no podem caçar si és Parc Natural?, i una cosa no té res a veure amb l'altra. L'Administració també pot restringir la caça a zones que no són Parc Natural, com passa al Trenc.

Simonet: Al Trenc?, però si al Trenc no hi ha ni caça.

Herrero: El territori és un tot, i tothom entén que al sòl urbà si un vol fer al seu solar vuitanta pisos, no li donaran permís i no els podrà fer, perquè la llei a aquella zona en permet, cinc, per exemple. Per què aquest mateix plantejament al sòl rústic ningú no l'entén i resulta que cadascú ha de poder fer el que vulgui a ca seva? Hi ha d'haver una regulació quant a usos, etc...

La consciència històrica

Entrevista a Antònia Morey

Per Sebastià Verd

Antònia Morey ha dedicat gran part de la seva activitat acadèmica ha investigar sobre els processos de transmissió de la propietat agrària de Mallorca i la seva història. Treballa a la Universitat i a una biblioteca, la qual cosa li permet viure al costat dels seus objectes d'estudi: els llibres i els documents que recullen la història, però quan obre la finestra relaciona l'horitzó que apareix davant els seus ulls amb els coneixements adquirits en els arxius. És a dir: coneix la història de Mallorca, però també el seu present. Se sap portadora del saber universitari, sense oblidar que és filla de pagesos i que aquesta simbiosi resulta quasi perfecta per analitzar els canvis produïts al llarg dels segles en la propietat i en el paisatge de la terra i de la seva terra. Fa deu anys que s'aprovà la Llei d'espais naturals, també forma part de la història encara que sigui un episodi recent que enllaça, això sí, amb un passat molt més llunyà, directament amb la consciència històrica.

Antònia Morey Tous és llicenciada en història per la Universitat de les Illes Balears (1986). Realitzà els cursos de doctorat al Departament de Ciències Històriques i Teoria de les Arts de la UIB i és l'autora de diferents treballs d'investigació com De la noblesa mallorquina: el patrimoni Vivot (segles XVI-XX). La seva tesi doctoral Noblesa i desvinculació a Mallorca als segles XVIII i XIX: les repercussions de la legislació desvinculadora sobre els patrimonis nobiliaris va ser publicada el 1999 per les edicions de l'Abadia de Montserrat, en coedició amb la UIB.

Ha participat, a més, en diversos projectes de recerca subvencionats pel Ministeri d'Educació, el Consell Insular de Mallorca i la Generalitat de Catalunya, relacionats amb temes d'història agrària i, més concretament, amb la crisi de les institucions de l'antic règim.

Des del 1998 és professora associada d'història i institucions econòmiques del Departament d'Economia i Empresa de la UIB, membre del Grup d'Estudis d'Història Econòmica i del consell de redacció de la revista Estudis d'Història Econòmica. Ha participat en diversos seminaris i col·loquis relacionats amb el tema de la propietat de la terra i ha publicat diversos articles relacionats amb història agrària, història econòmica i història social en distintes revistes especialitzades.

-En la seva tesi doctoral sobre noblesa i desvinculació ha estudiat els canvis de la propietat de la terra en els segles XVIII i XIX... què ha canviat a la ruralia des de llavors?

-Jo pens que sobretot allò que ha baratat és el valor de la terra. Abans tenia un valor d'ús, mentre que ara ho és de canvi. Això és molt important, perquè, en definitiva, explica les modificacions que s'han produït a fora vila. Avui, a Mallorca, molt poca gent treu un ús directe del camp, amb el conreu, i, per contra, s'han venut moltes finques no perquè tinguin un valor agrícola, sinó perquè precisament han canviat el seu ús i han passat a tenir una funció residencial o, senzillament, d'esplai. Molt poca gent es guanya la vida fent ús de la terra, amb l'aprofitament d'aquest valor que abans tenia. Molt poca gent pot viure de l'agricultura. I això ho puc dir amb coneixement de causa, perquè a més d'historiadora, d'haver estudiat el tema de les possessions, dels canvis de propietat d'una determinada època, som filla de petits pagesos i, cregui'm, li dic que sé molt bé que dic.

-Vostè, doncs, coneix l'evolució del món rural des dels dos bàndols..

podia transmetre lliurement. Parl concretament de la gran propietat, i d'abans del segle XIX, perquè fins al segon terç d'aquest segle les transmissions no eren permeses a Mallorca, fins el 1836 i sobretot, més concretament, des del 1841, amb la Llei d'abolició de vincles, una llei que s'ha d'emmarcar dins tota la crisi de feudalisme, quan es produeix l'abolició dels senyorius, quan ja hi ha la possibilitat de contractar lliurement mà d'obra, etcètera, i la supressió, també, de les cavalleries. Per dir-ho de qualche manera, la Llei d'abolició de vincles va ser una llei liberalitzadora de la propietat. I aquest fet, poder transmetre la propietat, és per a mi una prova de modernitat, que permeté passar de procediments feudals a un sistema capitalista de lliure canvi. Abans, les grans possessions, les grans propietats, no es podien comprar o vendre, perquè es considerava que només podien pertànyer als estaments privilegiats de la societat, perquè el rei els havia atorgat un dret que només es podia transmetre de pares a fills, de tal manera que encara que estiguessin endeutats ningú no els podia prendre aquestes possessions. Si estaven endeutats el rei els donava una renda i ells continuaven vivint conforme a "llur estament". L'abolició de la llei suposà una passa molt important, molt

positiva, entre d'altres coses perquè va fer possible l'accés massiu a la propietat. Molts de pagesos pogueren ser propietaris de la seva terra, la qual cosa produí un canvi radical en el paisatge. És evident que si les grans possessions haguessin restat intactes avui el paisatge de Mallorca seria ben diferent.

EL DRET A LA PROPIETAT

-Aquest canvi ens du a la situació actual, on les transaccions de propietat són freqüents i fins i tot criticables i criticades des de molts de sectors de l'opinió pública. D'aquesta història que vostè conta, quina lliçó en podem extreure?

-Canvis n'hi ha hagut molts al llarg de la història i tots han deixat la seva petjada. El fet és que les parcel·lacions varen capgirar l'entramat agrari, es varen fer nous camins, s'aixecaren parets, cases... els conreus s'intensificaren. Fixi's que de les grans possessions del Pla gairebé no en quedaren més que les cases, un parell de tanques entorn de les cases i la resta es parcel·là.

Però... quina lliçó n'hem de treure d'aquesta història? Jo pens que de cap manera poden treure la conclusió que s'ha de restringir l'accés a la propietat, és a dir, la possibilitat de comprar-la o de vendre-la. La compra-venda ha de ser lliure. Va costar massa que es reconegué el dret a accedir a la propietat de la terra perquè ara el neguem o el condicionem excessivament. El dret a la propietat és sagrat. No pot ser d'altra manera, a no ser que vulguem retrocedir molts de segles enrere.

-No es tracta de tornar enrere, sinó de respondre al moment actual i, per això, pens que ens convé conèixer la història.

-Jo també ho pens. Al cap i a la fi és la nostra història. El segon terç del segle XIX va ser decisiu per al futur del camp mallorquí. Els

-Cert, com a historiadora allò que he estudiat és la possibilitat de transmissió de la propietat. Per una part el trànsit de les grans possessions que hi havia a Mallorca a les parcel·lacions que ja, més o manco, hem conegut. Per l'altra, com a filla de petits propietaris agrícoles sé molt bé què ha costat arribar a posseir un tros de terra i, també, què costa mantenir-lo.

TRANSMISSIONS DE PROPIETAT

-Parla de canvis a la propietat, de grans possessions que ja no ho són. Quan es produeix aquest canvi?

-Abans la propietat rural venia regulada des del poder reial. No es

nobles varen vendre la terra. Per què? Doncs, entre d'altres coses, perquè ja en aquells moments i a causa de les transformacions que es produïen al món exterior, l'agricultura havia deixat de ser interessant, o almenys ja no era tan interessant com abans per als mercats mundials, i no se'n treia suficient rendiment. I clar, varen vendre, varen propiciar un canvi d'estructura que havia de ser positiu per a la nova època. No va ser un acte de despreocupació ni d'abandonament, perquè tot i que puguem caure en la temptació de pensar que ser noble era sinònim de ser beneït o despreocupat, això no és cert. Els estaments privilegiats del passat es varen veure empesos a introduir canvis en el sistema de producció i actuaren d'acord amb la seva conveniència. Un poc com la famosa sentència de Lampedusa, "que tot canviï perquè tot segueixi igual".

RELACIÓ AMB L'EXTERIOR

-Parla de canvis, també, en el món exterior. Quina relació tenia aquest món exterior amb Mallorca?

-Ser una illa no significa estar aïllats. Mallorca sempre ha tengut una relació amb l'exterior, una relació comercial i, en aquest sentit, prest o tard els canvis que es produïen en el seu entorn acabaven per arribar. I això afectava el món rural que a Mallorca, per exemple, des del segle XV al segle XIX va tenir funcions diferents. Inicialment les possessions eren ramaderes i això significava poca pressió demogràfica i la possibilitat de fer un conreu extensiu. Pensi que allò que interessava al mercat internacional era, per exemple, la llana de les ovelles o els porcs. Després va venir un boom de les possessions cerealistes i de les exportacions de blat. I, finalment, a grans trets, en els segles XVII i XVIII veim com l'oli és molt preuat, la qual cosa revitalitza de bell nou tota l'activitat agrícola de l'illa. Però posteriorment, al llarg del segle XIX, quan la major part de països s'havien industrialitzat i ja, podríem dir, eren immersos en un macromercat mundial, l'oli de Mallorca deixà de ser competitiu i per tant les possessions que es dedicaven al conreu de l'oliva deixaren d'interessar. Tot té una cronologia que explica el procés. Primer entraren en declivi les possessions del Pla, que varen ser les primeres a parcel·lar-se i després, amb la crisi de l'oli, també passà el mateix a la Muntanya. És a dir, tot té una explicació i el fet que s'establiessin les possessions i es liberalitzàs la transmissió de la propietat respon a aquesta causa. Per tant, des de l'actualitat i per respondre a la seva pregunta inicial: quina lliçó en podem treure? Alguns volen evitar l'actual procés de canvi de propietat... Lliçó, lliçó... no ho sé, potser no en puguem treure cap a no ser que la terra tornàs a tenir un valor agrícola, cosa que, en general, veig molt difícil, quasi impossible.

-Tal volta la lliçó que ens dona la història és que la propietat no és una qüestió sagrada. Si més no, els tipus de propietat han anat canviant.

-Home! Podríem dir que la propietat no és sagrada en el sentit que es pot transmetre lliurement, és a dir, que va deixar de ser-ho quan es liberalitzà, però jo li veig un altre sentit. El que em sembla absolutament sagrat és el dret a la propietat, que és allò que ha fet saltar tantes espines per Son Servera entorn del Parc Natural. Perquè si no, que ho demanin a un petit pagès si la propietat és sagrada o no. La memòria històrica els diu que ha costat tant accedir-hi que no volen, no poden, renunciar-ne. I aquest dret inclou la lliure transmissió. Això no vol dir que tothom vulgui vendre, però sí que tothom vol que se li respecti el dret i que, també, es respecti la seva propietat,

allò que és seu. Pensi en la dificultat que tengueren els pagesos de finals del segle XIX i principis del segle XX per poder arribar a ser propietaris de la seva terra. Primer hi va haver la llei que ho permeté, després es va haver de produir la ruïna o l'interès del gran propietat per vendre les possessions, per finalment poder comprar un petit tros de terra. Per a aquesta pagesia la propietat és sagrada i amb imposicions ningú no la podrà convèncer d'una altra cosa. I, a més, a Mallorca, on el territori és limitat, on tenim les quarterades que tenim i no hi ha possibilitat de tenir-ne més, doncs la propietat em sembla encara més sagrada. A terres continentals el pagès pot cercar i ampliar el seu horitzó, aquí no.

-Sí, és clar. Té raó, però en referesc més al canvi d'ús del qual parlava abans. Si la terra ja no té un valor estrictament agrícola, s'hi hauran de posar normes reguladores, normes urbanístiques, d'edificabilitat, de respecte cap als drets de pas dels veïns. Abans no hi havia aquesta pressió residencial a fora vila. La gent es concentrava als pobles o a les possessions, preferentment. En qualsevol cas, la gent que hi vivia era pagesa.

-Sí, però jo no parlava de drets urbanístics ni tan sols de dret d'edificabilitat al camp. És lògic que hi hagi normes. Això ho pot entendre qualsevol. Jo em referia, concretament, al dret a la propietat de la terra, específicament la terra, sobre el qual no hi pot haver restriccions. Son Servera mateix està farcit d'urbanitzacions que, per cert, tant allà com a la resta de Mallorca, en la seva major part són conseqüència de les grans possessions que en el procés anterior encara no s'havien acabat d'establir i no de les petites propietats dels pagesos que ara, quan l'agricultura ja no els permet guanyar-se la vida, sofreixen les conseqüències d'un excés d'ocupació territorial del qual no en són culpables sinó, en tot cas, víctimes. Ho sent, potser vostè cerqui un altre tipus de resposta, però jo ho veig així. Per exemple: el Parc Natural. Des de fora és molt bonic, tothom hi està d'acord, però des de dins és una altra cosa. Jo ho veig des de baix, a través dels meus pares que s'han passat la vida conreant un tros de terra, guanyant-se amb suor la seva propietat. I això és tot el que tenen. No volen que els privin de cap dret. I amb això no vull dir que m'oposi al Parc, vull dir que potser s'hagi mal explicat. El pagès no ha estat informat, perquè crec que no calen normes urbanístiques superestrictes, sinó que s'ha de permetre fer coses a fora vila. Em sembla que allò que és important és que es respecti l'entorn i, en aquest sentit, construir-hi de manera controlada i d'acord amb allò que mana la tradició no pot ser dolent. Al contrari, allò que és dolent és que et diguin, o que et creguis, que no pots fer res, i que el camp s'abandoni.

CANVIS EN EL PAISATGE

-En qualsevol cas, podem dir que el paisatge agrari de Mallorca que coneixem avui és diferent al que hi havia en altre temps i que, probablement, ens trobam en una nova etapa històrica en la qual tornarà a haver-hi canvis.

-Certament, el paisatge del segle XVII o del segle XVIII és molt diferent al de la Mallorca actual que, per dir-ho així, és molt recent, molt relacionat amb aquestes parcel·lacions de què parlem. Pensi que quan es feren les segregacions, no hi havia una gran acumulació de capital per part del pagès o de la gent dels pobles que els permetés l'accés còmodament. En aquells temps hi havia una certa industrialització a alguns pobles, com han estudiat alguns dels meus companys,

però el pes de la indústria era molt reduït i, com dic, no hi havia grans capitals, de manera que les parcel·lacions varen haver de ser petites, perquè els pagesos no podien arribar a més. Això ha determinat el paisatge, com també les cases que s'hi varen fer, distintes de les grans possessions. Llavors els bancs no tenien la funció prestatària que tenen ara i, per tant, endemés de reduir els establiments es va adoptar un sistema de cens, mitjançant el qual el nou propietari pagava una entrada i cada any, durant aproximadament trenta, que és el que durava el treball actiu d'una generació, en pagava la resta, una espècie d'hipoteca. Si no, la propietat tornava al senyor. Per tant, si tenim que les noves finques eren molt minses i que a més, perquè com hem dit els grans propietaris no tenien cap pèl de beneïts, les terres venudes eren les menys productives, ja que els senyors es reservaven els sementers i primer venien la part més xereca, al pagès no li quedava més remei que tirar cap amunt. Què vull dir amb això? doncs que abans pràcticament no hi havia arbres, que aquest paisatge d'ametllers que ens resulta tan i tan familiar és un paisatge relativament recent i que la seva causa és, precisament, la sobreexplotació de la terra que el pagès es veia obligat a fer per sobreviure. De la mateixa manera que la cultura del porc, ja que les matances proveïen d'aliments durant l'any, va fer que se sembrassin figueres de moro al voltant de la casa... tot aquest paisatge és fruit del mateix procés de parcel·lació.

-I ara hi torna a haver un canvi de paisatge.

-De paisatge potser, però no de paisatge agrari. El paisatge agrari continua sent el mateix, perquè no hi ha cap procés productiu que hagi substituït l'anterior. En tot cas, el que s'ha fet és abandonar la producció. I, sobretot, el que vivim ara és un procés d'urbanització. És a dir, canvia l'ús del paisatge, canvia per convertir el sòl rústic en urbà. Els pobles, i no en parlem de Palma, han crescut a costa de les possessions. Fixi's que tots els barris perifèrics tenen noms d'antigues possessions, com Son Gotleu, Son Roca..., o bé es barata l'ús agrícola per un altre de residencial o d'oci. Un oci, unes vacances, un temps lliure que ens du a urbanitzar el camp, però això és gràcies, o una conseqüència, del sistema capitalista que ens permet accedir a la propietat. El procés té efectes positius i negatius, és el peix que es mossega la cua. Tot és criticable, però jo més que criticar el que crec que s'ha de fer és conscienciar que les coses s'han de fer bé, amb equilibri entre l'interès privat i les necessitats socials. Miri, per tornar al nostre tema... de tothom és sabuda la història de les terres de menor valor agrícola, les situades a vorera de la mar, que anaven a parar en herència als segons de cada casa, perquè se suposava que eren les que tenien menys valor, però amb l'arribada del turisme, a partir dels anys seixanta, aquest valor registrarà un gran canvi i varen néixer les urbanitzacions, començà a venir el turisme de masses. És també un fruit del capitalisme. Vull dir amb això que allò que ara li passa a Mallorca és una qüestió d'evolució històrica, immersa dins d'un comportament generalitzat a tot el món occidental.

-No obstant això, al marge del sistema, el procés urbanitzador, o en aquest cas de parcel·lació, té uns protagonistes. Quins són aquests protagonistes en cada moment concret?

-Abans de la meitat del segle XIX tot i que hi havia parcel·lació, eren poques, perquè la majoria de terres estaven fideïcomissades, que és aquesta figura similar als "mayorazgos", és a dir, terres que no es podien vendre sense permís del rei i, per tant, se'n venien poques. Els establiments comencen a venir, com ja he dit, a partir del

1836 amb les terres ceralístiques més magres, per continuar després amb la resta del Pla i més tard, a finals del segle, amb les possessions productores d'oli. Aquest és un procés que arriba pràcticament fins al 1930 quan pràcticament s'acaben les parcel·lacions agràries, que és quan s'inicia la urbanització de les finques de menor valor agrícola a vorera de la mar o a l'interior, ja amb usos diferents, evidentment, siguin per a turistes o per a diumengers. Uns tipus d'urbanització que proliferà en els anys seixanta i setanta, com tots sabem molt bé. Ara bé, qui parcel·là? En primer lloc, la noblesa, encara que al seu costat hi pot haver amos que compraren finques per després establir-les. Tenim el cas de Joan March que en els seus inicis va centrar bona part de la seva activitat en aquest negoci. Però vaja!, en termes generals, qui donà la primera passa foren els grans propietaris.

-Els nobles?

-Sí.

-No hi ha burgesia ja en el segle XIX?

-Sí, també. Burgesos?, descendents de comerciants o d'antics arrendataris, però aquests nous propietaris rics, que no són pagesos, quan compren possessions no solen parcel·lar-les, sinó que les conserven. També a ells els ha costat molt poder comprar-les i són un signe de distinció. No les amollaran fàcilment, sinó que les guarden i en molt de casos encara ara les tenen. Miri sinó el cas dels Salas o dels mateixos March... és cert que es varen enriquir amb les parcel·lacions, però avui són si no els primers, que crec que sí, uns dels majors propietaris de Mallorca.

-I d'aquelles primeres famílies, d'aquells quaranta llinatges que es repartien Mallorca, quantes continuen sent propietàries avui?

-D'aquelles, poques. Pensi que no només es va liberalitzar la venda sinó que també es democratitzaren les herències... quan tots els germans passaren a tenir dret a l'herència, allò que no havia fet la parcel·lació ho va fer el repartiment familiar de la terra. Les possessions minvaren no només per manca de rendibilitat de les explotacions, sinó per les herències. I això és el que ha passat amb la major part de les cases nobiliàries. És el cas típic d'una família que té un gran palau a Ciutat que fa vuitanta anys tenia tres o quatre grans finques: el germà gran es quedà el palau i el títol nobiliari, però la resta del patrimoni es repartí. Però tot això no fa sinó seguir l'evolució del temps. Al cap i a la fi les grans possessions agrícoles de Mallorca no es varen vendre perquè sí, sinó perquè és clar que el destí de Mallorca no era agrícola. Si avui es vol tenir cura de l'agricultura s'ha de fer des d'un altre vessant, jo no sé quina és la solució, però pens que hi ha un espai per a l'agricultura ecològica, per a una agricultura relacionada amb el turisme...

EL PAPER DELS TERRATINENTS

-Aquest procés és excepcional a Mallorca o hi ha similituds amb altres illes de la Mediterrània.

-El procés és molt semblant a tots els països d'Occident que varen tenir règims hereditaris semblants. Afecta Castella, afecta Catalunya... etcètera. En el nostre cas hem de tenir present que hi havia dos tipus de propietaris. Uns eren els senyors, als quals ens

hem referit, que tenien moltes finques, i els altres, diguem, els pagesos rics que no tenien moltes possessions, sinó una o dues. I aquestes famílies terratinents s'han mantingut més. Eren propietaris que ja en el segle XVI existien i que, en el fons, es comprometeren més amb la terra que no els nobles. Entre d'altres coses vivien a fora vila o a les cases del poble, però no a Ciutat com els senyors. Aquesta classe fou la que restà més temps en el camp, la que inicialment no vengué, sinó que cercà alternatives. És, per exemple, la que sembrà les vinyes en el segle XIX. Però això que li dic, el paper dels terratinents que no pertanyen a la noblesa, són hipòtesis que encara s'han d'estudiar més profundament.

-En relació al canvi del paisatge. Ha dit que els camps d'ametllers que avui coneixem són relativament recents. Que abans hi havia molt pocs arbres. N'ha explicat el motiu, però... quin paper hi va jugar la Societat Econòmica d'Amics del País?

-Amb la Societat Econòmica apareixen tot un seguit d'escrits entorn de la cultura de l'arbre. Home!, seria absurd dir que abans no hi havia arbres, però sí que podem dir que només n'hi havia a determinats sementers, a zones concretes, però que en general no hi havia un paisatge arbori, sinó que predominava un conreu extensiu de cereals. Hi ha, evidentment, els boscos i l'oliverar a la zona de la Muntanya, però poca cosa més. I és en aquest moment que intervé la Societat, però.. Alerta! La Societat Econòmica d'Amics del País és molt reguitsera, era formada fonamentalment per nobles i terratinents. I el que pretenia no era fer canvis estructurals en la propietat, sinó sembrar arbres i així augmentar el rendiment de les finques. Respon a la mateixa estratègia de "canviar-ho tot perquè tot continuï igual". Jo pens que la Societat es va sobrevalorar en el seu moment i, per tant, crec que cal relativitzar el seu paper. En qualsevol cas, si parlem del procés d'arborització de Mallorca, allò que sí és segur és que està directament relacionat amb la parcel·lació.

ELS ESPAIS NATURALS

-El paisatge ha canviat. El procés urbanitzador més recent ha fet malbé allò que variava d'una manera més o manco raonable i equilibrada, però les èpoques recents també han dut un procés de conservació d'aquest paisatge, de la natura. Fa deu anys que s'aprovà la Llei d'espais naturals que protegeix, essencialment espais de muntanya, boscos o zones no estrictament agrícoles, encara que també. En aquests espais s'ha seguit un procés històric semblant al que ha descrit?

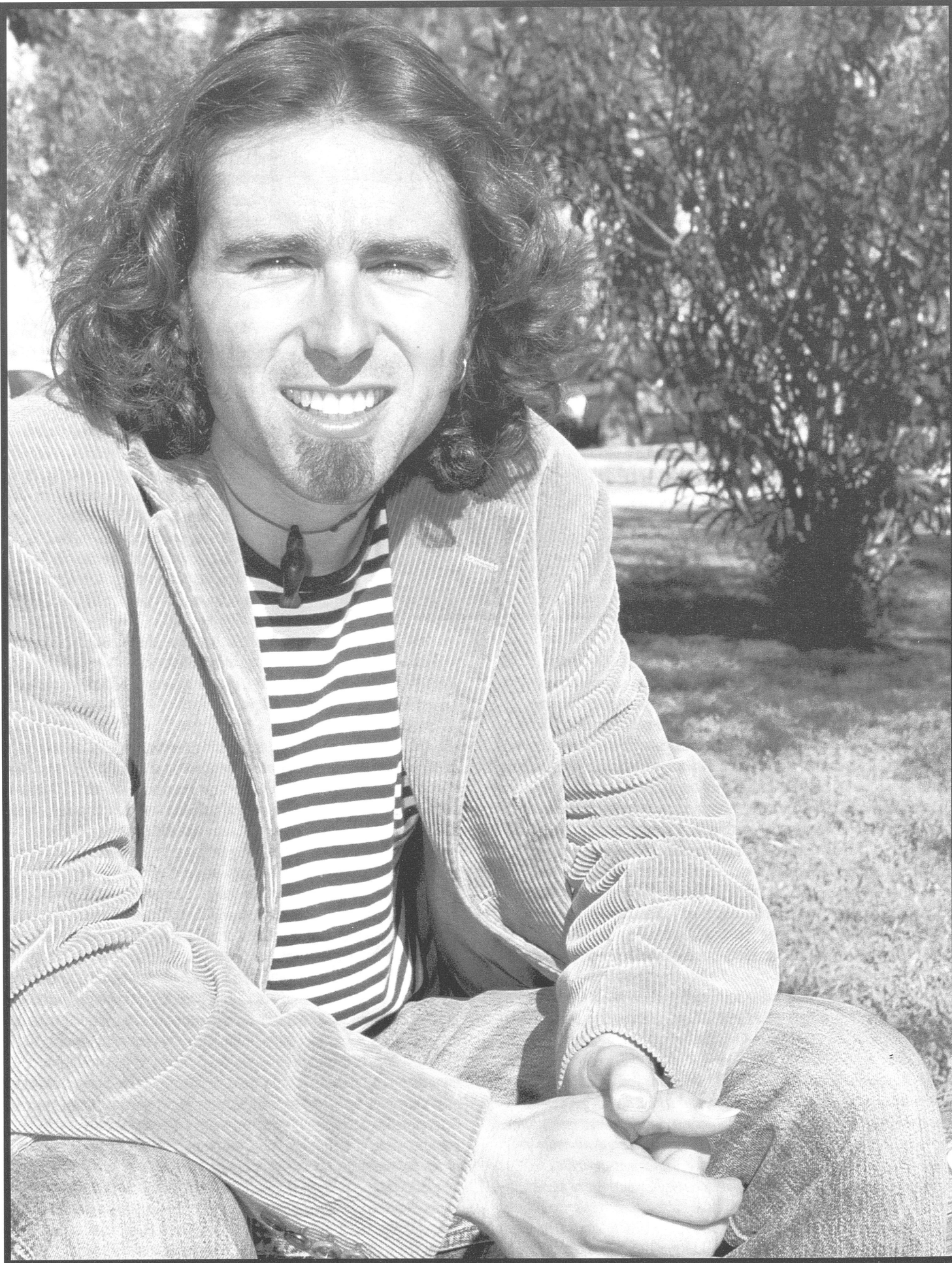
-Sí, parlar d'aquests espais ens remet a la mateixa època, perquè les

possessions eren un lloc compacte, que tenien terres de conreu, les cases i també un bosc. I, a més, hi havia boscos que eren comunals, com és el cas de la Comuna de Bunyola, que encara existeix, i d'altres, però eren relativament pocs. Els altres, els de les possessions, varen seguir el mateix procés de parcel·lació a mesura que deixaven de ser útils. En l'època preindustrial eren molt importants, se'n treia la llenya, hi havia caça, el ramat hi pasturava...etcètera. Hi havia una regulació molt concreta, però que jo no he estudiat. En tot cas la zona boscosa era relativament escassa. Els espais protegits actuals inclouen grans extensions de zones que no són boscos pròpiament dits, sinó olivar i altres zones arbòries on ha intervengut l'home. Avui el paisatge ens pot semblar molt natural, però si més no des d'aquest punt de vista no ho és tant, la qual cosa no vol dir que el paisatge no sigui una meravella. En qualsevol cas, la major part de la propietat era en mans dels senyors i el procés seguit va ser molt semblant.

-Els senyors varen vendre. També es varen vendre algunes comunes. I ara l'Administració vol comprar, perquè hi ha dèficit de sòl públic i com a mesura per conservar els espais naturals. S'inverteix el procés?

-Sí, l'Administració vol comprar, però no té pressuposts. I mentre, l'agricultura tendeix a desaparèixer i això posar en perill la conservació de la natura. En els darrers anys ha progressat la garriga. Això podria semblar bo des d'un punt de vista estrictament de natura, però és dolent, perquè significa que la terra està abandonada, significa que no hi ha un ús agrícola. I és, precisament, l'ús agrícola que ha creat el paisatge rural de què avui gaudim. I això ens torna a dur a la idea del principi, que pot ser que tenguim més a veure amb mi com a persona que com a historiadora: a Mallorca la terra és molt limitada i l'existència de multitud de petites parcel·les significa que hi ha hagut milers de petits pagesos, de missatges, que han fet feina de sol a sol per aconseguir tenir un tros de terra en propietat. Per això, quan es vol actuar per ordenar aquest territori, s'ha de tenir present quina és la realitat social de la propietat, s'ha de considerar que quan parlem de propietaris no sempre ens referim als senyors de tota la vida ni als alemanys que han comprat darrerament, ni són només les grans empreses urbanitzadores, sinó que són això: petits propietaris. Per això convé fer un esforç per explicar les raons que duen a prendre determinades decisions i, sobretot, aquestes decisions s'han de prendre sobre el terreny no des d'un despatx. Quan es nega a un pagès la construcció d'una petita caseta, almenys se li ha d'explicar bé perquè no la pot fer i donar-li una alternativa. Si es prenen mesures proteccionistes que la major part de la gent creu que atempten contra la llibertat, això és com fer retxes dins l'aigua. En definitiva, cal conscienciar la gent i actuar amb seny.

"Protegir no vol dir posar barreres"

Entrevista a Ivan Murray

Per Magdalena Cortès

Per a un geògraf, no només la natura, sinó també les persones formen part del paisatge. Les persones són per a Ivan Murray la base de tots els canvis que han de venir i que són necessaris. I parlem de canvis de concepció del món. Canvis com prendre consciència de la nostra responsabilitat ecològica envers dels impactes que el nostre consum desmesurat provoca a altres indrets del planeta. Un dels factors per canviar la situació és emprar nous indicadors per mesurar el benestar d'una societat. Els clàssics, com ara el producte interior brut, han quedat desfasats, perquè obliden la sostenibilitat ecològica.

Ivan Murray proposa un nou indicador: la petjada ecològica. Una eina per mesurar la capacitat de càrrega dels ecosistemes d'un territori. Quan la població provoca un impacte superior a la capacitat de càrrega del seu territori, el que fa és apropiarse de la capacitat de càrrega d'altres territoris (mitjançant la compra de recursos naturals), de les futures generacions i també dels béns d'accés lliure. Amb aquest indicador podem saber fins a quin punt som insolidaris i ens apropiem de béns que no ens pertocuen.

A l'estudi *La petjada ecològica de les Balears (1989-1998)*, Ivan Murray explica i aplica aquest concepte a les Illes per arribar a conclusions que ens haurien de fer replantejar el nostre model de consum. Les Balears a l'any 1998 utilitzaven un territori 5,7 vegades superior a la seva capacitat ecològica, d'aquest dèficit ecològic el 30% corresponia al turisme. Per arribar a aquestes conclusions són necessàries dades estadístiques, una altra de les mancances que assenyala Murray al seu estudi. Desenvolupar una estadística és la primera passa necessària per poder actuar, tant en relació a la conscienciació de la gent com a les mesures de protecció i gestió del territori. Com diu el lema: pensar globalment i actuar localment.

-Al seu estudi s'ha centrat en el període comprès entre els anys 1989 i 1998 són quasi deu anys. També han passat deu anys des de l'aprovació de la Llei d'espais naturals (LEN). Creu que deu anys és un temps suficient per poder valorar canvis mediambientals o canvis de tendències?

-Depèn. Els canvis ecològics necessiten unes sèries temporals bastant llargues. Per la meua part, més que un estudi ecològic, el que he fet és un estudi de l'impacte de l'activitat humana, l'impacte econòmic sobre el territori a través d'uns altres mecanismes. I sí que en aquests darrers deu anys s'ha experimentat un canvi de tendència.

Hi va haver una crisi turística a finals dels anys vuitanta i principis dels noranta, que va coincidir amb la Guerra del Golf, i tots els indicadors econòmics mostren una davallada de la tendència de creixement o una estabilització. Després s'ha produït un creixement, que és significatiu d'aquest període, que no es pot comparar amb cap altre precedent. S'han acumulat una sèrie de processos que han fet que en els anys noranta l'impacte s'hagi pràcticament triplicat.

-No sé si coneix les tesis de Nofre Rullan, que parlen de tres booms turístics: el primer és el dels anys seixanta fins la crisi petroliera del 1973, amb el turisme de masses concentrat a hotels i a les zones de litoral. En el segon boom turístic, fins als anys vuitanta, hi hagué una extensió del turisme pel territori, i s'arribà fins a Menorca. I després, en el tercer boom, a aquests dos tipus de turisme s'afegeix un altre model: el turisme d'interior i residencial. Per tant de cada vegada acumulant més gent i pressió sobre el territori.

Ivan Murray Mas va néixer el 23 de setembre del 1970. Es llicencià en geografia per la Universitat de les Illes Balears l'any 97. Va gaudir d'una beca Erasmus a la Universitat d'Utrecht i de dues beques Intercampus per fer estades a Bogotá els anys 97 i 98. Aquests mateixos anys va fer feina d'educador ambiental a Can Tàpera. Ha realitzat cursos d'ecologia forestal, de meteorologia per a guies d'alta muntanya i de guia de medi ambient. L'any 99 va obtenir una beca de "SA NOSTRA" per a ampliació d'estudis a l'estranger que el va dur fins a la Universitat d'Edimburg on realitzà un màster sobre desenvolupament sostenible i s'especialitzà en la branca d'economia ecològica. El seu estudi sobre la petjada ecològica és fruit d'aquest període a Edimburg. El maig del 2000 començà un projecte d'indicadors de sostenibilitat al CITTIB (Centre d'Investigació i Tecnologies Turístiques de les Balears) que ha finalitzat el març d'enguany.

Diu que a partir del 96 es va produir un creixement molt gran. La protecció que establia la LEN no es va notar?

-La LEN va ser com una resposta de la societat. La Llei del 1991 va ser dictada a partir de la majoria parlamentària en contra de la voluntat del Partit Popular, es varen protegir un cert nombre d'hectàrees, una extensió que en el cas de Mallorca es troba al voltant del 70% del territori. I després, l'any 1992, amb majoria absoluta del Partit Popular, es va reduir a la baixa, i fins ara no s'ha aconseguit igualar la protecció que hi havia l'any 91.

Per tant aquí tenim el conflicte entre els interessos econòmics i els interessos ecològics, i també entre els interessos individuals i els col·lectius. La LEN va ser una mesura de resposta, i si no s'hagués dut a terme aquella protecció uns quants s'haguessin pogut posar les botes. Aquella protecció va servir per aturar el primer foc, si no, ara estariem ben arreglats.

-La crisi turística va provocar aquesta resposta social que va impulsar la LEN?

-La LEN ja tenia uns antecedents. Venia del 1984, la primera llei que va publicar el Govern balear va ser la Llei 1/84 que va protegir una sèrie d'espais naturals singulars. Va ser a partir de tota aquesta demanda social quan la situació ja no tengué marxa enrere, fins i tot hi ha forces econòmiques que venen que el model turístic que venien ja no tenia sortida perquè els països europeus estan més conscienciats i demanen un paisatge net, per tant es començà a veure el paisatge com a producte turístic. Tots aquests factors varen propiciar la LEN, però sobretot va servir per apagar focs de possibles agressions contra els espais.

NOUS INDICADORS PER MESURAR EL BENESTAR

-Nosaltres començarem a protegir quan molt del mal ja era fet. Què fa que a un moment donat la gent s'adoni que no basta amb el creixement econòmic per tenir benestar?

-Hi ha llocs on encara no han arribat a aquesta conclusió. És la contraposició entre els interessos econòmics i els interessos generals. Si surts d'una crisi el que esperes és creixement econòmic per pal·liar aquella crisi. Però aquest creixement econòmic no pot ser a qualsevol preu, perquè crearà uns costos ecològics i socials que faran que aquest progrés sigui una fal·làcia.

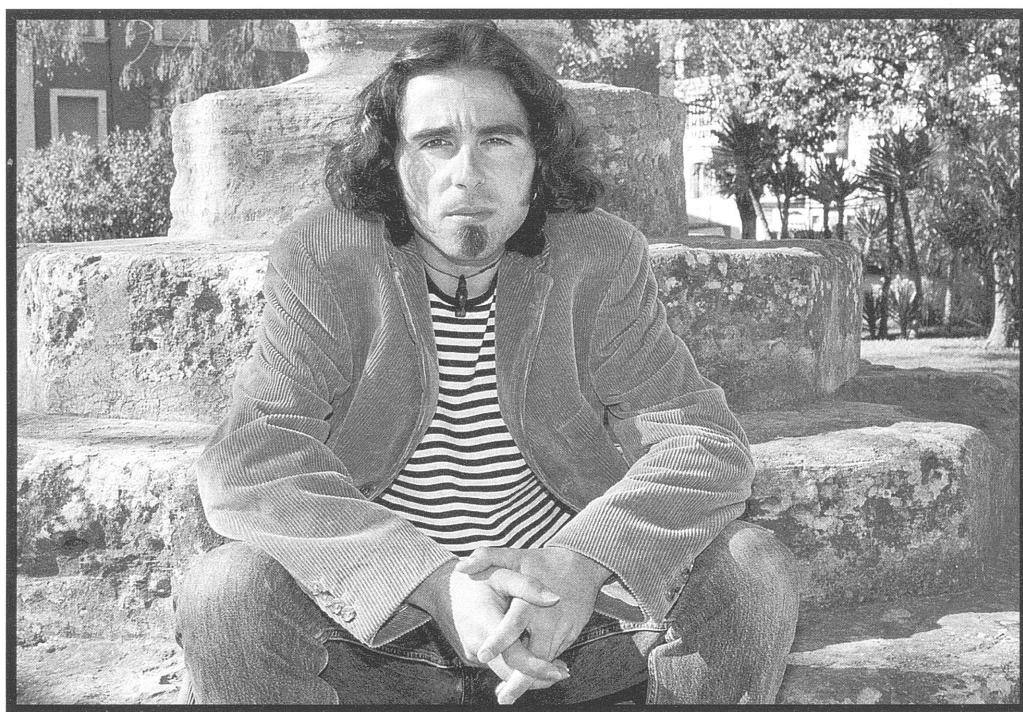
Per tant, s'han de cercar noves maneres de valorar com progressam, si el que volem realment és desenvolupar-nos d'una manera sostenible, i sempre hem de tenir en compte altres factors com les generacions futures i les generacions presents que són a altres territoris, i amb mesures com les que ara feim servir no tenim moltes referències. És millor el 5% que el 3% de creixement del producte interior brut (PIB), però això no ens diu res sobre les hectàrees de bosc que ens carregam, per tant, s'han de fer correccions.

He anat fa poc a un congrés a una illa de Croàcia, i realment el lloc on érem semblava el port de Cabrera. Allà el seu gran somni és arribar a ser les Balears, desenvolupar-se turísticament per tenir inversors que hi instal·lin les seves infraestructures. Clar, això revertirà econòmicament al benestar de la societat, però qui s'endurà la gran part del pastís serà l'hotel·ler. Els alemanys també hi invertei-

xen en segones residències, no hi ha planificació territorial, poden construir sense cap problema a qualsevol banda i tota la franja litoral ja comença a estar minada de segones residències. Això du al problema que suposa consumir el territori sense pensar en les implicacions. I les implicacions sempre són de doble efecte, és el que s'anomena "l'efecte boomerang": tu el tires i després et retorna i et pega pel clatell. Nosaltres tiram el boomerang i els seus efectes són primer per a gent d'altres indrets, però després ens retorna a nosaltres.

-Però, per què no arriba a posar-se en pràctica una nova forma per mesurar que el nostre benestar sigui sostenible?

-Requereix un canvi de pensament. Però primer, sobretot, per part de les administracions públiques cal documentar aquests nous tipus d'indicadors per mesurar el progrés cap a la sostenibilitat o simple-

ment cap a la realitat econòmica d'un territori. I després aquests indicadors han de menester un fort impuls comunicatiu, perquè han de ser per al públic en general. És la participació ciutadana que farà possible el canvi cap a la sostenibilitat, en contra de totes aquestes postures jeràrquiques que hem tengut fins ara. Totes les iniciatives surten a partir del consens popular, si no, no hi ha manera de tirar endavant. Aquest és un dels principis de l'Agenda Local 21, la seva base és la participació ciutadana.

-Però el concepte de sostenibilitat circula sobretot a cercles acadèmics. Com el poden fer seu els ciutadans?

-A través de nous mecanismes s'ha d'intentar fer que la societat en general s'apropriï d'aquest concepte. Des de la part acadèmica podem cercar uns balanços ecològics, però quedaran a un despatx o a una biblioteca. Si la gent coneix una realitat podrà prendre part per canviar-la. Aquí va passar fa tres anys, el 1998, amb la manifestació per les DOT, va ser la població conscient d'un problema que demanava no més urbanitzacions, que era menester començar una nova etapa. Per tant, l'educació i la conscienciació són mecanismes per poder posar en pràctica la sostenibilitat, perquè en cas contrari sempre quedarà dins la part acadèmica i no tindrà sentit. El sentit d'això és canviar la situació actual.

MESURAR LA SOSTENIBILITAT

-Què són els indicadors de sostenibilitat?

-Els indicadors de sostenibilitat ens mesuren el nostre progrés o retrocés cap a la sostenibilitat. Hi ha diferents tipus d'indicadors. Hi ha uns indicadors que són correccions monetàries que el que fan és agafar el PIB i ajustar-lo o modificar-lo, per intentar fer unes correccions quant a consum del territori, consum de recursos naturals, etc. Però sempre traduïts en un cost monetari. Què passa?, que aquestes metodologies arriben a la conclusió que Estats Units és el país més sostenible del món, vas sumant i al final surt positiu. I a Indonèsia, que ha consumit els seus recursos forestals per exportar-los, i tot això se sumava al PIB, anaven menjant-se el bosc, però a través d'aquestes metodologies s'arriba a la conclusió que continuen creixent sosteniblement, la qual cosa és totalment incorrecte. A través d'aquestes correccions monetàries substitueixen un capital natural per un capital manufacturat i pots continuar creixent. Però hi ha un altre tipus d'economistes, que s'anomenen economistes ecològics, que diuen que les valoracions monetàries no ens mostren la realitat. Diuen que el sistema econòmic està immers dins del sistema ecològic i que si aquest sistema econòmic se situa per sobre del sistema ecològic entrem en insostenibilitat total. Per tant, és necessari desenvolupar nous indicadors que ens diguin fins on podem arribar, és a dir, la capacitat de càrrega d'aquest sistema ecològic. Això encara està en una fase molt preliminar.

LA PETJADA ECOLÒGICA

-La petjada ecològica és un d'aquests indicadors?

-La petjada ecològica és un dels pocs indicadors que s'ha realitzat. Després n'hi ha un que és l'apropiació humana dels productes primaris, els produïts per la fotosíntesi, es va estudiar el 1989 i la humanitat en general s'apropiava del 40% dels recursos produïts per la fotosíntesi, i això ho establien com a màxim. Després un altre problema és que molts de fenòmens no són mesurables, per tant el que es fa és potenciar el principi de prevenció: si no saps, intenta evitar. Actualment, si no es té coneixement, es va fent i després passa el que ha passat amb les vaques boges.

-Per què ha triat la petjada ecològica?

-Precisament perquè els autors que he seguit fan una crítica de la valoració monetària de l'economia, perquè ens amaga gran part de la realitat. Les valoracions monetàries, pel fet de descomptar, no consideren les generacions futures. Tu t'estimes més tenir 100 pessetes ara que d'aquí a deu anys tenir-ne 1.000. T'estimes més tenir capacitat d'adquisició al present, en lloc de futur, per tant, ens oblidam del futur. I tampoc no ens demostren la capacitat biofísica, la realitat ecològica d'un territori, per tant necessitam altres maneres de valorar l'activitat humana.

La petjada ecològica considera tant l'impacte humà al territori com l'impacte d'aquesta activitat a altres territoris. Per exemple, la indústria turística es considera una indústria totalment tova, es diu que no produeix impactes en general: no és una indústria pesant, ni contaminant, necessita un paisatge net... i per tant els impactes són molt diferents que els que es produeixen en una economia purament industrial. Però, de fet, com que importam tota una sèrie de béns i serveis necessaris, hauríem d'assumir la responsabilitat ecològica de tots aquests impactes que provoquem a altres territoris. A través de la petjada, aquest fenomen de l'apropiació de càrrega d'altres indrets queda reflectit. I això connecta molt amb el tema de la globalització i amb el concepte de la justícia ecològica.

-Aquest precisament és un dels punts que m'ha cridat l'atenció en

llegir el seu estudi, quan diu que som insolidaris, perquè tot allò que guanyam ho prenem a qualcú i obligam que la gent dels països del Sud emigri al Nord.

-Nosaltres hem de respondre amb la nostra responsabilitat social, ecològica... d'acord amb el concepte global de justícia.

-Una altra cosa que m'ha cridat l'atenció és el tema de la capacitat de càrrega del territori, precisament perquè el que és clar a les Illes és que tenim un territori molt limitat. Per tant, si no podem ampliar el territori, hauré de limitar la població o el consum.

-L'impacte humà ve donat per tres elements: el nivell de consum, el nombre de persones i la tecnologia. Segons aquestes variables tendrem major o menor impacte. Aquí a les Balears es dona la coincidència que les tres variables són molt altes: tenim un nivell de consum desorbitat, al nivell de qualsevol país europeu. Espanya consumeix 3,8 hectàrees per càpita, ens situam al mateix nivell que Itàlia, Israel o Dinamarca. Estats Units amb un 9,6 tenen el consum més elevat del món. Si tothom tengués el nivell de consum dels Estats Units, necessitariem tres vegades el nostre planeta. Els habitants dels Estats Units tenen aquest nivell de consum i, segons ells, de creixement econòmic i de benestar, tan elevat, perquè s'apropien de la capacitat de càrrega d'altres territoris, i aquests altres territoris no poden aspirar mai a tenir un nivell de vida similar simplement perquè hi ha uns límits que són el planeta, que encara no hem pogut fer més gran.

Aquí a les Balears tenim un nivell de consum brutal, tenim una densitat de població molt alta, que a l'estiu arriba a ser similar a la d'Holanda, que és un país superconcentrat (de devers 790 mil habitants passam al doble a l'estiu i arribam a ser 1.500.000 persones), i després el nivell tecnològic és molt baix, no hem invertit en tecnologia sostenible. Per tant l'impacte és molt elevat, per reduir-lo hauríem d'actuar en les tres variables.

-Per arribar a totes aquestes conclusions es basa en dades estadístiques. Quin és el nivell de dades estadístiques a les Illes?

-Aquí a les Illes, vaig començar l'estudi a partir de dades del 1989 perquè amb anterioritat pràcticament no hi ha res, no hi ha informació. L'Administració pública té informació però no està agrupada, per tant, és un esforç molt gran sobretot anar a cercar la informació i també és dubtosa la fiabilitat d'aquesta informació.

A una de les primeres conclusions que arribam amb aquest estudi és la necessitat imminent de disposar d'unes estadístiques que siguin la base per després desenvolupar els indicadors de sostenibilitat. S'han de coordinar totes les administracions de diferents àmbits, i ara l'IBE (l'Institut Balear d'Estadística) treballa en aquesta línia. El que passa és que els començaments sempre són difícils, però és necessari, no podem continuar valorant només amb els indicadors purament econòmics. Necessitam informació per poder prendre decisions, perquè el ciutadà pugui estar informat i saber quines actuacions pot fer. Primer hem de saber on som i després ja podem actuar.

-De tota manera, a aquestes alçades, ja no queda gaire territori per protegir...

-El territori protegit per la LEN és d'un 70%, però la LEN és una protecció urbanística, per evitar les edificacions i sobretot la urbanització. Però una protecció ambiental, en un sentit més ampli, implica també una gestió, serien les figures de la Llei 4/89, i això sí que només suposa un 3,8% del total del territori, segons uns càlculs que jo vaig fer. Realment és molt poc el territori que tenim protegit d'una manera integrada. Segons l'informe Bruntland, que és el que va donar naixement a la definició de desenvolupament sostenible, el 12% del territori hauria de ser protegit, per tant nosaltres hauríem de

protegir tres vegades més del que hem protegit fins ara. I protegir no vol dir posar barreres, sinó intentar connectar el desenvolupament de l'activitat humana amb la protecció de la natura, si no és així, no té sentit.

La petjada ecològica ens demostra el valor de dependència dels recursos naturals de l'ecosistema, nosaltres depenem d'ells i per tant els hem de protegir. No hem d'oblidar que tots els recursos que feim servir vénen de l'ecosfera en una primera fase, encara que després els transformem. La protecció dels espais naturals té un sentit tant que ens assegura un mínim natural per poder nosaltres mateixos desenvolupar les nostres activitats humanes.

PARCS NATURALS: PROTEGIR I GESTIONAR

-Potenciar els parcs naturals és una bona via?

-Clar que sí, jo crec que és una de les poques solucions que hi ha. Un Parc Natural no és una àrea restringida, sinó que troba una solució a tots els fronts que hem obert. Però si l'interès predominant és l'interès individual, aquest no coincidirà amb els objectius dels parcs naturals.

-La serra de Tramuntana Parc Natural és l'assignatura pendent?

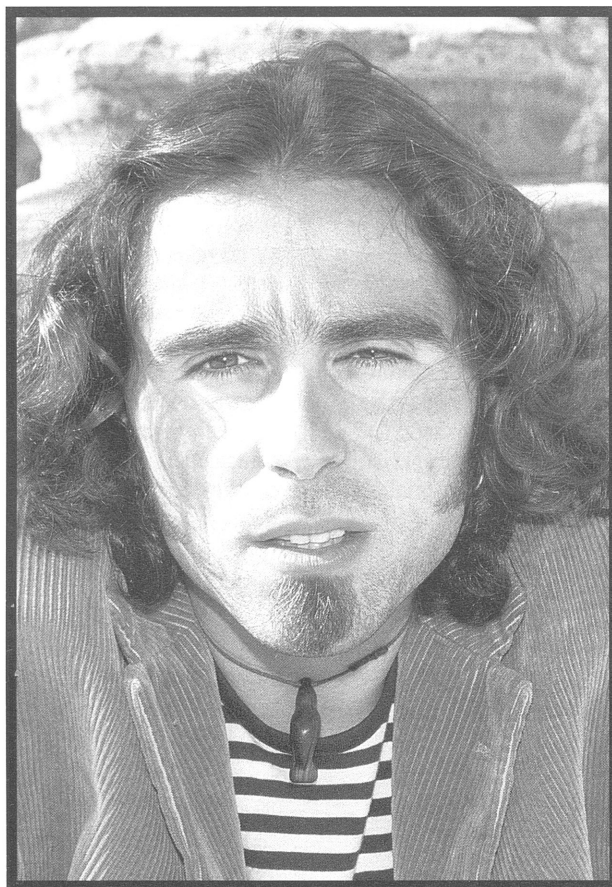
-A la serra de Tramuntana es donen una sèrie de fenòmens. Els propietaris tenen una visió molt esbiaixada, que respon a uns interessos molt clars que no coincideixen amb els interessos del col·lectiu. Perquè quatre propietaris s'enfrontin a l'interès de tota la comunitat mallorquina no té sentit. Aquesta contraposició per ventura existeix perquè hi ha hagut una manca d'estratègies d'educació. Un Parc Natural no és una figura tancada, és un procés. És planificar, gestionar i anar modificant al llarg del temps. Amb algunes experiències s'ha dit que els parcs naturals havien estat mal gestionats, però no s'havia entès realment què era un Parc Natural. Un Parc Natural no té res a veure amb delimitar una àrea i prohibir-hi tot tipus d'activitat.

-Què és un Parc Natural?

-En primer lloc és un espai amb uns valors singulars, únics en tres aspectes: ecològics, per tant amb una sèrie de característiques naturals, paisatgístiques, etc., econòmics i socials. S'intenta trobar el punt de coincidència entre aquestes tres esferes que hi conflueixen. Hi haurà unes àrees més protegides que altres, però de cap manera implica l'eliminació de tot tipus d'activitat. Fins i tot es pot dir que la declaració de Parc Natural pot suposar impulsar l'activitat econòmica d'aquells indrets.

-La consciència ecològica va unida a persones, a un nivell de vida més elevat?

-Això és un dels pensaments sobretot dels ambientalistes nord-americans i del nord d'Itàlia: arribarem a tenir una consciència

ambiental quan haguem arribat a un cert nivell de vida. Però això no és així. Joan Martínez Aliet, que és un economista ecològic català, ha formulat tesis sobre l'ecologisme popular. La majoria de vegades els moviments ecològics estan amagats, la base de les seves protestes i necessitats és una base ecològica, encara que no tenen consciència ecològica com nosaltres la definim. Aquesta base ecològica va lligada a la base social i econòmica. A Río Tinto, al segle XIX hi va haver un moviment obrer per demanar millores, perquè els residus de les mines no passassin als rius, això és un moviment ecologista. La qüestió de la consciència ecològica passa primer pels pobres, perquè són els que de veritat són més pròxims a la natura. La veritable consciència ambiental té una base social molt important, els seus principis són la democràcia ambiental, la justícia ecològica, una distribució justa dels recursos... sempre pensant en aquesta base social, si no és així, no té sentit parlar de sostenibilitat.

TREBALLAR EN LA CONSCIENCIACIÓ

-Quines solucions proposa?

-Jo crec que el primer és tenir un coneixement de la situació, intentar canviar aquesta percepció de la realitat que tenim fins ara, i treballar en el camp de la conscienciació ecològica. El primer front és intentar que aquests conceptes s'introdueixin de veritat, no només en el discurs, sinó que sigui el fil conductor de les estratègies. Els indicadors són necessaris, l'Administració pública i les empreses privades, així com tenen un balanç de comptes haurien de tenir un balanç de comptes ecològics. I a partir d'aquí planificar estratègies de cara a la sostenibilitat. El concepte de sostenibilitat ha de ser transversal, ha d'afectar totes les polítiques que es duguin a terme. Aquí, si no ens plantejam seriosament aquest tema, la nostra competitivitat turística i econòmica se n'anirà a fer aire. El que realment ara podem impulsar és ser competitius quant a sostenibilitat. Sobretot ens hem de plantejar desenvolupar altres tipus d'activitats econòmiques com l'economia productiva, tornar al camp, el fet de potenciar la producció local es produeix ara per tot el món. Limitar el nombre de turistes i protegir i gestionar els espais naturals. El territori pateix i la nostra qualitat de vida es deteriora.

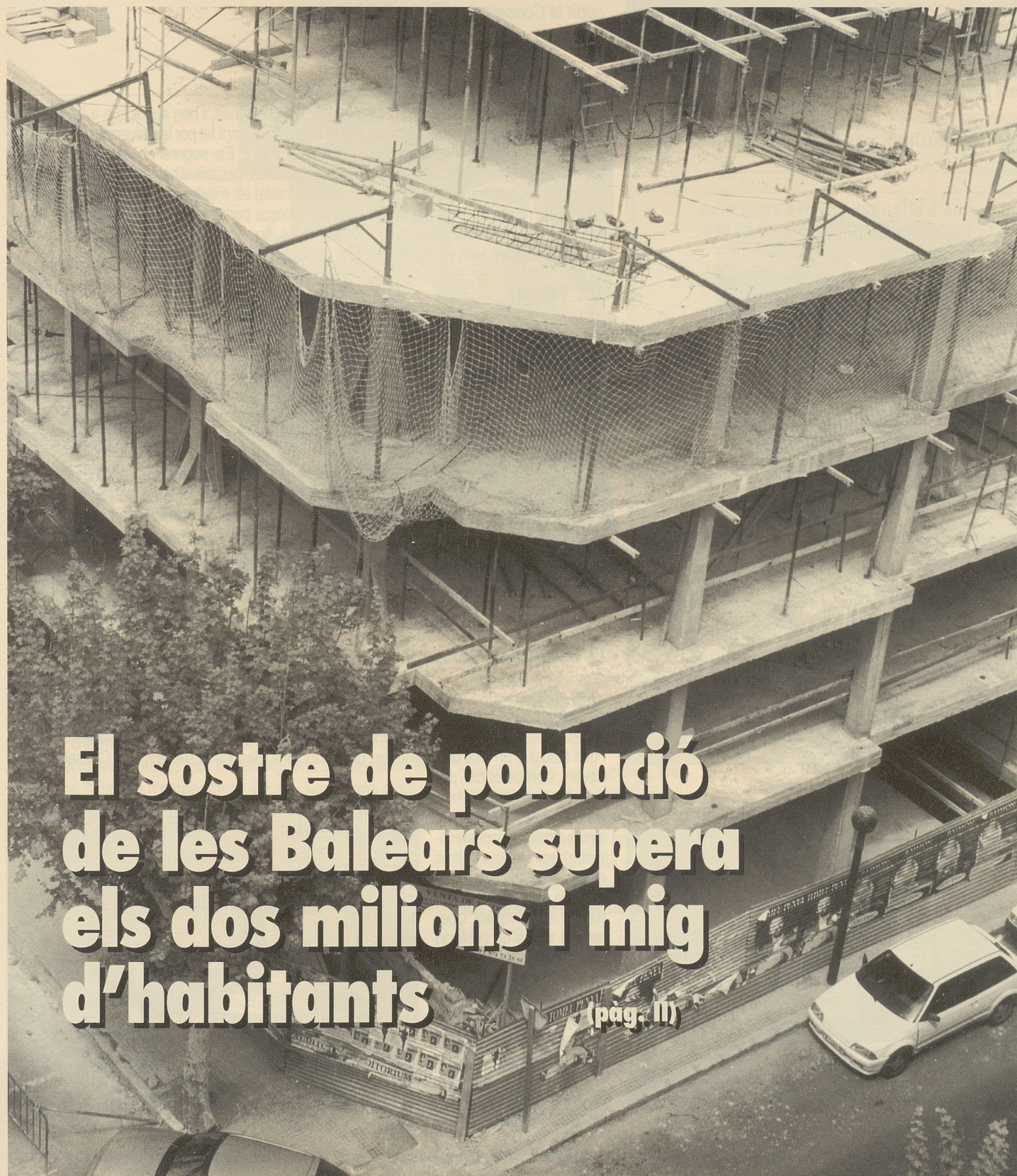
-Un altre dels suggeriments que fa al seu estudi és l'aplicació de l'ecotaxa.

-Tots hauríem de pagar un impost ecològic, que de fet pagam. L'ecotaxa va dirigida a turistes, i l'haurien de pagar tots, això és clar. L'objectiu de l'ecotaxa hauria de ser reduir el nombre de turistes, també per diversificar les activitats econòmiques i invertir en capital natural: espais naturals i noves tecnologies ambientalment sostenibles.

No es pot aplicar a tots els turistes per culpa dels conflictes entre administracions, la solució d'ara és aplicar-la als turistes que vénen de forma regulada, que són entre el 78% i el 80%. És una passa, ja arribaran els altres, però aquests almenys ja paguen alguna cosa.

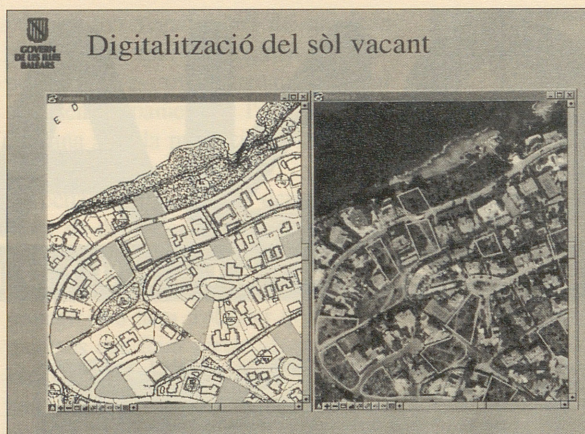
La Clau d'ONA

PER ENTENDRE EL PRESENT, PER OBRIR EL FUTUR

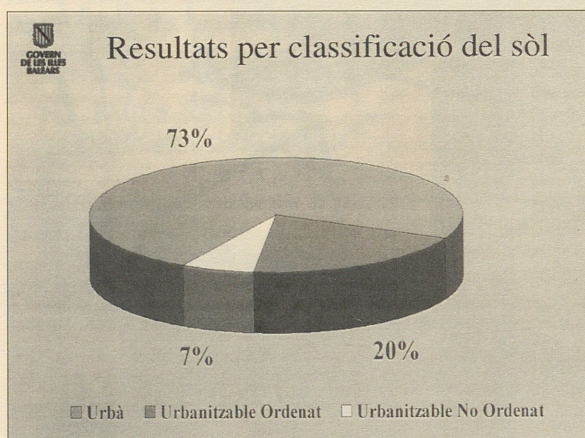

**El sostre de població
de les Balears supera
els dos milions i mig
d'habitants**

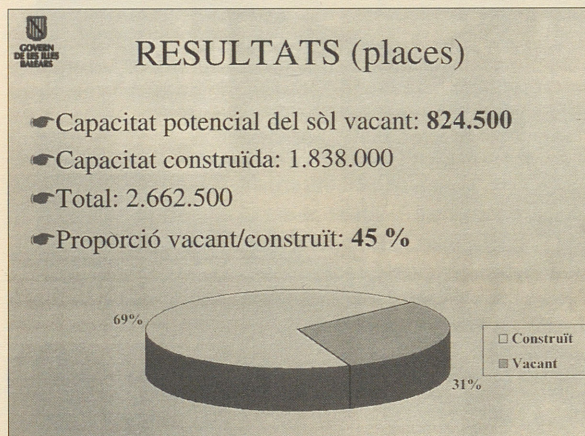
(pàg. 11)

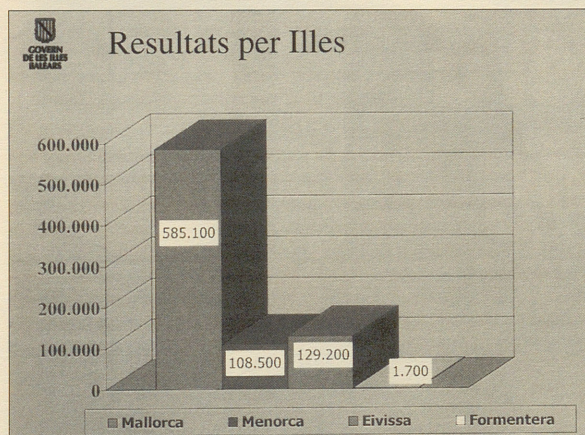
Fitxes gràfiques com aquesta s'han comparat al llarg de tot el territori insular.

Sòl vacant existent.

Classificació del sòl.

Sòl vacant per illes.

El sostre de població de les Balears supera els dos milions i mig d'habitants

Un estudi de la Universitat i el Govern ha permès saber quin és l'actual sostre de població de les Balears a l'estiu i, també, les possibilitats de construcció de noves places turístiques o residencials. Segons les normes actuals, la població de la comunitat autònoma podria arribar a les 2.662.500 persones, una xifra que preocupa la Conselleria d'Obres Públiques.

ONA

A les Illes Balears hi caben exactament 1.838.000 persones, i ben segur que a l'estiu hi són totes. Aquesta és la xifra que recull un estudi sobre sòl vacant fet per la Universitat i la Conselleria d'Obres Públiques que va ser presentat recentment. És, segons el conseller, la primera vegada que s'obté aquesta dada d'una manera científica, després d'haver analitzat les illes pam a pam a través de fotografies aèries i d'haver contrastat els resultats amb els plans d'ordenació de tots els municipis. Fins ara els càlculs més estesos parlaven de 1.500.000 o 1.600.000. A Mallorca, en concret, hi caben 1.400.000 persones, fins ara s'havia donat per bo que la plena ocupació arribava amb els 1.200.000. Ens havíem quedat curts.

SÒL VACANT

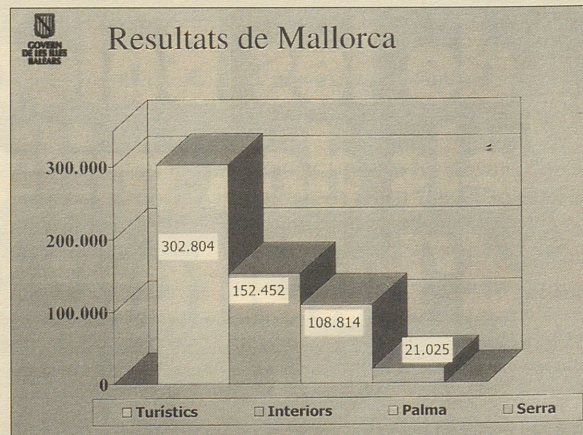
En qualsevol cas, aquesta és la realitat actual, perquè l'estudi ens diu a continuació que el sòl vacant existent, és a dir, solars buits i zones urbanitzables, permet que el nombre d'habitants s'ampliï amb 824.500 més. En total 2.662.500 persones. Segons la normativa urbanística prevista, aquest seria el sostre real de població o, fins i tot, encara es podria ampliar més perquè l'estudi no inclou el sòl rústic ni la possibilitat d'ampliar la població a les zones ja ocupades, és a dir, en els casos on les ordenances municipals permeten construir edificis de major capacitat als existents.

Per illes la capacitat actual és de gairebé 1.380.000 places a Mallorca, 190.000 a Menorca, 238.000 a Eivissa i 24.000 a Formentera. Segons el conseller d'Obres Públiques hi ha una conclusió evident: la sensació de massificació que pateixen els ciutadans no és cap miratge, sinó ben real i, en conseqüència, les dades obtingudes hauran de servir perquè la planificació futura, tant del Govern com dels consells insulars o dels ajuntaments, tenguin en compte que el nostre és un territori limitat i que incrementar la població representa haver de fer noves infraestructures: carreteres, centres sanitaris, escoles... etcètera, a més de minvar la qualitat de l'entorn i en conseqüència la qualitat de vida que fins ara ha caracteritzat la nostra societat.

LA MORATÒRIA ANUL·LADA

Les gràfiques que acompanyen aquest resum són prou eloqüents d'una situació que pot ser desbordant i que recentment s'ha complicat amb la sentència del Tribunal Superior de Justícia de les Balears que anul·la la moratòria urbanística que va aprovar el Consell de Mallorca el 1998 i que afectava un total de setanta-set urbanitzacions. Segons la sentència, el Consell no tenia llavors competència per aprovar aquesta norma, encara que ara sí la té i que, a més a més, amb posterioritat s'hagin aprovat altres mesures urbanístiques que eviten la possibilitat d'incrementar el "sòl vacant" i, per tant, el sostre de població possible.

En qualsevol cas, els ecologistes insisteixen que cal actuar decididament ja no sobre els espais urbanitzables, sinó sobre el sòl urbà si no es vol que el procés de massificació de les Illes sigui irreversible.

Sòl vacant a Mallorca.

Un 7% dels treballadors són estrangers

Un 7% de la població laboral de les Illes Balears acollida a la Seguretat Social, és a dir, de treballadors legals, és d'estrangers. Així es desprèn de l'informe de la Direcció General d'Economia que ha presentat la Conselleria d'Economia, Comerç i Indústria del Govern.

ONA

La comunitat autònoma de les Illes Balears és, indubtablement, la que registra un major increment demogràfic a causa de la immigració. El nou boom econòmic que s'ha experimentat en els darrers vuit anys no només ha incrementat el nombre de residents ociosos, sinó també el de treballadors. Una mà d'obra estrangera que, com va dir el vicepresident del Govern "és necessària, encara que requereix una major prestació de serveis". Pere Sampol i el seu director general d'Economia, Antoni Montserrat, van presentar un estudi sobre els treballadors estrangers a les Balears. Una xifra global de 24.000, el 7% de tots els inscrits a la Seguretat Social.

Treballadors estrangers, un 7% a Balears.

En realitat, com puntualitzà Sampol, la xifra dels estrangers que fan feina a les nostres illes és superior, "perquè hi ha un nombre no definit de "sense papers" que no podem ni oblidar ni deixar d'atendre", i per això el vicepresident insistí que els ajuntaments empadronin tots els immigrants per conèixer-ne el nombre. "Els han d'empadronar -insistí- sigui quina sigui la seva situació legal. Si més no, enguany s'ha de fer un nou cens que servirà per a la negociació del nou sistema de finançament autonòmic i això ens interessa a tots".

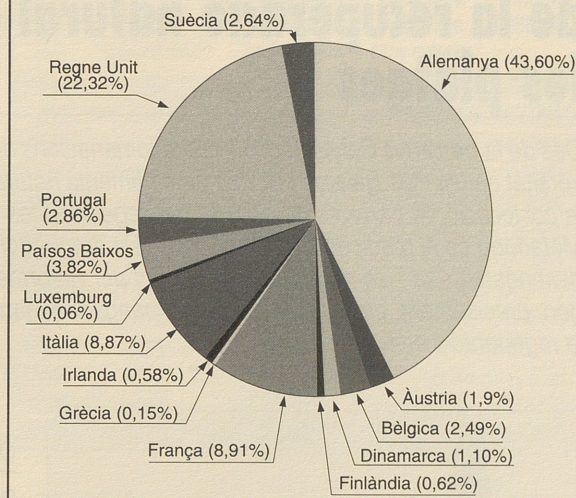
ELS ALEMANYS, ELS MÉS NOMBROSOS

D'entrada, tal com assenyala el director general d'Economia i autor de l'informe, Antoni Montserrat, les dades són de gener, és a dir, de temporada baixa, la qual cosa significa que a l'estiu la xifra s'haurà incrementat en un 20% o 25% més. En començar la temporada alta el nombre pot ser un 10% o un 20% superior. En tot cas, durant l'hivern d'un total de 23.793 treballadors estrangers inscrits a la Seguretat Social, el 24% són alemanys, el 15,5% del Marroc i el 12,5% britànics.

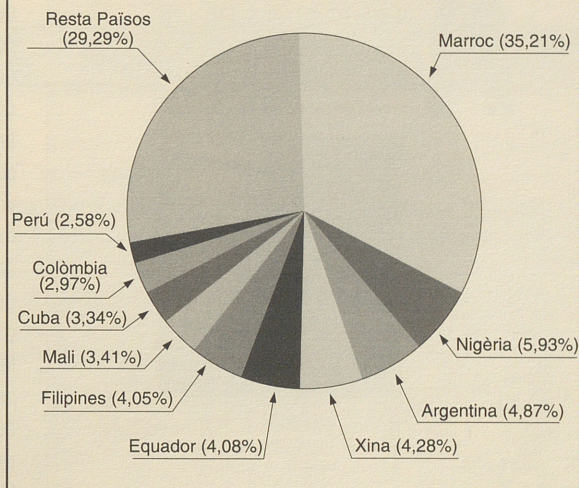
Són dades que criden l'atenció, perquè quan al carrer es parla de treballadors estrangers o d'immigració sembla com si la majoria procedissin del nord d'Àfrica o de països subsaharians. I no és el cas, encara que sí són majoria a determinades ocupacions. De fet, el contingent de treballadors comunitaris és superior i és també el que té llocs de feina més qualificats, mentre que els col·lectius africans són els que ocupen treballs considerats de menor categoria.

També hi ha altres notables diferències. Així, entre els treballadors estrangers, els alemanys són majoritàriament autònoms, els marroquins són majoria a l'agricultura i la major part de treballadors de la llar són nascuts a les Filipines.

Cotitzants de la Unió Europea d'alta a la Seguretat Social (gener 2001)

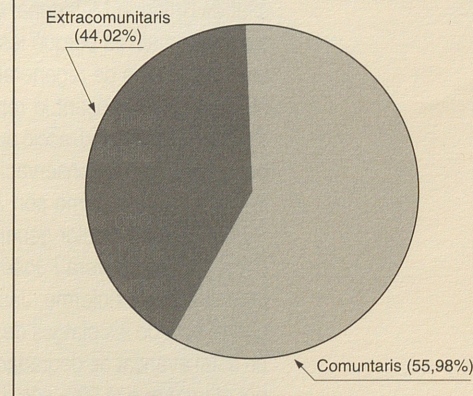

Cotitzants extracomunitaris d'alta a la Seguretat Social (gener 2001)

ELS MARROQUINS, MAJORIA A L'AGRICULTURA

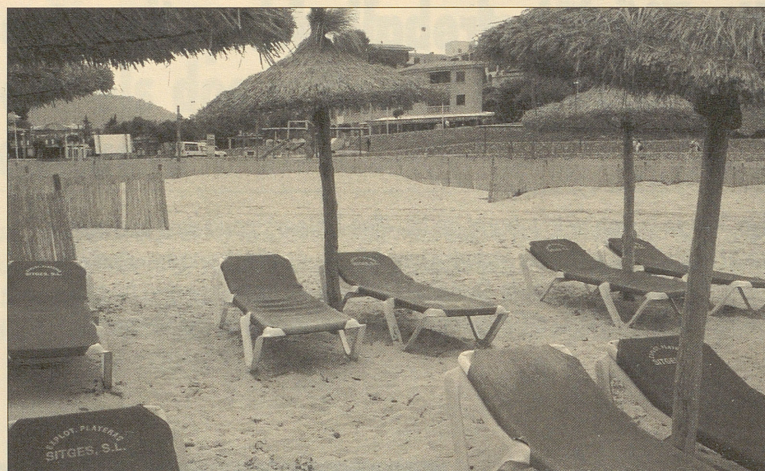
Cotitzants estrangers d'alta a la Seguretat Social (gener 2001)

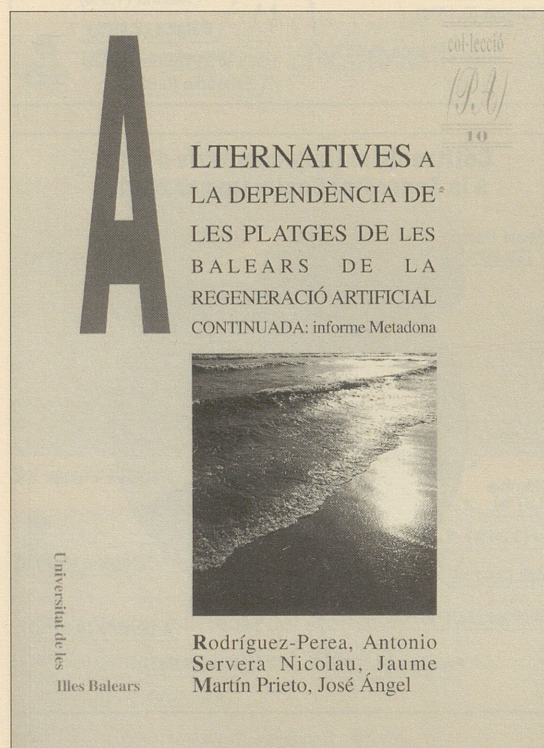
font: Institut Balear d'Estadística.
Elaboració: Antoni Montserrat.

L'Informe Metadona, a favor de la recuperació natural de les platges

Des de fa tres anys Calvià segueix les recomanacions de la Universitat de les Illes Balears i utilitza procediments naturals -com la col·locació de barreres de canyís- per regenerar les platges. Metadona és el medicament que empren els drogoaddictes per desenganxar-se i les receptes proposades per l'informe plante-gen, precisament, que les platges no romanguin enganxades a la regeneració artificial.

A Santa Ponça s'utilitzen barreres per evitar la pèrdua d'arena a causa del vent i sense alterar el possible ús turístic.

ONA

Des del 1998 i durant tota la temporada baixa s'instal·la a la platja de Santa Ponça una barrera de canyís sobre l'arena i, simultàniament, els responsables de manteniment de la sorra no retiren la posidònia morta, és a dir, les mal anomenades algues que els corrents marítims deixen a la vorera de la mar. D'aquesta manera, segons explica Jaume Servera, doctor en geografia, s'evita la pèrdua d'arena durant l'hivern i això fa que la platja es regeneri de manera natural. Aquesta és una de les mesures adoptades per l'Ajuntament de Calvià com una més de les proposades incloses a l'Agenda Local 21 que pretén

política errònia per regenerar les platges, ja que els procediments emprats allò que feien era "fer desaparèixer les platges per convertir-les en simples solàriums d'arena". Per evitar-ho, l'alternativa proposada, com es fa ja a Santa Ponça, és d'entrada no tornar a recórrer a l'extracció d'arena del fons marí, després situar les esmentades barreres per tal d'evitar que el vent s'endugui l'arena i finalment mantenir les algues com a barrera natural entre la sorra de superfície i la mar.

PLATGES MALALTES

Segons explica Jaume Servera, aquesta tècnica és aplicable a la major part de platges, incloses platges urbanes com ha quedat demostrat a Santa Ponça i sobretot a platges lliures, com és la d'es Trenc, a Campos, que, tot i la seva teòrica protecció, es troba immersa en un procés de degradació molt fort. "Salvar es Trenc requerirà molt de temps i, per començar, s'hauria de prohibir la retirada de les algues, la qual cosa provocaria molèsties als turistes, però no queda més remei si no volem que desaparegui tota l'arena", digueren.

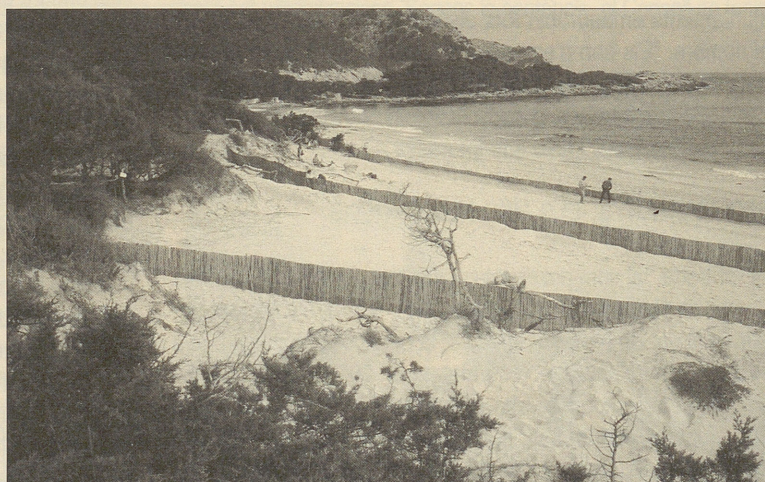
Precisament, en aquest tema com en tants d'altres, els científics consideren que el gran repte és fer compatible el turisme amb la conservació dels espais naturals i, per això, "cal implicar el sector turístic que només inverteix en infraestructures i no gasta un duro en els recursos naturals que utilitza per promocionar-se".

reconvertir una zona turística massificada en un banc de prova mediambiental.

COL-LABORACIÓ ENTRE LA UIB I CALVIÀ

Fruit de la col·laboració entre Calvià i la Universitat és l'Informe Metadona, un receptari de mesures alternatives perquè les platges de les Balears no s'hagin de regenerar de manera artificial, és a dir, mitjançant la reposició d'arena que s'extreu del fons marí, acció que és tremendament perjudicial per a la conservació de les posidònies. Els autors de l'informe són Antonio Rodríguez-Perea, l'actual director general de Recursos Hídrics, Jaume Servera i José Ángel Martín. A la presentació de l'informe, Jaume Servera afirmà que el 80% de les platges de les Balears està en un estat avançat de degradació i que fins i tot "es pot afirmar que el 50% són a la UVI".

Segons els autors, Calvià, com la resta de zones turístiques de les Balears, havien adoptat una

L'experiència registrada a Cala Agulla demostra que hi ha alternatives a la regeneració artificial.

Europa, el principal mercat exportador de les Balears

La indústria de les Illes Balears ha passat del declivi a una reactivació econòmica. I la prova n'és l'exportació. L'any passat les exportacions de les Illes varen créixer un 36% i suposaren un total de 70.000 milions de pessetes. Europa és el principal client.

ONA

Les exportacions de les Balears varen créixer un 36% l'any passat. En total es varen exportar productes de les Illes per valor de 70.000 milions de pessetes, la qual cosa significa un

Total exportacions sense material de transport (milions PTA 1988-200)

Any	Exportacions	Variació Milions PTA respecte a l'any anterior	Variació %, respecte a l'any anterior	Índex (1988=100)
1988	18.577			100
1989	21.380	2.802	15,1%	115
1990	20.749	-631	-3,0%	112
1991	13.917	-6.832	-32,9%	75
1992	13.709	-208	-1,5%	74
1993	17.710	4.001	29,2%	95
1994	26.892	9.182	51,8%	145
1995	32.757	5.865	21,8%	176
1996	47.801	15.044	45,9%	257
1997	43.801	-4.001	-8,4%	236
1998	43.454	-347	-0,8%	234
1999	51.929	8.475	19,5%	280
2000	70.671	18.743	36,1%	380

increment de 18.700. Les xifres formen part d'un estudi realitzat per la Direcció General d'Economia que inclou les estadístiques de l'exportació des del 1988 fins al 2000, un període en què la indústria de les Balears ha passat del declivi a una estabilització i posterior remunta.

Una remunta que és especialment important en el sector de la pell i el calçat, on les exportacions arriben a 20.000 milions de pessetes, amb un 56% de creixement d'un any a l'altre. L'increment és tan important, que fins i tot destaca que s'hagi produït a Itàlia, que és el líder mundial de fabricació de sabates de qualitat, la qual cosa, per tant, demostra el nivell assolit per la nostra indústria.

D'altra banda, la bijuteria s'ha estabilitzat i els mobles, sorprenentment, han experimentat el creixement més espectacular de tots els sectors, amb un 114,4%, encara que només es parla de 1.000 milions de pessetes. L'increment dels mobles és atribuïble a l'expansió hotelera, ja que les cadenes mallorquines compren part del mobiliari a la indústria de les Illes.

Quant als països receptors de les exportacions destaquen els de la Unió Europea i concretament Alemanya (14.517 milions), França (11.734), Regne Unit (8.294) i Itàlia (5.116), seguits del Japó (2.051) i dels Estats Units (5.116).

Exportacions mobles (milions PTA 1988-200)

Any	Exportacions	Variació Milions PTA respecte a l'any anterior	Variació %, respecte a l'any anterior	Índex (1988=100)
1988	103			100
1989	56	-47	-45,6%	54
1990	67	11	19,6%	65
1991	145	77	115,1%	140
1992	180	35	24,2%	174
1993	133	-46	-25,8%	129
1994	189	56	41,8%	183
1995	219	30	16,0%	212
1996	266	46	21,0%	257
1997	219	-47	-17,7%	211
1998	476	257	117,6%	459
1999	437	-38	-8,1%	422
2000	937	500	114,4%	906

Exportacions calçat articles anàlegs i les seves parts (milions PTA 1988-200)

Any	Exportacions	Variació Milions PTA respecte a l'any anterior	Variació %, respecte a l'any anterior	Índex (1988=100)
1988	6.669			100
1989	6.078	-591	-8,9%	91
1990	6.474	396	6,5%	97
1991	5.343	-1.130	-17,5%	80
1992	4.911	-432	-8,1%	74
1993	5.450	538	11,0%	82
1994	6.149	700	12,8%	92
1995	6.030	-120	-1,9%	90
1996	6.643	614	10,2%	100
1997	7.750	1.106	16,7%	116
1998	8.714	964	12,4%	131
1999	11.818	3.104	35,6%	177
2000	18.481	6.663	56,4%	277

Font: Antoni Montserrat / Direcció General d'Economia.

Les Balears són la comunitat que més aporta a Europa

ONA

Dins l'Estat espanyol els ciutadans de les Balears són els que aporten més doblers a la Unió Europea. Així ho demostra un estudi de l'Institut d'Estudis Autònoms de la Generalitat de Catalunya corresponent als anys 1993-96 que va fer conèixer en el Parlament balear el diputat verd Joan Buades. El conjunt de ciutadans espanyols aportaren una mitjana de 19.338 pessetes per persona en aquest període, mentre que les nostres illes se situaren molt per sobre d'aquestes dades, amb una xifra per habitant de 44.335 pessetes. Les altres comunitats que són per damunt de la mitjana són Catalunya (23.441 pessetes), Navarra (23.376), Madrid (22.389), Euskadi (21.936), Aragó (21.248) i La

Rioja (20.519). Per contra, les comunitats que menys aporten són Extremadura (13.652 pessetes), Andalusia (15.710) i Castella-la Manxa (16.220).

Les comunitats que menys aporten són les que més reben d'acord amb els criteris de solidaritat que aplica l'Estat i la Unió. En conseqüència, les Balears se situen pràcticament a la cua de les que menys reben de part de Brussel·les, amb 14.028 pessetes. Al darrere només s'hi troben els madrilenys, que reben 7.896 pessetes per persona, però la Unió Europea gestiona l'1,3% del PIB de les Balears, un índex que és el doble que el de la comunitat madrilenya i el triple del de Catalunya.

W.W.W. BIT

El Parc BIT serà inaugurat abans de l'estiu

El president del Govern i el conseller d'Innovació i Energia varen visitar a Hannover la CEBIT, la més important fira europea de noves tecnologies, el marc en què Antich aprofità per fer conèixer que acabada la urbanització del Parc BIT la inauguració oficial tindrà lloc el mes de juny.

Antich i el president de Baixa Saxònia.

ONA

Potenciar les relacions entre Baixa Saxònia, a Alemanya i les Illes Balears, i promocionar el Parc BIT a una de les principals fires mundials en noves tecnologies com és la CEBIT, aquests varen ser els motius del viatge que el president Antich i el conseller d'Innovació i Energia feren a Hannover el passat mes de març. Hannover és la capital del *land* alemany de Baixa Saxònia. Durant la seva estada, el president Antich va ser rebut pel president de Baixa Saxònia, Sigmar Gabriel, amb qui va firmar un conveni de col·laboració. Aquest *land* i les Illes Balears participaran conjuntament en programes de desenvolupament tecnològic, turístic i mediambiental.

VISITA A LA CEBIT

El president Antich i el conseller d'Innovació i Energia, Príam Villalonga varen visitar la fira CEBIT de Hannover on es presenten les darreres novetats en tecnologies de la informació, amb una participació superior a les tres mil empreses. A Hannover, Antich informà que la inauguració oficial del Parc BIT de Palma serà abans de l'estiu, un parc que permetrà situar les Balears a un alt nivell tecnològic.

PRODIGIOS

L'obra civil del Parc BIT és a punt d'acabar, com també l'edifici multiusos on l'empresa Prodigios, de Sol i American On-Line ha contractat tota una planta. Aquesta empresa administrarà des del Parc BIT un portal de turisme en el qual faran feina més de 400 persones.

El president Antich també ha anunciat una pròxima trobada bilateral a Palma entre els governs autònoms de Baixa Saxònia i de les Illes Balears per intensificar les relacions i per potenciar el paper de les regions a Europa.

Adreces a la XARXA

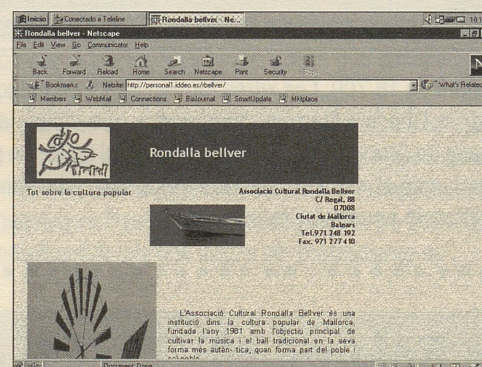
Innovació i tradició naveguen juntes

Internet és una font d'informació, un arxiu permanent i obert a tot el món, no només per a temes d'àmbit internacional sinó, cada pic més, al servei de les comunitats locals, dels bars i dels poblets de la immensa ciutat universal, per dir-ho d'acord amb els criteris de globalització que avui imperen a tot arreu.

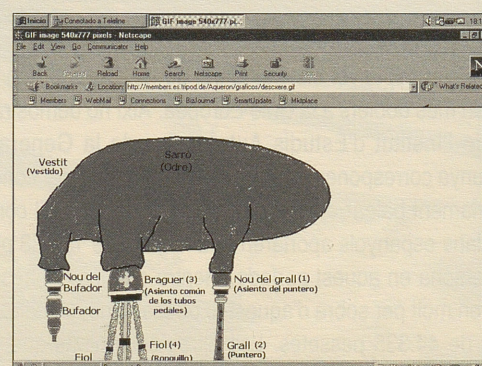
Això ens permet, per exemple, fer compatible l'ús de les noves tecnologies, com són els recursos de la xarxa, amb la preservació de la tradició local. Així, n'hi ha prou a obrir un cercador local com és Mallorca Web per trobar a l'abast un caramull d'adreces relacionades amb els costums i les tradicions dels mallorquins.

Val pena fer la prova. Internet permet navegar tan enfora com hom vulgui, però de vegades les aigües més tranquil·les i les que més satisfacció ens donen són les situades prop de casa. En aquesta secció avui aportam dues adreces, les dues relacionades amb la festa i el folklore populars. La primera correspon a la Rondalla Bellver on l'aficionat als balls populars trobarà una completa agenda d'activitats.

L'altra, quina llàstima que no sigui redactada en català, és un precís recorregut pel món de les xeremies i dels xeremiers. Una molt curiosa pàgina gens pretensiosa en la forma, però plena de contingut.

www.personal1.iddea.es/rbellver

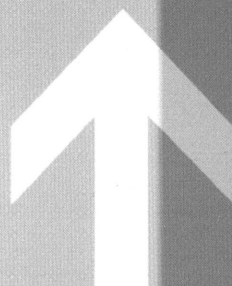
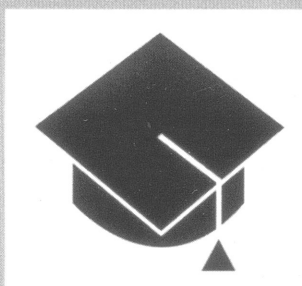
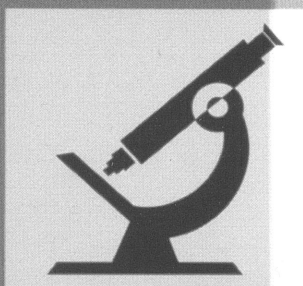

www.members.es.tripod.de/arqueron

Convocatòria 2001-2002

BEQUES "SA NOSTRA"

DEL 2 D'ABRIL FINS AL 18 DE MAIG

PROGRAMA D'AJUTS
PER A L'AMPLIACIÓ
D'ESTUDIS
A L'ESTRANGER

BEQUES

Exclusivament per a estudiants de les Illes Balears

Per a més informació:
www.sanosta.es
i a qualsevol oficina
de "SA NOSTRA"

"SA
NOSTRA"

CAIXA DE BALEARS

Fas fems o fas futur?

Com reduir els residus:

▼ **Limita l'ús de les bosses de plàstic dels comerços.** Ja hi ha molts de comerços que fan servir bosses de paper. També pots dur la teva senalla.

▼ **Tria els envasos retornables,** reciclables o aquells que puguis reutilitzar.

▼ És millor comprar productes en **envasos de vidre** que no de plàstic.

▼ **Utilitza productes recarregables o reutilitzables,** bateries, bolígrafs, encenedors...

▼ És millor **donar** el que ja no et serveix que llençar-ho als fems (roba, mobles, etc.). Hi ha moltes institucions a les quals pots telefonar i t'ho recullen a domicili.

▼ **Rebutja els productes** amb embolcalls i embalatges innecessaris, com són les safates de *porexpan*, els plàstics...

▼ **Segur que se t'ocorren** altres formes de reduir els residus, posa-les en marxa.

Fes-ho per tu mateix. Fes-ho pel teu futur.

tu tries

PAPER
I CARTRÓ

VIDRE

<http://residus.caib.es>

**Consell de
Mallorca**

**GOVERN
DE LES ILLES BALEARS**
Conselleria de Medi Ambient

Quatre illes,
un país
cap frontera